

שמעתי ממורי

והוא ליקוט

מספרי הרב יעקב יוסף כ"ץ מפולנאה

מה ששמע מהבעש"ט

תלמידי הרב

ספר

שמעתי ממורי

והוא ליקוט
מספרי הרב יעקב יוסף כ"ץ מפולנאה
מה ששמע מהבעש"ט

ספרי הרב מפולנאה :
תולדות יעקב יוסף
בן פורת יוסף – בראשית
צפנת פענח – שמות
כתנת פסים – ויקרא במדבר

מהדורה ניסויית
סיוון תשע"ז

ליקט : עוז בלומן

לעילוי נשמת
קרן ברכה יפעה ע"ה בת עדנה
א שבט תשע"ו
ת.נ.צ.ב.ה.
תמונת הכריכה היא מעשה ידיה

© כל הזכויות שמורות

תוכן עניינים

ה.....	רקע
ז.....	חלק א: תולדות יעקב יוסף
נה.....	קונטרס אחרון
סז.....	חלק ב: בן פורת יוסף
פט.....	קונטרס אחרון
צה.....	חלק ג: צפנת פענח
ק"ז.....	חלק ד: כתנת פסים
קלה.....	מפתח

רקע

בקובץ זה לוקטו מאות שמועות מהבעש"ט הפזורות בספריו של רבי יעקב יוסף מפולנאה. מיוחדות הן שמועות אלו, שכן רבי יעקב יוסף משתדל לדקדק בלשונו – האם שמע ממורו או בשם מורו, האם שמע בלשון זו או רק בקירוב, האם שמע בסוגיה זו או שהוסיף משלו.

הספר "תולדות יעקב יוסף" ראה אור בשנת תק"מ (1780), והיה ספר החסידות הראשון שעלה על מכבש הדפוס. בגב השער נרשם: "ומחמת טרדת הדפוס לא יכולנו להשיג הסכמות מגאוני ארץ, כי בטוחים אנחנו שיסכימו כולם כאחד על חיבור הנחמד הלזה". ברם הספר לא התקבל בהסכמה, והוא הוחרם ויש אומרים שאף נשרף במספר מקומות.

עריכתו של הספר נמשכה כפי הנראה זמן רב, וחלק מן השמועות נרשמו עוד כשהיה הבעש"ט בין החיים. בכל המובאות נשמר אותו כינוי – "מורי", ללא ציון שמו או כינויו השגור "בעל שם טוב".

לשניים מהספרים צירף רבי יעקב יוסף "קונטרס אחרון", ובו ריכוז שמועות. לרוב, שמועות אלו מפורטות יותר. בסיומו של קובץ זה נוסף מפתח, ובו מספר נושאים מרכזיים. אלו יכולים לשמש שער ובית יד ליתר השמועות.

שיטתו של הבעש"ט, כפי שנפרשת בשמועות, עומדת על כך ש"כבודו יתברך מלא כל הארץ וכל אשר בה, לית אתר פנוי מיניה... רק שהוא בהסתרה". את ההסתרה הזו יש לפוגג בדרכים שונות – ידיעה, דביקות, ייחוד, העלאה, המתקה, קישור, ועוד – אותן הוא מפרט והולך.

חלק א: תולדות יעקב יוסף

קצא שמועות

קונטרס אחרון

א. דשמעתי ממורי זלה"ה, שאם ידע האדם שהקדוש ברוך הוא מסתתר שם, אין זה הסתרה, כי נתפרדו כל פועלי און. וז"ש ואנכי הסתר אסתיר פני מהם, ר"ל שיסתיר מהם שלא ידעו שהקדוש ברוך הוא שם בהסתרה זו וכו', ודפח"ח.

וכיוצא בזה שמעתי ממנו כי ר"ת אמר אויב ארדוף וגו', ר"ת הם ה' אלפין, ששם אלופו של עולם מסתתר, בסוד שם סא"ל וכו', ודפח"ח.

ב. כי כל כ"ב אותיות הם לבושיין זה לזה, כי א נתלבשה תוך אות ב', כי ב' אלפין, ג' הם ג' אלפין וכו', כמו ששמעתי ממורי זלה"ה וכו', וראשית הבריאה הי' ע"י אות א שהוא חכמה, וברא הכל ע"י חכמה, כמ"ש כולם בחכמה עשית, כי נתפשטו האותיות מלמעלה למטה ובזה ברא כל הנבראים על ידי כ"ב אותיות מן אל"ף עד תי"ו, וכל הנברא על ידי אות שהוא קרוב להמאציל הוא יותר עליון, עד כי הנברא מן אות ת' שהוא אות אחרון, בריה זה הוא שפל בריה מכל הנבראים, כי אם שיקרב אדם עצמו להש"י, ויכלל מן אות ת' לאות ש' בסוד תשר"ק, עד שיקרב אל אות א' ששם אלופו של עולם, וזש"ה מבטן שאול שוועתי אליך וגו'.

ג. וכל זה דרך כלל, אמנם בדרך פרט כתבתי במקום אחר בשם מורי ז"ל שביאר פלוגתא דבית שמאי ובית הלל כיצד מרקדין לפני הכלה, בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא – גם בדרך כלל, שידע שכבודו ית' מסתתר בכל מקום וכנ"ל. ובית הלל אומר כלה נאה וחסודה - שידע דרך פרט איך שנפלו אור נצוצי הקדושה בתוך הקליפות, ובאו בשעת תפלה מחשבות זרות לתקנן, וצריך להבדיל ולהסיר הקליפה, ולהעלות מתוכה נצוצי הקדושה, לקשטה שתהי' כלה נאה וחסודה וכו' עי"ש. וכתבתי בזה במקום אחר איך יתקן זהו וכו', יעו"ש.

ד. ויבדל אלהים בין האור ובין החושך, שצריך להבדיל ולהסיר חיצונית הקליפה והחשך שהיא מחשבה זרה, ולהוציא מתוכה אור הקדושה שהי' גנוז בה כנ"ל. ואחר שעשה הבדלה, אז התענוג והיתרון הנמשך לאור מן החשך נעשה זה כסא לזה, כמ"ש לקמן בשם מורי זלה"ה ביאור מדרש ויהי ערב, אלו מעשיהן של רשעים וכו', יעו"ש. וז"ש ויהי ערב ויהי בוקר

יום אחד, ר"ל אחר הבדלה נעשה ערב כסא לבוקר, לכך שניהן יחד, גם הערב, נקרא יום אחד, והבן.

ה. והענין, דשמעתי בשם מורי זלה"ה מה שביאר בכתבי האר"י זלה"ה למתק דינין בשרשן, היינו ע"י שימצא בדין שורש חסד, אז נעשה הכל חסד, ונמתק הדין בשרש חסד זה שמצא בו, ודפח"ח.

ו. ובזה יובן וכי תבאו מלחמה בארצכם, הסבה הוא על הצר הצורר אתכם. ר"ל משנשאר הצר, שלא ידעו להופכו מן הצר צהר רצה וכנ"ל. לכך עצה היעוצה והרעתם בחצוצרות, שהוא תואר שמחה, היפך תואר שופר שהוא חרדה, כמ"ש בעקידה בזה יעו"ש, ועל ידי שקיבל בשמחה נהפך מצרה רצה כמ"ש בשם מורי ז"ל.

ז. ונ"ל דכתבתי לקמן דהקשה הרמב"ן איך על ידי תפלה נשתנה גזר דין מרעה לטובה, וכי יש ח"ו שינוי רצון, וביותר המתפלל עבור חבירו וכו'. ותירץ מורי זלה"ה בשם רבו שהתפלה היא למתק דין בשרשו לקשר דין המלכות בבינה, ושם הוא אדם אחר וכו' יעו"ש. ומורי זלה"ה ביארו יותר, כי הגזר דין הוא אותיות, ויכול השליח לעשות צירוף אחר מן אותיות אלו ממש וכו', יעו"ש.

ח. ומעתה יבואר ענין הטבת החלום בנוסח הנ"ל, שהוא להמתיק דינין בשרשן כפי ב' פירושים הנ"ל, א' כפשוטו כפירוש מורי זלה"ה בשם רבו לקשר דין המלכות בבינה וכו' עיין בפ' לך לך. ב' כפירוש מורי זלה"ה למצוא שורש חסד בתוך הדין, אז נמתק הדין בשורש חסד זה, ונעשה באמת חסד וכו'.

ט. דכתבתי בשם מורי זלה"ה אחר שידע האדם כי אלופו של עולם הוא בכל תנועה וכו' אז יתפרדו כל פועלי און וכו', ודפח"ח.

י. וזהו מה ששמעתי ממורי זלה"ה בתקוני התפלה צריך הכנעה והבדלה והמתקה וכו', וכתבתי מזה במקום אחר. וישת לו עדרים לבדו סוד הבדלה

וכו', ואח"כ ידע כי שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו, שיש בתוך הרע בחינת טוב וחסד, אז נכנע השטן ונמתק הדין בשורש החסד שמצא בתוך.

יא. וכן שמעתי ממורי זלה"ה וירא ה' כי סר לראות וכו', כי השכינה כוללת כל העולמות, דומם צומח חי מדבר, וכל הנבראים שבעולם הן טובים או רעים. והיה תמוה לו למשה רבינו ע"ה שהיחוד האמיתי היא השכינה, ואיך כוללת ב' הפכים בנושא אחד, טוב ורע והם ב' הפכים והוא הייחוד. וכן שמו של משה כולל הכל טוב ורע, וז"ש משה רבכם קוביוסטוס וכו', ואיך נעשה היחוד על ידו וכו'. אבל באמת אתי שפיר, כי הרע הוא כסא אל הטוב, כמו ופרעה הקריב וכו', או על ידי שרואה מעשה הרשעים והוא אינו בגדר שלהם, יש לו תענוג ויתרון לאור מן החשך, ונעשה זה התענוג בכל העולמות ע"י הרע, וכמעט שע"ז יש לרע עליה, רק כשעולה משם יתפרדו כל פועלי און וכו', ודפח"ח.

יב. שמעתי ממורי זלה"ה כי נר"נ של אדם נתגלגל בז' ספירות, והנפש הם עבדיו ובהמותיו, ואם פגם בנפש דהיינו במעשה, גורם לו צער מעבדיו ובהמותיו. והרוח ממללא הוא הדיבור, ואם פגם בדיבור לשון הרע וכיוצא בזה, נעשה מדיבור זה אנשים שמצערים אותו ומדברים עליו, ונודע כי הדיבור נקרא זווג, וז"ש חז"ל ראוה מדברת וכו', א"כ אשתו הוא רוח ג"כ, זכה נעשה לו עזר ואם לאו כנגדו. הנשמה שוכנת במוח, שמזה נעשה טיפה זרעית, והם בניו, ואם פגם במחשבה שבמוח גורם שיש לו צער מבניו. ובכל הספירות יכול להעלות נר"נ, מה שאין כן בספירה ז' שהוא מלכות אשר משם יונקים הקליפות נוגה, קשה לו להעלות משם נר"נ שלו.

יג. וכמדומה ששמעתי ממורי פירוש דנשקו ארעא ורקיע, לקשר ולחבר מעשה הגשמי ברוחני וכו'. על דרך ששמעתי ממנו או בשמו כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, כי כאשר מקשר המעשה גשמי ברוחני ע"ז נעשה יחוד קבה"ו וכו', ודפח"ח, ישמע חכם ויוסיף לקח, והבן.

יד. ולהבין זה, הוא על פי שקבלתי ממורי שיש באדם עשר ספירות כי הוא עולם קטן, וכמ"ש הראב"ד כי מה שיש בעולמות עליונים הוא ג"כ בשנה ובנפש האדם, וסימנך והר סיני עש"ן וכו', יעו"ש.

ומדרגה אחרונה שבאדם, כגון צער ועוני ויסורין וכדומה, זה נקרא מדת המלכות שהיא מדה אחרונה, כי רגלי' יורדות מות. ונצח והוד שבאדם הוא עמודי קיימין, שהאדם מאמין אמונת הבורא על אמיתתו. ומדת יסוד הוא כשיש לו תענוג בעבודת הש"י יותר מכל התענוגים, כי מבשרי אחזה שאבר המשגל הוא מבחר התענוגים, שהוא אחדות שנתחבר דכר ונוקבא, ומן הגשמי יבין תענוג הרוחני כשמדבק את עצמו באחדותו יתברך שהוא שורש כל התענוגים וכו', וישמע חכם ויוסף לקח.

טו. והצדיק הוא גם כן שמחבר כל המדות, וכמו שכתבתי על פסוק אשר יוציאם ואשר יביאם בשם מורי.

טז. ששמעתי ממורי שאם נזדמן שראה דבר עבירה או שמע על אחד, יבחיך שיש בו שמץ עבירה זו, ושירגיש לתקן את עצמו.

יז. והנה יש בחי' שאחר עלותו למעלה חוזר ויורד כדי להעלות המדריגות התחתונים, בסוד רחצתי את רגלי איככה אטנפם, וכאשר כתבתי מזה במקום אחר, וזה סוד רצוא ושוב, ונקרא קטנות וגדלות וקטנות שני, ובכל ירידה צריך אזהרה איך לחזור ולעלות שלא ישאר ח"ו, וכמו ששמעתי ממורי שיש כמה שנשארו וכו'.

יח. דשמעתי בשם מורי פירוש הפסוק כל אשר תמצא ידך בכחך עשה כי אין בשאול דעת וחשבון וגו'. כי ענין חנוך מט"ט שהי' מיחד קב"ה על כל תפירה וכו' הוא כך, דהמחשבה נק' א"ס הוי"ה, והמעשה הוא אדנ"י, וכאשר מחבר המעשה עם המחשבה בעת עשית המעשה, נק' יחוד קבה"ו, וז"ש כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, ר"ל כי המחשבה נק' חכמה כח מה, ותעשה המעשה בכחך שהיא המחשבה, לחבר שניהם, שהוא יחוד קבה"ו. כי אין בשאול וגו', ותיבת אין משמש למעלה ולמטה, ר"ל שאם אינך מאמין בזה ותשאל ותסתפק בזה אז אין בשאול דעת וחשבון וכו', ודפח"ח.

יט. והנה שמעתי ממורי, כשיש כמה רשעים בעיר או מדינה המתנהגין בשקר, ויש ביניהם צדיק המתנהג באמת, כאשר עוסק בתורה ותפלה ומדבק את עצמו אל האמת אז יתפרדו כל פועלי און ושקר וכו', ודפח"ח.

כ. עוד י"ל, על דרך שכתבתי בשם מורי, כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה שהוא יחוד קבה"ו וכו'. וז"ש אלקים עמך בכל אשר אתה עושה, לייחד קבה"ו וכו' בכל עשי' שלך.

כא. אם עושה מצוה בהאמנה שלימה שע"י עשיות מצוה זו יזכה לדבק בו יתברך, וכמ"ש ובו תדבק, שהוא תכלית כל התורה ומצות, וכמ"ש המפרש להרמב"ם [=פ"ב מהל' יסודי התורה], וכמ"ש החסיד הנ"ל [=יעבץ, אבות פ"ד מ"ד] ובו תדבק הוא פרי כל התורה וכו'. א"כ כשמקשר ומדבק מחשבתו בו יתברך, א"כ כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו גרורין אחר המחשבה, וכמו ששמעתי מפורש מפי מורי במקום שחושב האדם שם הוא כולו, ודפח"ח.

כב. דעל ידי האמנה היה מקשר מלכות הנקרא אני אל המחשבה הנקרא אין, ועי"ז יוכל לבטל כל גזירות רעות כאשר שמעתי זה ממורי, ודפח"ח.

כג. כי עיקר מעשה הטוב של הנשמה ע"י איברי הגוף, והנה הם ג' דברים כמבואר במשנה דאבות על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים וכו'. והנה בכל אחד מהשלשה צריך לעשות המעשה עם המחשבה, וכמו שזכרנו בשם מורי ביאר הפסוק כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, שהוא יחוד קבה"ו וכו' יעו"ש. והמעשה נקרא גוף, והכוונה והמחשבה נקרא נשמה.

והנה העבודה שהיא תפלה, מרגלא בפומא דאינשי תפלה בלא כוונה כגוף בלא נשמה. ותורה, מלבד הפשוטו קבלתי ממורי כשלומד ואינו מבין הוא במלכות, וכשיוורד לעומקו להבין הפשט, מייחד מלכות עם בינה, ודפח"ח. וכן בגמילות חסדים צריך כוונה ומחשבה מלבד הפשוטו, לגמול חסד עם השכינה.

כד. ויחפר באר אחרת ונקרא שטנה, שמעורר השטן ע"י הבכיה שמעוררין המוכיחים, כמו ששמעתי ממורי ז"ל.

כה. מצורף לזה שמעתי ממורי, כשבא נשמה מאצילות אל עולם עשיה, ורואה איך שם נתגבר הקליפה, ואיך נקל כבוד המלך רב ושליט בעיניהם, אז הוא מעורר את עצמו ליתן יותר שבח לכבוד המלך מלכו של עולם שאין הוא כאחד מהם וכו', ודפח"ח.

כו. והענין, שכתבתי לעיל שתחלה סברו שאין נקרא עבודת הש"י אלא כשעוסק האדם בתורה ותפלה ובצום ובכי וכיוצא בזה, ולכך כשראו בני אדם שאין עוסקין בזה חרה אפם ואמרו מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, והביאו חרון אף בעולם. עד שיצא בת קול וחזרו למערה, והרגישו שאין זה כי אם להורות להם דרך ישר יותר, דרך הרחמים, שנקרא עבודת הש"י בכל פרטי מעשה האדם, שיתן לב ששם ג"כ שם י"ת, וכאשר נודע לבעלי בינה לעשות יחוד גם בספורי דברים שעם חבירו, כמו ששמעתי ממורי קול באשה ערוה וכו', ולהסיר העצבות יפקח באיזה עסק, והוא ג"כ יחוד. גם כשרואה דבר מכוער באדם, או שיבטל אותו מתורה ותפלה, יבין שהוא מהש"י לתועלתו, כאשר כתבתי בקונטרס האחרון יעו"ש, אם כן בכל דרכיך דעהו אתי שפיר, וכאשר כתבתי שויתי ה' לנגדי גם שהוא לנגדיות, מ"מ מימיני בל אמוט, ואז שמח לבי לעורר רחמים ושמחה בעולם, וז"ש אף בשרי ישכן לבטח, יעו"ש. נוסף לזה, על דרך הני תרי בדחי ששמעתי ממורי, שהיו מייחדין ומעלין העולמות בכל עניני עה"ז יעו"ש.

כז. וז"ש ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה. ר"ל, במקום זה של גדודי חיות רעות ולסטים יש שם שמו ית', וממילא גם בכל מחשבות זרות ורעות שהם גדודי חי' ולסטים וקליפות יש שם ג"כ ניצוצי קדושה של השכינה שירדה שם על ידי השבירה. ויירא ויאמר מה נורא, ר"ל שנפלה עליו יראה ורעדה, שצער את עצמו בצער השכינה וירידתה בין הקליפות כ"כ, ועי"ז נעשה יחוד יראה עם נורא ונתפרדו הקליפות, כמו ששמעתי ממורי בענין כזה יעו"ש, וז"ש וזה שער השמים, יסוד מלכות ת"ת, והבן, הש"י יכפר.

כח. ובזה יובן, כי כוונת המשנה [=קידושין פ"ד, 'מתייחד אדם עם אמו ועם בתו בקרוב בשר'] ללמד אדם דעת בעסק התורה ותפלה, שיתייחד אדם עם אמו בינה עולם המחשבה, בעודו מדבר שהיא במלכות הנק' בתו. ושיהי' בקירוב בשר, בהתפשט מחשבות זרות שהוא קליפה ולבוש, ובעודו מדבר בתורה ותפלה שהיא בתו, יהיה מחשבתו דביקה בו ית' בדביקה וחשיקה באור פני מלך חיים, אור הא"ס שבתוך האותיות. והבן שהוא כלל גדול בתורה ותפלה לפי מה שקבלתי ממורי, גם מסוגל זה כשיעשה כנ"ל לבטל הדינין, וכאשר שמעתי ממנו, ודפח"ח.

כט. ולי נראה שהוא דבר פנימי ועמוק בתורה ועבודת הש"י, אשר רימז לו אליהו הנביא כלל גדול בתורה ועבודת הש"י, והוא דאיתא בש"ס דתענית פרק קמא, א"ר אמי מאי דכתיב אם ישוך הנחש בלא לחש וגו', אם השמים נעצרין וכו', מה תקנתיה ילך אצל חסיד שבדור ויתפלל וכו' ואם לחש ונענה והגיס דעתו מביא אף לעולם שנאמר מקנה אף על עולה וכו'. והקשה מורי אם הוא חטא והגיס דעתו העולם מה חטאו להביא אף על העולם. וביאר, כי מהראוי שמי שאמר לשמן וידליק הוא יאמר לחומץ וידליק כרבי חנינא בן דוסא, ואם היו כל בני עולם נוהגין בחסידות לא הי' פלא על אחד שאמר לחומץ וידליק וכך היה, כי כולם עושין כך, מה שאין כן מחמת שבני עולם הולכין בשרירות לבם הרע, ואינו עולה להם זה, כי אם ליחיד בדורו, שאם נענה בתפלה הוא דבר נפלא בעיניהם, לכך מגיס זה דעתו, א"כ הוא בסיבת דורו ובני עולם, לכך מביא אף בעולם, ודפח"ח.

ל. שקבלתי ממורי שעיקר עסק תורה ותפלה הוא שידבק את עצמו אל פנימיות רוחניות אור אין סוף שבתוך אותיות התורה והתפלה, שהוא הנקרא לימוד לשמה, שבזה אמר רבי מאיר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה ומגלין לו רזי תורה וכו'. ר"ל, שידע עתידות וכל מאורעותיו מתוך התורה, וידע איך יתנהג בתורה ועבודת הש"י, מלבד שרואה עולמות של מעלה וכהנה שמעתי מפי מורי, ודפח"ח.

לא. ושמעתי ממורי כי א' הוא סוד אלופו של עולם טמיר וגניז בגוי', ואות ב' הוא ב' אלפין, וכך ג' ג' אלפין, עד אות ת' ד' מאות אלפין. א"כ שורש אותיות התורה שקרוב יותר אל החיות הרוחני אור אין סוף, הוא אות א',

ואח"כ יורד והולך ומתלבש זה בזה, ונתרחק מן החיות, עד אות ת' שהוא מלכות שבמלכות, ששם מתלבש בתוך מחשבות רעות וזרות. וצדיקיא שלוחי דמטרוניתא אינון לקשר א"ע אל האותיות ולהעלותן במחשבה עד מחשבה עליונה, ואז מעלה מתהום עד רום רקיעא את נצוצי השכינה שהי' בלבושים הנ"ל, שנק' זה לימוד לשמה, לכך זוכה לדברים הרבה, שיש כמה מדריגות בכל אות והוא מזכה להעלותן, וזוכה עמהם, ודפח"ח.

לב. דשמעתי ממורי ביאר פסוק הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את והרגו אותי וגו', והעולה משם, כי קודם פורעניות באו מחשבות זרות וכו', ודפח"ח.

לג. הגם שאמרו הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם, היינו כמו שביאר מורי זלה"ה שעשו כרשב"י לעשות כמוהו ולא מהלב וכו' ודפח"ח.

לד. ונ"ל דשמעתי ממורי ביאר ש"ס לא גלו ישראל עד שכפרו בה' ובדוד וכו'. וביאר ש"ס אין בין עה"ז לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד וכו'. דאמרו בש"ס מי שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין קיבל עולמו וכו', היכי דמי יסורין, המושיט ידו לארנקי וכו'. והקשה, הא אין יסורין בלא עון, וכי ס"ד שזה נחשב לכפרת עון.

וביאר, כי צדיק באמונתו יחיה, כי המאמין בהשגחה פרטית של הש"י, ויודע בו כי כל מאורעות של האדם הוא ממנו יתברך, הן דבר קטן או גדול, הכל הוא בדין אדני דינא דמלכות שמיא, והוא לסיבת חטאו, ומיד נתחרט ומלא חרדה ופחד ה', מיד מוחלין לו, מאחר שהוא מאמין וחוזר בו ומדבק מחשבתו בו יתברך. לכך גם המושיט ידו וכו', אחר שהוא מאמין שזה לסיבת חטאו ומתחרט נחשב לכפרת עון. ובחינה זו נק' דוד, כי אין סוף שנק' אין הוא בחי' ד', ומזה נמשך שהיא ו', אל ד' ב' שהוא תכלית השפלות, הכל בהשגחה פרטיות ממנו י"ת וכו'. וכשאינו מאמין זה שהכל בהשגחה פרטיות ממנו ית', רק אומר כחי ועוצם ידי עשה לי זה נקרא כופר בהש"י ובבחינת דוד הנ"ל, כי כופר בדין מלכות אדני, רק מלכות הוא מכוסה ומשועבד אל הקליפה המכסה ומסתיר עניני השגחתו ית' מבני אדם. ולעתיד בימות המשיח אשר את רוח הטומאה יעביר מן הארץ, אז יתגלה השגחתו ית' בפרטי פרטות וכו'.

ובזה יובן, לא גלו ישראל עד שכפרו בהקדוש ברוך הוא ובמלכות בית דוד וכו'. וזהו שבין עולם הזה לימות המשיח שיעבור מלכיות בלבד, והבן, ודפח"ח.

לה. ביאר ש"ס, לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה שמתוך וכו'. והקשו התוספות וכו'. דשמעתי ממורי, חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, שיהיה התחלת תורה ותפלה ומצוה עם היצה"ר שלא לשמה, ובזה לא יקטרג עליו היצה"ר, ויוכל לגמור לשמה, וז"ש חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, ודפח"ח, יעו"ש.

לו. שמתתף עצמו תחלה עם היצה"ר שהוא גלות לנשמה, כמו ששמעתי ממורי קרבה אל נפשי גאלה, שהוא גלות הנשמה מיצה"ר וכו', ודפח"ח.

לז. קטונתי מכל החסדים ומכל האמת וגו'. ופירשו רז"ל שמא נתלכלכתי בחטא לכך אני ירא וכו'. והוא, דכתבתי דשמעתי ממורי בשם הרמב"ן, כי בימי הקטנות מצוי החטא והעונש וכו', יעו"ש. וז"ש קטנתי וגו', כי בימי הקטנות שהם ימי הדין, היפך ימי הגדלות שהם חסדים ורחמים, וז"ש קטנתי מכל החסדים, שהוא אז בימי הקטנות, לכך אני ירא מהחטא הגורם עונש לימסר ביד עשו, והוצרך להתפלל שינצל מהחטא עכ"פ.

לח. ששמעתי ממורי כי ענין גלות מצרים הי' שחסר מהם הדעת שידעו להכריע שיש בורא אחד המחדש בטובו תמיד מעשה בראשית וכו', עד שבא משה בחינת הדעת, ועל ידי הנסים שעשה נתפרסם בעולם שיש בורא אחד המחדש תמיד. אמנם בחינת דעת זה שנתגלה ביציאת מצרים, היה דעת דנוקבא, אך דעת דדכורא יתגלה לעתיד בימות המשיח, והיינו שיהיו ענין רואות מוריך, שיראו אותיות התורה והתפלה שלומדים ומתפללים לנגד עיניהם שהם עולמות מצוחצחות וכו'.

לט. עוד י"ל, על דרך ששמעתי ממורי, כי אדם השלם אם יזדמן לו איזה ביטול תורה ותפלה, יש לו להבין שגם זה הוא ידו ית', שדוחה אותו כדי שיתקרב יותר, בסוד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני וכו' ודפח"ח.

מ. ונ"ל רמז מוסר על דרך הלצה, כי יש י"ב סוגים באומה ישראלית, ורמוזין בשמותן, ארבע ראשונות שמעתי בשם מורי, ראובן, ראו בן, ר"ל ראו מעשי, שהוא עושה מעשיו הטובים להתפאר שיראו אנשים מעשיו. ב' שמעון, שיצא שמעו הטוב, וזהו אנשי שם, שעושה צדקה וכיוצא כדי לעשות לו שם. ג' לוי, שהוא מתחבר עם אנשים כדי שיהי' נק' וכו', יהודא, להודות אותו. ע"כ שמעתי.

מא. ותחלה נבאר פסוק ויבא יוסף דבתם וגו', וישנאו אותו וגו'. דקשה על יוסף וכו', ועל השבטים וכו'. ונבאר זה דשמעתי בשם מורי מוסר פרטי הכולל הכל, אם ירצה אדם לגנות שום בריה או אדם, יגנה את עצמו, ואם ירצה לשבח שום אדם, ישבח יותר להש"י וכו', ודפח"ח.

מב. על דרך שכתבתי בשם מורי ביאר פסוק כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, כי כשעושה מעשי גשמי ומקשרו עם המחשבה למעלה בדעת העליון, נעשה יחוד קבה"ו וכו', עיין שם... וכמו ששמעתי ממורי, שעיי"ז יוכל לבטל כל גזירות רעות כשמקשר המלכות הנקרא אני עם המחשבה הנקרא אין, והבן.

מג. וכמו ששמעתי ממורי פירוש הפסוק אשר בידו מחקרי ארץ וגו', שהקשה למה בימים קדמונים הי' החוקרים מאמיני הקדמות, מה שאין כן עתה מאמינים שהוא יתברך אחד יחיד ומיוחד. והשיב שהי' מצד עכירות חומר הארץ, שאז הי' יותר רב ועצום, מה שאין כן עתה וכו', ולשון ידו הוא סוף המדריגה, וז"ש אשר בידו מחקרי ארץ וכו', ודפח"ח, כי קצרת.

מד. עוד שמעתי ממורי פירוש הפסוק אמר אויב ארדוף אשיג אחלק וגו', יש בו ה' אלפין, כי אלופו של עולם גניז בו כדי לקרבו אליו יתברך, כמו ופרעה הקריב וכו', ודפח"ח.

מה. דשמעתי בשם מורי פי' הש"ס, הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם, ת"ק ורבי ישמעאל ס"ל ואספת דגנך, הנהג דרך ארץ. רשב"י ס"ל, אדם חורש וקוצר, תורה מה תהא עליה, אלא כשישראל עושין רצונו של מקום מלאכתו נעשית על ידי אחרים. ומשיג אחרי זה, הרבה עשו כרשב"י וכו'.

והענין, כי יש ב' סוגי אנשים, א' הנוהג על פי הטבע, וחורש בשעת חרישה וקוצר בשעת וכו'. ב' הנוהג למעלה מהטבע, לבטוח בה' שיזמן לו במעט עסקיו די פרנסתו, ושיפנה לעסוק כל ימיו בעבודת הש"י, אז מלאכתו נעשית על ידי אחרים, והיינו צדיק באמונתו יחיה שדרש בש"ס דמכות בא חבקוק והעמידן על אחת וכו'. מה שאין כן מי שאינו במדריגות בטחון, ורוצה לעשות כמו רשב"י, והניח מדריגותו על פי הטבע, ומדריגה עליונה לא השיג, ונשאר קרח מכאן ומכאן. וז"ש הרבה עשו כרשב"י, גם שאינו בגדר זה, לכך לא עלתה לו ודפח"ח, ומהרחבת ביאר משלי.

מו. וכאשר שמעתי ממורי פירוש הפסוק תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו, על פי משל, שהכריז המלך ביום שמחתו כל מי שביקש דבר מן המלך ימלאו מבוקשו, ויש מי שביקש שררה וכבוד, ויש שביקש עושר, ונתנו לכל אחד מבוקשו. והי' אחד חכם שאמר ששאלתו ומבוקשו שידבר המלך בעצמו עמו ג' פעמים ביום, והוטב מאוד בעיני המלך, מאחר שדיבורו חביב עליו מן עושר וכבוד, לכן ימולא בקשתו שיתנו לו רשות ליכנס בהיכלו לדבר עמו, ושם יפתחו לו האוצרות שיקח מן עושר וכבוד ג"כ. וז"ש תפלה לעני וגו', לפני ה' ישפוך שיחו, שזה מבוקשו וכו', ודפח"ח.

מז. מלחמה עם המחשבות זרות, איך לשבר הקליפות ולהעלות הפנימי אל הקדושה, כאשר שמעתי בזה ממורי ולא ניתן ליכתוב, הגם שכתבתי מזה במקום אחר בזה בקיצור נמרץ.

מח. והנה כתבתי במקום אחר ששמעתי בשם מורי, תואר ראובן ר"ל, שיראו שאני בן. וכן שמעון, שיצא לו שם. וכן לוי, שמתחבר עם חסידים כדי שיהי' תואר יהודא, שידודו וישבחו אותו וכו'. והוא היפך תואר יוסף, שאוסף כל חרפת בני אדם ותולה סרחונם בעצמו עבור שפלות שיש בו.

מט. עוד י"ל, דכתבתי במקום אחר, ענין הני תרי בדחי שהם בני עולם הבא, שהשיבו למורי על פי שאלה, שהיו מעלין כל המדריגות התחתונות וכו', יעו"ש.

נ. ונראה לי דשמעתי ממורי פירוש הפסוק ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וגו', דאיתא בברכות לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כן יתפלל וכו', ובמסכת ע"ז איכא דסבירא לי' איפכא וכו'. וביאר, דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, דכתב הרמב"ן כי כח הפעל במפעל, ובריאת העולם כולו כהדין קמצא דלבושי' מניה וביה, ובכל מיני צער שם יש ניצוץ הקדוש ממנו יתברך, אלא שהוא בתוך כמה לבושים, וזהו ענין ז' הנערות הראויות לתת לה מבית המלך. וכאשר יתן לב להבין שגם כאן הוא ית' אתו עמו, אז הוסר ונתגלה הלבוש, ונתבטל הצער וכו'. וזה שאמ' יסדר שבחו, שזהו שבחו שמלא כל הארץ כבודו, ובכל צרתם לו צער, אז לא צער ויתפלל, כי ממילא יתבטל הצרה אחר שיודע לסדר שבחו בענין הנ"ל, בסוד תכין לבם תקשיב אזניך ששמעתי ממורי גם כן, עיין במקום אחר מזה. ומר ס"ל יתפלל תחלה, והוא על ידי שמאמין שהשם יתברך שם הוא גם כן, ואז יוכל לסדר שבחו. ודפח"ח.

נא. וצ"ל דבארתי מה ששמעתי ממורי ש"ס דמכות, בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה יעו"ש. וההיפך מזה, הרבה עשו כרבי שמעון בר יוחאי ולא עלתה בידם, וכמבואר לעיל.

נב. כי בתפלה יש דורון ומלחמה, שהוא להלחם נגד מחשבות זרות עד שיקשר כל א' בשרשו, כאשר קבלתי ממורי בכל ג' קוין וכו', ואז מקבל בדורון זה של המחשבה שהי' זרה ונתקרבה בשרש הקדושה אל אבינו שבשמים וכו' יעו"ש. וכל זה נקרא בחכמה שהיא המחשבה.

נג. והענין, כי להעלות המחשבות זרות הוא דרך ג' קוין, וצריך לתת לב על כל מחשבה זרה מאיזה קו היא, להעלותה בשרשה, וג' קוין אלו נק' אבות כנודע. והנה כי הקליפה נקרא קללה, שהיא המחשבה זרה, והיא הגלות השכינה בתוך עמקי הקליפות, וז"ש קרבה אל נפשי גאלה, ר"ל להעלות חלקי הנפש שהיא נצוצי השכינה מתוך הקליפה אל הקדושה נקרא גאולה, וכאשר שמעתי ממורי שצריך להתפלל על גלות נפשו רוחו ונשמתו שאצל יצר הרע וכו', ודפח"ח.

נד. כי האדם נקרא עולה ויורד, שאי אפשר לעמוד במדריגה א' תמיד, רק שיש ב' סוגים בענין זה, כי יש דעייל ונפיק, וכמ"ש ויעל אברם ממצרים, שירד ועלה עם כל מדריגות תחתונות. מה שאין כן סוג ב' היורד ואינו יכול לעלות ר"ל, וכמו ששמעתי ממורי משל על ב' אנשים שהלכו במקום סכנה, א' הי' שכור ושוטה, ואחד הי' פקח, שזה הי' מרגיש בגזילת הגזלנים והי' מזהיר לאחרים שיזהרו בדרך זה וכו', ודפח"ח.

נה. לולי דמסתפינא להעלות בכתב מה ששמעתי ממורי דברים נוראים בענין מיתוק דינין ש"ך ופ"ר, והמתקת הרהורים על ידי שם שד"י וחלופו כה"ת, וגם שם הוי"ה בחילוף, ורשמתי ראשי פרקים בנייר בפני עצמו, ובזה יבואר פסוק זה גם כן, והבן, וה' יתברך יכפר.

נו. וכן יש יחודים בכל דבורים וספורי גשמיים גם כן, וכמו ששמעתי בשם מורי שהוא מייחד את עצמו עם אחותה דמטרוניתא בספורים גשמיים, והטעם ביאר וכו'.

נז. כמו ששמעתי ממורי בסוד אחר וקדם צרתני – כשהוא בסוד אחר, אחר כך כשחוזר ועולה למדריגה הנק' קדם, מעלה גם אותן המדריגות הנק' אחר, וזהו אחר וקדם צרתני, ודפח"ח.

נח. וז"ש באל שדי, כי שמעתי ממורי פירוש אל שדי שאמר לעולמו די, כי העולמות היו יורדין ומתפשטין עד עמקי הקליפות, ופן ח"ו שלא יהי' אז מחמת עמקי הקליפות הרע גובר, עד שאמר די וכו', אם כן יש למתק ולהעלות כל ענינים לשרשן על ידי שם זה, והבן.

נט. וגם הקמותי את בריתי אתם וגו', כי שמעתי ממורי בא חבוקק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחי', כי מתחלה הי' תענית יום א' מספיק לכמה דברים נוראים.

ס. דשמעתי ממורי כמו שתפיסת הגוף הוא בגשמי שאוחז בגופו, כך תפיסת הנשמה הוא על ידי קריאת שמו, גם בישן נייער משנתו בקראו שמו. וכמו שהוא בפרט אדם אחד גוף ונשמה, כך בכללות יש גוף ונשמה, המוני

עם הנקרא יעקב נקרא גוף, ושלומי אמוני ישראל הנק' תואר ישראל הם הנשמה. ובזה נקרא איש וביתו, להשפיע זה לזה כמו זכר לנקבה.

סא. וכן שמעתי ממורי, כי צדיקיא אינון שלוחי דמטרוניתא, ומה שחסר להם ידעון שהחסרון זה הוא בשכינה, ויתפללו שימולא החסרון שם, ולא שיכוין להנאת עצמו. והוא כלל גדול, שהוא חסיד המתחסד עם קונו ולא עם עצמו.

סב. וזהו צחות לשונו בין צפון לדרום, שיתחיל מצפון שהיא דחילו, ואחר כך לדרום שהוא רחימו, והסוד אשה מזרעת תחלה, דחילו של האשה מצד צפון, הוין לי' בנים זכרים, וכמו ששמעתי בשם מורי מה שנאמר לו משמים טעם איחור ביאת משיח, שאין מאריכין באהבה רבה, סוד נשיקין שקודם הזווג, כדי לעורר תאוותה, שתזריע תחלה ותלד זכר שהוא רחמים, ודפח"ח.

סג. ובזה יובן וארא אל אברהם יצחק ויעקב באל שדי שהוא סוד ו"ק. ואכתי שמי ה' לא נודעתי, שיתן הדעת בכל דרכיך דעה"ו שהוא דבר נפלא, כמו ששמעתי ממורי דברים פרטיים בזה איך יתן הדעת בכל דבר גשמי גם כן להעלותו ולקשרו, ולחבר האהל להיות אחד אנס"ו [=אמן נצח סלה ועד], ודי בזה.

וכדי להבינך זה, אזכור אפס קצה ששמעתי ממורי, בלומד דבר עמוק ואין מבין הוא מלכות, וכשנתן דעת להבין וירד לעומקו אז קישר וחיבר מלכות בכינה, ודפח"ח.

סד. דשמעתי ממורי פסוק תהלים סימן ל"ז ראיתי רשע עריץ וגו' ויעבור והנה איננו ואבקשהו ולא נמצא וגו'. ואמר, למה יבקשהו לרשע שכבר איננו. וביאר כי אחריו יקום רשע יותר גרוע ממנו, לכך יבקשהו לראשון, ודפח"ח.

סה. דשמעתי בשם מורי ענין מכות דם לפרעה, ולישראל הי' מים. כי בחינות פרעה הוא העורף, מדריגת השכחה, ואצלו הי' מכת דם, מה שאין כן להצדיק הי' מים, ודפח"ח.

סו. וכמו ששמעתי ממורי דאמרי אינשי עם אמת הולך בכל העולם, ור"ל שנדחה ממקום למקום וכו'.

סז. דשמעתי בשם מורי פירוש הפסוק ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו וגו', אין נבון וחכם כמוך. ופי' רש"י הנמצא, אם נלך ונבקשנו הנמצא כמוהו. ומה בעי רש"י בזה. ופירש הוא, כי להבין מעלת ומדריגת צדיק או חכם צריך הוא עצמו להיות במדריגה זו להיות מבין מעלת מדריגת חכם ונבון, ומאחר שאף אם נלך ונבקשנו לאותו איש חכם ונבון שיעמוד על מדרגתך שאתה חכם ונבון לא נמצא, כי אין נבון וחכם כמוך, אם כן אין מי שיעמוד על מדריגת חכמתך וכו', ודפח"ח.

סח. והנה קבלתי ממורי כשהרע הוא גורם טוב, נעשה כסא אל הטוב, והכל טוב גמור כמעט ביטול הקליפות מעין העתיד, הגם שיש בזה דברים עמוקים לענין מחשבות זרות וכו', ודי בזה.

סט. ושמעתי בשם מורי טעם לענג החומר בשבת הוא מצוה, שעל ידי זה יוכל הצורה לשמוח יותר בדביקות הש"י. והוא על פי משל לבן מלך שבא לו כתב מאביו בהיותו בשביה וכו', ודפח"ח.

ע. ונראה לי, דשמעתי ממורי פירוש הפסוק, אל נקמות ה' אל נקמות הופיע, על פי משל לאיש כפר אחד שמרד במלך, שהכה ורגם איקונין של מלך או כיוצא בזה, ומיד עשה המלך אותו לראש והעלהו ממדריגה למדריגה, עד שנעשה משנה למלך, וכל מה שהטיב המלך עמו יותר והביאו ליותר מדריגה, וראה יותר כבוד המלך ומשרתיו והנהגותיו, הי' יותר צער לזה שהי' בן כפר, בזכרו שמרד נגד המלך הגדול הרחמן הזה, ומה שהי' ראוי לעונש הוא מטיב עמו יותר. והמלך עשה ככוונה מכוונת, שאם הי' ממיתו הי' צער לפי שעה ותו לא, מה שאין כן בדרך הנ"ל מצטער כל ימיו ומוסיף תמיד, כשעלה ליותר גדולה מוסיף יותר צער על צערו, איך מלאו לבו למרוד עיני כבודו. וז"ש אל נקמות ה', ר"ל שנקמות הש"י הוא על ידי מדת הרחמים, שלא כמלך בשר ודם, והוא כי אל נקמות הופיע, ר"ל שהנקמה הוא במה שהופיע לו מגדולתו, ובראותו גדולת המלך, ובזכרו שמרד נגד מלך זה, אין לך צער גדול מזה, ודפח"ח.

עא. ובזה יובן, לקשר סוף בראש בסוד אני ראשון ואני אחרון, ולקשר אני מלכות אל מחשבה שנקרא אי"ן, ועל ידי זה נתבטל כל גזירות רעות, ששמעתי זה ממורי.

עב. ונחזור לענין הנ"ל, כי שמעתי ממורי מי שרוצה לפטור מהצר והמיצר, והוא נוסע אחריו, משל לאשה יולדת שהלכה למקום אחר ליפטור מחבלי הלידה, והצער הולך אחריה. ועצה היעוצה שיתפלל להש"י ויפטר מהצער, וז"ש מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה ודפח"ח.

עג. בפסוק ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא וגו'. ושמעתי בשם מורי, כשהזכרים קודם בשם הוי"ה אז הוא חסד גובר, ומה שגובר השכחה הנק' פרעה, עכשיו ויהי בשלח פרעה, את העם, שהם איברי האדם שהיו עד עכשיו מוכנעין תחת יד פרעה, ועתה שילח את העם שהם איבריו לחירות. ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים, כי יש בחינה הנק' דרך, שם ס"ג ושם אה"יה קס"א גימטריא דרך, אשר משם ניזונין אפילו הרשעים, כי עד שם אינו מגיע פגם וחטא בני אדם התחתונים, ועל זה נאמר אם חטאת מה תפעול לי, ולכך תשובה מהני, כי שם לא הגיע פגם החטא. אם חטא בזנות, לא מתעורר שם רק בחי' אהבה, רק למטה עשה רשימות רעות על ידי חטאו, ובעושה תשובה עשה רשימות טובים ונתקן הכל, כי העלה המדריגות עד הבינה שהיא אה"יה וכו'. ואמר שיש בעמקות הזה דברים נפלאים, והמשכיל יבין. וז"ש ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים, כי מן הדרך הזה, ארץ פלשתים שהם הקליפות גם כן ניזונין, ולא נחם דרך ההוא כי קרוב הוא, ר"ל כי השכחה הנקרא פרעה קרוב הוא, ופן יראה בחינה זו הנק' דרך על דרך הנ"ל, ויש מקום בזה וכו', ותיכף בהעלות על דעתו זה אז קרוב לחזור אל פרעה שהיא השכחה, לכך ויסב וגו', ודפח"ח, והש"י יכפר מה שנכתוב גם בקצרה.

ואגב שזכינו לזה נזכי גם כן מה ששמעתי בשם מורי, עשר מכות לפרעה, כי השכחה הנק' פרעה, מכות דם שהוא שם מ"ה חסר א', היא מכה לפרעה שהיא השכחה, מה שאין כן לישראל הי' מים, שם מ"ה, מים שאין להם סוף וכו'. וכן צפ"ר דע"ה, כי צפר לשון צפרא נהיר, ודעה הוא היפך השכחה הנק' פרעה, וכך הי' זה מכה לפרעה, מה שאין כן לישראל הי' צ"פר דע"ה, והבן ודפח"ח.

עד. דנודע שהאדם מורכב מחומר וצורה, שהיא הנשמה והגוף. והנה הנשמה תתלהב תמיד לידבק בקונה, רק סיבב החומר מפסיק הדביקות, ומתאוה גם לחומריים משגל ואכילה, שהיא גם כן צורך גבוה, לברר ניצוצין וכיוצא בזה, כי אם לזמנים ידועים יכול לגבור הצורה על החומר לידבק בו יתברך, בסוד והחיות רצוא ושוב, ונק' קטנות וגדלות, וכמו ששמעתי ממורי בזה, סוד הצימצום שהוא מני' ובי', וסוד ג' רישין, ודברי פי חכם חן.

עו. ונראה לי דיצא להרמב"ם זה, מדמצינו שלא אמר רק מצות עשה א' במפורש, אנכי ה' אלהיך, והיינו לכוונה זו, דגם בקיים מצוה אחד כראוי סגיא. ובאמת יש סברה ברורה לזה על פי החקירה שכתבו הראשונים בראוי לידע סוד אחדותו יתברך, כי בכל מקום שאני תופס ואוחז בקצה וחלק מחלק האחדות הרי אני תופס כולו, וכן שמעתי ממורי, והבן.

עו. והנה כל אדם מדבק את עצמו אל הבחינה אשר אהבתו תקועה בלבו, וכמאמר החכם אם תרצה לידע מהותו של איזה איש, תראה עם מי הוא מדבק את עצמו ומתחבר לו, וכמאמר רז"ל הדבק לשחזור וישתחוו לך וכו'. ולכך יראה האדם כשנופל עליו איזה שמחה, ידבק בשמחתו יתברך ולדבק בו שהוא שורש הכל, וכאשר קבלתי ממורי שאם יראה מחשבות זרות, אם מענין הרהורי תאות המשגל ידבק בשרשו שהוא חסד, וכיוצא בזה, וכבוד ה' הסתר דבר, ודפח"ח.

עז. והנה שמעתי ממורי כשרוצין ליפרע העונש למי שהוא ראוי לעונש, אזי נוטלין ממנו מדריגת הבטחון, על כן ראוי להתפלל לפניו יתברך שיתחזק בבטחון בו וכו', ודפח"ח.

עח. ובזה יובן, כי יש ב' סוגי אנשים הנ"ל, אחד המתנהג על פי הטבע שהוא גימטריא אלהים הנקרא יהודא מלכות, ב' המתנהג למעלה מהטבע בחינת צדיק מושל ביראת אלקים שהוא מבטל גזירת אלקים, וזה נקרא יוסף הצדיק. וכאשר אחד באחד יגשו ונתחברו ב' סוגי הנ"ל, נעשה הכל בחינה א' כנודע כי זה כסא לזה, כאשר שמעתי מפי מורי הרבה מזה, כמו שמצינו ב' אנשים שאחד נעשה לבוש וכסא לחבירו, כמו זה שמתנהג על

פי המדריגה שהיא למעלה מהטבע ומכל מקום כל צרכיו נעשה על פי בני אדם המתנהגים בטבע, אם כן נעשה זה כסא לזה, ובהתחברם אחד באחד יגשו נעשה הכל א', והבן.

עט. דשמעתי בשם הרב המגיד מו' מנחם מענדיל... באומר דברי מוסר ותוכחה לבני עירו, יראה לקשר את עצמו תחלה בו יתברך, ואחר כך יראה לדבק ולקשר את עצמו עמהם מצד האחדות והתכללות, כי שורש אחד להם לראשי הדור עם בני דורו, וכשעושה כך אז ה' אלהיו עמו ויעל עמהם לדבק אותם בו יתברך. וזה שאמר דאוחז בידם להעלותם, ואם כן עושה פעולה מיד באמירתו ותוכחה ומוסר לעם בני ישראל, ודפח"ח. וכן שמעתי זה הדרך ממורי בענין התפלה, להעלותם גם כן.

פ. על דרך שביאר מורי זלה"ה ושמרו בני ישראל את השבת וגו', משל לבן מלך שהי' בין פחותי ערך וכו', ודפח"ח. הרי כי לדביקות הש"י צריך לבסס החומר, שלא יעכב עצבות החומר דביקות הצורה על ידי שמחה בו יתברך, כמו יונה בן אמיטי, שזכה לנבואה על ידי שמחת בית השואבה וכו'.

פא. כמו ששמעתי ממורי זלה"ה בשם הרמב"ן ששאלו א' איזה עבודת ה', והשיבו כל שיש בו תענוג ושמחה בצירוף המורא וכו', אם כן איך שייך עבודה בחומר. ומשני, וברך את לחמך ומימיך הכלל כל מיני מאכל ומיני משקה כמ"ש הרמב"ן הנ"ל, ועל ידי זה יהיה העני עמך בשמחה, ואז והסרותי מחלה מקרבך, שהיא הסרת דאגה ועצבות, שהיא שורש כל הקליפות שנקרא מחלה. וא"ש ועבדתם את ה' לשון רבים, שנמשך השמחה מן שניהם החומר והצורה, זה בגשמי וזה ברוחני, והבן.

פב. דשמעתי בשם מורי פירוש הש"ס דהני תרי בדחי דהוי בני עלמא דאתי, ועל פי שאלה נאמרה לו, דהענין דהני תרי בדחי הי' כל עסקם להתחבר עם כל איש ואיש, וליחד קבה"ו בכל פרטי מעשה איש, הן בביתו של כל איש ואיש, או בעסקיו, ובכלל ובפרט, זולת מי שהי' לו צער ח"ו לא הי' יכול לייחד יחודו להתחבר עמו, לכך היו מבדחי לי' בדברים עד ששמח

ונתחבר עמו לדבק אתו עמו בו יתברך וכו', והוא כלל גדול, והבן, ודפח"ח.

פג. כי שמעתי בשם מורי ביאור משנה קדשי קדשים שחיתתן בצפון, וקדשים קלים שחיתתן בכל מקום. שהיצר הרע בא אל הת"ח בדמות יצר הטוב לעשות מצוה, מה שאין כן להמוני עם, ודפח"ח.

פד. דנשאלתי מהו באמצע השירת אז ישיר אנו מזכירין אמר אויב ארדוף אשיג וכו', ועכ"פ בתחלה הוה ליה למימר זה. וביארתי זה, כי כתבתי במקום אחר ענין המשל ששמעתי, שהי' מלך אחד על כמה וכמה מדינות קרובים ורחוקים, ולמקצת הימים רצה לעמוד על ענין בני המדינה אם הם עובדים אותו באמת, ושלח א' מעבדיו, וכסות ולשון שינה, כאלו הוא מלך הרוצה להלחם עם מלך זה, ויש שעמדו להלחם נגדו. ויש מהם שאמרו מה לנו להלחם, אי מר מלכא אנא עבדא וכו'. עד שבא זה למדינה אחת שהי' חכמים גדולים, וחקרו הענין איך אפשר שיהי' זה כפשוטו מכמה טעמים, ודאי שהוא שליח המלך לנסות לבני אדם אם ימרדו במלך, וכך יצאו לקראתו ואמרו לו כדברים, והוטב בעינינו על חכמתם, ופנה לדרכו. והנמשל מובן שזהו שזכר הזוהר ענין היצר הרע, נמשל לזונה שציוהו המלך לפתה את בנו וכו', יעו"ש.

הגם שיש בזה ענין פנימי, כמו ששמעתי ממורי ענין וידוי אשמנו, שהמלך בעצמו כסות ולשון שינה, ובא לכבוש המלכה וכו', ודי בזה למבין, והוא דבר גדול, כאשר קבלתי ממורי שבכל צער האדם בגשמי וברוחני, שאם נותן לב שגם בזה הצער הוא הש"י בעצמו, אלא שהוא דרך לבוש, וכאשר נודע לו זה הוסר הלבוש ונתבטל הצער וכל גזירות רעות, והאריך בזה, ודפח"ח.

וכאשר שמעתי ממנו ג"כ ענין ה' אלפיין אמר אויב ארדוף אשיג אחלק, שאלופו של עולם הוא כאן בהסתר, ודפח"ח. א"כ זהו עיקר השבח והשירה, שהיו סוברים בגלות מצרים שהוא אויב, ועכשיו שהרגישו שהוא עצם יתברך נעשה מן אויב אוהב, וזהו עצמות הגאולה, והוא בכל אדם ובכל זמן, והוא סוד גלות מצרים שיש בכל אדם ובכל זמן מן המיצר קראתי י"ה, ובצר הרחבת לי, שזהו הגאולה עצמו, והבן. ושפיר יש שייכות להשירה אמר אויב ארדוף אשיג, וק"ל.

וחזר השואל והקשה, דלפי זה משמע שיש גם עכשיו גלות מצרים, והא כתיב כאשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפון לראותם עוד עד עולם. ותשובתי הי', כי מבואר בכתבי האר"י זלה"ה שאין בחינת תפילה של יום זה דומה לתפילת יום מחר, עד ביאת המשיח, וזהו כוונת המשנה ברכות העושה תפילתו קבע אין תפילתו תחנונים יעו"ש. ושמעתי בשם ממורי מופת על זה, מן המחשבות זרות שבאו לאדם באמצע תפילה מסוד השבירה ורפ"ח ניצוצין שצריך האדם לברר בכל יום, והם באין שיתקן אותם ולהעלותן, ואין מחשבה זרה של יום זה דומה למחשבה של מחר, והוא בחון למי שנותן לב על זה. וכאשר שמעתי ממורי איך יתקן מחשבות זרות, אם הוא הרהורי נשים יכוין להעלותן ולדבקן בשרשן שהוא חסד, בסוד ואיש אשר יקח אחותו חסד הוא, ומחשבת עבודה זרה פגם בת"ת ישראל, ודי בזה. א"כ אתי שפיר אשר ראיתם את מצרים היום, שהם המחשבות זרות של היום, שהם המצירים לאדם, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, והבן.

פה. ובדרך מוסר י"ל על דרך שזכרנו במשל מלך א' שמושל בכיפה, ושלא א' מעבדיו שינסה המדינות כאלו הוא עבד מורד באדונו, וקצת המדינות עשו מלחמה עמו ושלטו עליו, וקצת מדינות השלימו עמו, ובמדינה א' היו חכמים והרגישו שזהו רצון המלך עושה וכו', יעו"ש. והנמשל מובן, שיש בני אדם שעושים מלחמה עם היצר הרע שעושה עצמו כאלו הוא עבד מורד באדונו שמפתה בני אדם שלא יעשו רצון הבורא ומלך העולם, ועומדין כנגדו עד ששלטו ביצרם על ידי גודל המלחמה וסיגופים גדולים. ויש בני אדם שהרגישו שהוא עושה רצון הבורא ושם מלובש שמו הקדוש מן ע"ב שמות הקדושים שהוא סא"ל, שהוא ממתיק לסמאל. וזהו שכוונת שם הקדוש כוז"ו, שבכל מקום יש כ"ו שם הוי"ה, בזו ובזו, וכמו ששמעתי זה ממורי, והבן.

פו. וז"ש אעפ"י שאלו אוסרין ואלו מתירין, אלו ואלו דברי אלהי חיים. והקושיא מפורסמת, איך אפשר זה. ולפי הנ"ל אתי שפיר, כי יש ו' קצות, ב' הפכים, ובינה הנק' אלהי חיים מיוחדם, והבן. וכמדומה ששמעתי ממורי זה.

פז. דשמעתי בשם מורי זלה"ה ביאור משנה איזהו חכם הלומד מכל אדם, על פי משל המסתכל במראה יודע חסרונו וכו', כך ברואה חסרון זולתו יודע שיש בו שמץ מנהו וכו', ודפח"ח.

פח. וכונת השאלה ששאלו תלמידיו מפני מה הכלב מכיר את קונו, הכוונה כי הי' ראוי לאדם שילמוד מן היצר הרע שהומה תמיד לפתות את האדם לעשות רצון קונו כמבואר בזוהר משל הזונה וכו', אם כן איך שומע האדם ליצר הרע לעשות עבירה, הי' ללמוד מיצר הרע עצמו שעושה רצון קונו תמיד. וכאשר שמעתי בשם מורי זלה"ה ביאור פסוק כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלהיך בידך ושבת שביו, ודפח"ח. וזהו ג"כ פירוש המשנה איזהו חכם הלומד מכל אדם, גם מיצר הרע וכו'.

פט. שמעתי ממורי זלה"ה וגם הגוי אשר יעבודו דן אנכי – כבר נידון, כי מגלגלין זכות וכולי, והבן.

צ. דהקשה מורי מה שאמרו חז"ל בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת וכו'. ממה נפשך, אם אי אפשר שישמע שום אדם הכרוז הזה א"כ למה יוצא בת קול כלל, ואם אפשר שישמע, א"כ מ"ט לא נשמע, שאם יאמר אדם ששמע ידונו אותו כנביא השקר. וביאר, כי למעלה אין אומר ואין דברים, רק עולם המחשבה, א"כ מה שמגיע לאדם הרהורי התשובה הוא מן הכרוז וכו', ודפח"ח.

צא. לנפש לא יטמא וגו', להזהיר גדולים על הקטנים, שהוא סוד מאור הקטון ומאור הגדול. והנה אם קטנים בסוד השמיעה שומעין לגדולים, נעשה יחוד אדנ"י סוד השמיעה ומקבל, עם ידו"ד סוד המשפיע ואו הוי שני מאורות הגדולים כשהם בחיבור א', וזה סוד ונתתי שלום בארץ, ע"י יחוד הנ"ל הוי שלום בארץ, מה שאין כן בהיפך, כמו ששמעתי ממורי, כתבתי במקום אחר.

צב. עוד י"ל דשמעתי ממורי שהקשה על פסוק ביום ההוא יבוקש עון בית ישראל ואיננו ואת חטאת יהודה ולא תמצאנה וגו'. למה יבוקש, הלא טוב יותר שלא ימצא. ב' הקשה, בימות המשיח שיבטלו כל הצרות שיצטרכו

להתפלל עליהם, אם כן התפלה שהיא אבר השכינה, וכי אפשר לבטלה ח"ו.

וביאר, כי יש ד' סוגי תפילה: א', על כבודו יתברך שנתמעט ונתחלל בין האומות, וראוי שיתפלל וכו'. ב', ראוי שיתפלל על מחילת העון, כי העבירה חמורה ממיתה, כי המיתה מכפרת וממרקת העון, מה שאין כן העון גורם כמה מיתות וכריתות. ג', תפלה על פרנסה. ד', על החיים. והנה איברי השכינה מעוטף בד' סוגים הנ"ל, שיתפלל עליהם, ויפרדו הגשמי, ויעלה נצוצי השכינה הפנימי למעלה וכו', מה שאין כן בדליכא ד' סוגים הנ"ל אינו יודע על מה להתפלל.

וזש"ה כי יבוקש עון בית ישראל, כדי שיתפלל עליו, ואיננו. וגם חטאת יהודא, שהוא חסרון סוגים הנ"ל, ולא תמצאנה על מה להתפלל, כי אם דרך יחודים תהי' התפלה וכו', ודפח"ח.

צג. והמפנה לבו לבטלה. דשמעתי שהקשה מורי על מה שאמרו חז"ל בכל יום מכריז בת קול אוי לבריות מעלבון של תורה, והקשה, אם הכרוז נשמע למה לא ימצא אדם שומע, ואם אי אפשר לשמוע אם כן הכרוז למה. וביאר ז"ל כי למעלה הוא עולם המחשבות ואין אומר ואין דברים, והכרוז הוא מחשבות והרהורי לב לטוב, ולכך אין רשע שאין לו הרהורים טובים בכל יום מכח הכרוז הנ"ל, ובכוא הרהורים טובים מפנה ומעבירן מלבו ומפנה לבו לבטלה, ובוודאי מתחייב בנפשו, שניתן לו אוצר טוב והוא בורח מהמלך.

צד. כמו ששמעתי משל בשם מורי, למלך שהיה ממנה על אוצר ד' שרים, ונטלו האוצר וברחו. א' נתיישב בדעתו וחזר מעצמו, ב' נתייעץ עם חכם א', ודיבר על לבו מה ראה על ככה וחזר, הג' הגיע למקום שדנין בני אדם על כיוצא בזה וחזר מחמת מורא, ד' לא שב כלל. והמלך לזה שחזר מעצמו נתן לו יותר גדולה, מאחר שנתיישב בטוב שכלו לחזור. מה שאין כן להשני אמר אלו לא מצא חכם שיעצו כך לא הי' חוזר. והשלישי שחזר מחמת שראה שדנין לבני אדם, מינהו המלך להיות ממונה שם לראות זה הצער, ואמר מורי זה על עצמו וכו', והבן.

צה. והנה גם שזכר הרב מדרש שמואל ג' דרכים בקנאה ותאוה כנ"ל, וחוק מזה יש ז' דרכים שביארתי בז' קני מנורה, על פי ששמעתי ממורי ששנים תזרע שדך וכו', א' שאינו הולך בדרך טוב ואינו מרגיש בו, זהו בנוקבא דתהו"ר. ב' שיודע בעצמו שאינו נוהג בדרך טובה, ומ"מ הולך בדרך ההוא ואינו מתפלל על עצמו. ג' שיודע שאין הולך בדרך טובה ומתפלל להשם שיעזור לו, זה עושה יחוד וכו', יעו"ש.

צו. כי שמעתי ממורי כל העולם ניזון בשביל חנינא בני, שהוא פתח הצינור ושביל השפע לעולם, ודפח"ח.

צז. והנה שמעתי ממורי, ענין הנס, הוא שנתחדש הדבר בפעם ראשון על הטבע נק' הנס, ואחר כך נעשה זה טבע ג"כ וכו'. וכמו ששמעתי בשם הרב הבית יוסף שטרך ויגע עד שמצא פירוש איזה מאמר, ואחר כך שמע אותו פיר[ו]ן ש מאחרים ג"כ ונצטער, והשיב לו האר"י זלה"ה שאתה פתחת הצינור.

צח. ובדרך זה שמעתי בשם מורי פירוש הפסוק תקעו בחודש שופר וגו', כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב. והקשה, דהל"ל תקעו שופר בחודש. והעולה מדבריו, כי יראה שיהיה בחודש, ר"ל לחדש, שלא יהיה כמו חק קבוע, וז"ש כי חק לישראל וכו', ודפח"ח.

צט. עוד יש דרך לפרש על פי עמוד העבודה בענין התפלה, על פי מה ששמעתי ממורי ז"ל, כי יש שצריך להתחזק תחלה קודם התפלה כדי שיהי' לו מוחין להתפלל בלי מחשבה זרה על כל פנים, או בדבקות, והוא על ידי מזמורים או תורה שיתעסק תחלה, ומתוך כך הוא עומד להתפלל מתוך דברי תורה, שיש לו מוחין. ויש שאם ירבה במזמורים או תורה קודם התפלה לא יהי' לו מוחין בתפלה. וז"ש אחד המרבה ואחד הממעיט בלבד שיכוין לשם שמים, שיהי' לו מוחין בתפלה. לכך הם שוין, וסרה קושיית הט"ז [=או"ח סי' א סק"ג, למה ישווה המרבה עם הממעוט], ודפח"ח.

ק. וממורי שמעתי ענין החיות רצוא ושוב, כי הנשמה אחר שחוצבה ממקום קדוש ראוי שתתלהב תמיד אל מקום חוצבה, ופן תבטל

ממציאות, לכך סיבבה בחומר שתעשה ג"כ ענינים חומריים כמו אכילה ושתי' ומשא ומתן וכיוצא, שלא תתלהב תמיד בעבודת הש"י, בסוד תיקון וקיום הגוף עם הנשמה, וכן הוא במדריגות הספירות קטנות וגדלות, ודפח"ח.

קא. עוד י"ל והחיות רצוא ושוב, כי תענוג תמידי נעשה טבע ואינו תענוג, לכך האדם עולה ויורד בעבודת הש"י, כדי שיהי' תענוג שהוא עיקר עבודת ה', וכמו ששמעתי ממורי.

קב. ונראה לי דהא שמעתי ממורי פירוש הפסוק נושא עון ועובר על פשע. ור"ל שהוא על דרך משל, שהי' ריב בין ב' בני אדם, וכשרוצין להתפייס זה עם זה, אז מתווכחין לידע מי חטא נגד מי. מה שאין כן כשאין רוצין להתפייס, אינו נושא עונו להוכיח נגד פניו מה שחטא לו. וז"ש נושא עון, ר"ל שנושא עונו ומוכיחו על פניו, היינו כשרוצה לעבור על פשע, ודפח"ח.

קג. כי שמעתי ממורי, ענין קטנות וגדלות שיש בספירות העליונות למעלה כך הענין למטה בכל דבר, הן בבגדים וכו', וזה שלפעמים עושה מלאכת הבגד מקולקלין, להצר לאדם, והוא בסוד קטנות וכו'. והתקנה שיעשה פדיון, או שיתן בגד הישן לעניים, או שיתן לפי ערך שומת הבגד לצדקה, ודפח"ח.

קד. על דרך ששמעתי ממורי פירוש הש"ס הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם. ר"ל שעשו כרשב"י לא מצד בחירתן, רק שרוצה לעשות כמו שעשו אחרים, ובזה נשאר קרח מכאן ומכאן, כי מדריגתו אבד ומדריגת אחרים לא השיג והגיע.

קה. כי שמעתי ממורי כמו שיש אבות בקדושה, כך יש במרכבה טמאה וכו'.

קו. וכאשר שמעתי בשם מורי טעם הגון, כי כשחטא בשוגג בלא דעת, אז יש תקנה בעושה תשובה בכונה שנותן בו דעת להעלותו, מה [שאינן] כן

כשחוטא בדעת, במה יתקנה, וזה פירוש הש"ס האומר אחטא ואשוב וכו', והבן, ודפח"ח.

קז. וכן שמעתי ממורי בענין תפלת היום, שיהי' על דרך אני מעורר השחר ואין השחר מעורר אותי. שיטרה ויגע בהדרגה עד ברוך שאמר שהוא נגד עולם העשיה שהוא למטה מקום הקליפות, ואחר כך יכוין יותר מברוך שאמר עד ישתבח שהוא יצירה, ואין שם קליפות כל כך כמו בעשיה. ומשתבח עד עמידה יכוין יותר. ובעמידה הוא החיבוק וזיווג האמיתי, יפשיט את עצמו מן הגשמיות, כמ"ש באורח חיים סי' צ"ח יעו"ש. ואז נעשה תחלה מיין נוקבין, ואחר כך בא מ"ד, ויולדת זכר. מה שאין כן כשבא לאדם התעוררות מעצמו, אז ח"ו מורה על הצרה, בסוד ותפלתו תהי' לחטאה. והתקנה, כשיעלה על לבו זאת, ויתחרד בחרדה גדולה, ויתפלל יותר מעומק הלב, ועיין בפרשת תזריע מזה. וז"ש מצא אש"ה תחלה, ואחר כך מצא טו"ב, אז יפק רצון מה', והבן.

קח. והענין על דרך ששמעתי ממורי כל שרוח הבריות נוחה ממנו רוח המקום נוחה וכו', כי הא זכרנו שהאדם נקרא עולם קטן זה ראש וזה רגל, וזה שנקרא ראשי הדור, עיני העדה. וכשעושה עצמו מרכבה להשראות שכינה ראשי הדור, וממנו מתפשט לשאר בני דורו. וז"ש שרוח הבריות נוח"ה [לשון השראה ונייחה], הוא הימנו. כי רוח המקום נוחה לכל העולם ממנו, ולכך מה שרוח הבריות נוחה, הימנו. וההיפך כשאין השראת שכינה, לא יתלה הסרחון בדור, רק בעצמו, וז"ש וכל שאין רוח המקום נוחה עליו, הוא הימנו, ר"ל שהוא עצמו גרם זה הסבה, ולא הדור וכו'. ואם אין זה לשונו ממש, מכל מקום כך משמעות דבריו, ודפח"ח.

קט. כמו ששמעתי ממורי ג"כ שהיא [=השכינה] נק' את, כלולה מן כ"ב אתוון, ויכוון לחבר עמה ז' ספירות שלה שנק' בת שבע, הרי זא"ת. גם יכוין לחבר מדריגה תחתונה שבמלכות הוא אות ת', עם ז' מדריגות שלה, אל אות אל"ף שהוא פלא והבן.

קי. עוד י"ל, על פי ששמעתי ממורי בשם הרמב"ן שאמר לבנו, שידע בעצמו שאם בעסקו בתורה עוסק בה לשמה. כשיתמלא יראה ואהבה

בעוסקו בתורה, ידע שתורתו עולה לרצון לפניו יתברך וכו'. והוא שכינתא תתאה נק' יראה, ה' אחרונה שבשם. וה' עלאה נק' אהבה, כי חכמה נק' יראה.

קיא. כמו ששמעתי ממורי טעם הלומד לשמה זוכה לדברים הרבה, ומה ענינה של לימוד לשמה. וביאר, כי כל מעשה בראשית הן דבר קטן או גדול, נברא על ידי אותיות ברל"א שערים כנודע, ועל ידי פגם עונות האדם, מוריד נשמות קדושות שהם אותיות הקודש, ממקום חיותם אל מקום הקליפות ח"ו, הן בדומם, או חי בלתי מדבר, וכיוצא. ובתיקון האדם מעשיו, ולומד לשמה, היינו לשמה של האות שהוא שהורידה למטה, שעתה על ידי שלומד בדחילו ורחימו ומכוין להעלות האות שהיא נשמה ממקום הקליפות, ולהעלותה ולדבקה בשרשה. והנה מקום הקליפות עד למעלה למעלה שהיא שורש האותיות, יש כמה וכמה מדריגות לאלפים ולרכבות, וע"כ מעלה כל המדריגות ששורש בריאותן מן האות זה, עד למעלה בשרשן. א"כ שפיר אמר התנא הלומד לשמה זוכה לדברים הרבה, כי הרבה דברים נעשה מזה האות, ואת כולם מעלה לשרשו, שנקרא אהוב וכו', ודפח"ח.

קיב. אמנם שמעתי ממורי זלה"ה ענין שחיטת יצר הרע לעתיד לבוא, שמוציא ממנו הרע שהוא אות מ', ונשאר וכו', והוא שמו יתברך וכו', ודפח"ח.

קיג. וכן שמעתי ממורי ששכר מצוה מצוה, שאין לך שכר גדול מזה ממה שיש לו תענוג ממצוה עצמו בעשותה בשמחה, שהוא גדול אף אם לא היה שכר יותר די, הגם שבאמת יש שכר עד אין תכלית על מצוה שעושין בשמחה.

קיד. וכן שמעתי בשם מורי בענין התפלה וכוונתה ויחודים, שצריך לקשר את עצמו בהם, וידוע שהוא עולם קטן, ובהתעוררות דלמטה יתעוררו למעלה למעלה, וישפיעו למטה עד מדריגתו של זה האדם המכוין זה, ומקבל משפע' וכו'.

קטו. 'פתח ואמר, שמעו אלי רודפי צדק מבקשי ה', רודפי צדק, אינון דאזלין בתר מהימנותא רודפי צדק ודאי, אינון מבקשי ה', אי בעיתו למנדע מהמנותא, ולאחדא להאי צדק, לא תסתכלון בה בלחודהא כשאר בני עלמא דגרמו מיתה לגרמייהו על דא, אבל הביטו אל צור חוצבתם וכו'". וכבר שמעתי פירוש מאמר זה ממורי, הוא ענין כלל גדול בעבודת ה', וכעת נשכח ממני כולו. ונראה מכל מקום להעלות מעט קט, ואיני יודע אם הוא בכללות דבריו או לאו, והש"י יצילינו משגיאות.

והוא, שכבר נזכר שכל תפלות האדם יהי' לתועלת השכינה, שהיא נקרא תפלה - ששואלת ומתפללת מדודה למלאות חסרונה, וכל מה שנחסר לאדם הכל הוא בשביל החסרון שבשכינה, וצריך האדם שיתפלל למלא חסרונה שמה, ובתיקון למעלה ממילא נמשך למטה, שגם שם היא א' מאיברי השכינה, כי מלכותו בכל משלה, ואין לך מקום פנוי ממנה.

אך הלב יודע מרת נפשו שאין כל העתים שוות, שאם ח"ו יש לאדם איזה צער גדול, ותפלתו הוא על עצמו, ואינו משים על לבו שצער זה הוא בשכינה. ויותר הי' ראוי להתפלל עליה, כי ממנה פנה ויתד שהכל בה. או שהוא מתפלל, ובתוך כך נזכר שצריך להניח את עצמו ולהתפלל על השכינה, רק שאינו יוכל להתאפק על צער עצמו. ואם יאמר שהוא מתפלל על השכינה, ובוחר לב הוא ה' היודע שאין זה אמת, אפשר שח"ו נדחה מכל. וע"כ יתפלל בפשוטו לפי מה שהאדם הוא במדריגה בעת ההיא, רק שיהי' פיו ולבו שוין, כי דובר שקרים לא יכון וגו', וכן שמעתי מפורש מפי הרב המגיד מו' מנחם מענדל, ודפח"ח.

קטז. לפי מה שקבלתי ממורי, מה שהזהירו חכמי הקבלה בכל מצוה ותורה ותפלה שיהי' בדחילו ורחימו, שהיא אהבה ויראה, מכל מקום בראש השנה היפך, שיהי' היראה יותר מן אהבה, מה שאין כן בשבת וי"ט יהי' אהבה יותר מיראה.

קיז. וכדי לעורר לבות בני אדם מהשינה, נ"ל להמשיל משל ששמעתי ממורי, שפעם אחד נזדמן מלחמה כבידה, והי' בדור ההוא גבור עריץ מאוד, והי' העם מובטחין בגבורת הגבור ולא עזרו חיל לעמוד בקשרי המלחמה גם הם אתו עמו, והגבור הי' לו כמה מיני כלי זיין, ובתוך הזמן שהסדיר כלי זיינו לפניו שיהיו מוכנים, והשונא שכנגדו התחכם בתחבולת

רשע, וגנב מהגבור כלי זיינו אחד לאחד, עד שלא הי' לו במה להלחם, ודפח"ח.

ק"ח. ילך בראש להיישיר בתורה ומוסר את העם. ואף אם מסתיר את עצמו בכל השנה, מכל מקום בראש השנה הזמן גורם לזה לפתוח פיו במוסר, וכן שמעתי ממורי מפורש וכו'.

ק"ט. תלמידי חכמים ראשים מוכיחים העם בשער בת רבים, שצריך ליהזר בתוכחת מוסר, שיאהב אותם ומצד אהבה מוכיחם, כמו אב האוהב בנו שחרו מוסר, וכמ"ש את אשר יאהב יוכיח, וכיוצא בזה. אבל אלו שרוצין להתגדל ח"ו על ידי זה וכיוצא בזה, כגון להנאת ממון וכדומה שאינו לשם שמים, ומעורר בקול, וכמו ששמעתי הי' לי דמעתי לחם, ושמעתי ממורי שח"ו גורם על ידי זה וכו', ח"ו גורם מדנים בין ישראל לאביהם שבשמים, וכמו שזכרתי בביאור וידבר העם בה' ובמשה וגו' וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים, שהם ב' מיני מוכיחים, והוא על פי משל ששמעתי ממורי ששלח המלך בנו ידידו מעל פניו, ושילח את ב' עבדיו, וחזר א' והלשין הבן אל אביו וכו'. והשני אמר כדברים האלה, רק שדיבר מצד שהיה צער לו בצער המלך ובנו שנשלח מעל פניו זמן רב עד שנשכח ממנו נמוסי המלכות וכל מכבדו הזילוהו, ואז נתמלא המלך רחמים וכו'. כך יש מוכיח בשער שמדבר בגנות ישראל, וח"ו על ידי זה גורם נחש הקדמוני וכו', וז"ש וישלח ה' בעם הנחשים השרפים, ששורפין בארס שבפיהם וכו', יעו"ש.

קכ. ולהביש דבר זה נ"ל כי קבלתי ממורי כי יש עשר ספירות באדם הנקרא עולם קטן, כי המחשבה נק' אבא, ואחר הצמצום להחליט נקרא אמא וכו', עד והאמנה נק' תרי ירכי קשוט, ותענוג בעבודת הש"י נק' יסוד צדיק ברית המילה וכו', ודפח"ח.

קכא. עוד י"ל דרך איפכא, דשמעתי ממורי פירוש הפסוק כל מכה אשר לא כתובה בתורה זו מיתת ת"ח. וביאר על פי משל שהי' למלך שרים ועבדים, ופעם א' חטאו למלך אחד מהשרים ואחד מעבדיו, וציוה להכות להשר דרך כבוד, ולעבד שלא בכבוד. לימים שמע המלך שזה השר מתגאה בזה

שנלקה דרך כבוד ואמר להעבד שאני חשוב ממך, אז ציוה המלך להלקותו כמו לעבד. ובה יובן, דנודע כי ע"י הכאתו בשפתיו במוסר ותוכחה נקרא מיתה אל המדה רעה של הת"ח שמצוי בהם הגאווה, וז"ש מכה אשר לא כתובה בתורה, שיהי' הכאה בלא פסוקי התורה, רק יאמר לו מפורש, דאם לא כן אלא יאמר לו דרך כבוד להלביש המוסר בפסוקי התורה והלכותיו א"כ יהי' זה סבה להתגאות יותר, לכך מכה אשר לא כתובה זו מיתה ת"ח, שיורד ממדריגתו שהי' לו נקרא מיתה. וזה על ידי מכה אשר לא כתובה בתורה, ודפח"ח.

קכב. דאמרו רז"ל בכל יום יוצא בת קול ומכריז שובו וכו'. והקשה מורי ממה נפשך, מאחר שלא נמצא שום אדם שישמע הבת קול איך מכריז, אם כן למה לי כלל הבת קול. ועל כרחך צריך לומר שבאמת נשמע לאיזה אדם, וזה אינו, כי מי זה הוא שיאמר ששמע קול אלהים, בת קול שמכריז, דודאי לא נמצא כזה, והדרא קושיא בת קול למה לי.

וביאר, כי מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע, ומבואר בש"ס מאן דלא ידע לחוי' במחוג קמי מלכא וכו'. והענין, כי נמוס המלכות למעט בדיבור, רק להבין הענין ברמז. וכך הוא למעלה, אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם, א"כ הכרוז הוא במחשבה ורמז, והם הרהורי תשובה שבאין לאדם בכל יום מצד הכרוז. והמשכיל יבין להתבודד ולשפוך שיחו לפניו יתברך לשוב עדיו, והחרש שאינו שומע להבין פונה לפקח עצבות לבו בדברים המשכרים וכו'.

ומאחר שמחשבה נחשב לדיבור לפניו יתברך, א"כ היתכן שיעמוד אדם להתפלל לפניו יתברך על הפרט או הכלל, ולבו בל עמו, רק חשב מחשבות שטות ועסקיו בעניני גשמיים, שהוא ממש דיבור. באופן שאומר ברוך אתה וחושב אז ענין משא ומתן, או הרהורי זנות וכיוצא, שאלו המחשבות שנחשוב כדיבור, סותר דבריו שמתפלל לתועלת עצמו, ונחשוב לשיכור שדבריו אינם מסודרין. וזה שאמר היכי דמי שתוי, שיוכל לדבר לפני המלך, שהוא ברמז ומחשבה, אז הוי תפלתו תפלה, מה שאין כן שיכור תפלתו תועבה.

קכג. שמעתי בשם מורי אתה אין כאלוהינו, דתחלה אמר לנוכח, ואחר כך נסתר כו'. שאם סובר האדם שהוא דבוק בו יתברך והוא נוכח פני יתברך,

אז הוא רחוק ממנו, ואם סובר שהוא רחוק אז הוא קרוב. וא"כ זהו שאמר מי שסובר את"ה, אינו אלא הוא, ומי שסובר הו"א, אז אלהינו, ודפח"ח.

קכד. עוד י"ל, על פי משל ששמעתי ממורי, למדינה שהי' להם גבור אחד, ובטחו עליו כל בני המדינה, ולא למדו נמוסי המלחמה, כי סמכו א"ע על גבור המלחמה שהיה ביניהם. ואחר כך בעת המלחמה שרצה הגבור להכין כלי זיינו, והשונא נתחכם וגנב ממנו כלי זיינו אחד לאחד עד שלא נשאר לו במה להלחם, וגם אנשי המדינה שסמכו עליו נלכדו עמו וכו', ודפח"ח.

קכה. באמת אין עונש על המחשבה, דקי"ל מחשבה רעה אין קב"ה מצרף למעשה, והיינו מטעם הנ"ל, כי יש לו התנצלות כי מלמעלה בא לו זה. כמו שקבלתי ממורי הרהורי זנות מתפשט מחסד, וכן הרהורי ע"ז מקו אמצעי, הרהורי שפיכות דמים מקו שמאל וכו', ודוק. הגם שאין רע יורד מלמעלה, כי שם למעלה הכל טוב גם קו שמאל. מכל מקום י"ל הידיעה שלמעלה גרמה לו ידיעת מחשבתו זה, כי ידיעה מעורר ידיעה, לכך אין עונש על מחשבה.

קכו. עוד י"ל, דכתבתי מה ששמעתי ממורי זלה"ה ביאור משנה מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע וכו'. כי גם תלמידיו של אברהם אבינו יש להם מעלה של תלמידי בלעם הרשע, רק זה בגשמי וזה ברוחני וכו', יעו"ש.

קכז. ואתא חוטרא והכה לכלבא, כי בזה החוטרא שהכה לזולתו בזה עצמו הוא נלקה, כמו ששמעתי ממורי זלה"ה וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי, שכבר נידון, שהוא חייב ומגלגלין חוב על ידי חייב.

קכח. דשמעתי ממורי זלה"ה ביאור פסוק על מה שוא בראת כל בני אדם, ששאל היצר הרע להקדוש ברוך הוא על מה שוא בראת, ששאל זה על עצמו, למה נברא היצר הרע שהוא שוא, מאחר שיש חכמי מוסר מי ישמע לו. והשיבו הקדוש ברוך הוא, כל בני אדם, שיש דוגמת חכמי המוסר חכמים להרע, בא זה ומבטל דברי זה, וז"ש כל בני אדם וכו', ודפח"ח.

קכט. אמנם ששמעתי ממורי זלה"ה, ענין שחיתת מלאך המות, הוא להוציא ממנו חלק הרע, שישאר מלאך קודש, ונעשה מן נב"ל לב"ן, וז"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

קל. וכן שמעתי זה משל ממורי, לבן מלך שהיה בין אנשי הכפרים, ובא לו אגרת שלומים מאביו ורצה לשמוח והיה בוש וירא מאנשי כפר, וצוה לתת להם יי"ש, והם שמחו בשמחתן, והוא שמח בשמחת אביו. כך החומר והצורה של אנשי סגולה וכו', ודפח"ח.

קלא. והוא דשמעתי ממורי, לקשר מלכות במחשבתו עד אתר דאתנטילת מתמן המחשבה זו שהיא שרשה, ועל ידי זה נתבטל כל גזירות קשות, עיין מזה במקום אחר, ודפח"ח.

קלב. ועל דרך זה שמעתי ממורי פירוש הש"ס הני תרי בדחי שהם בני עולם הבא. שהיו מייחדין כל ענייני בני אדם שהיו רואין בהם, והם ייחדו במלכות מעשה הזה, וקשרו אותה למעלה בשרשה, ומי שהי' עצב שלא יכלו לקשרו למעלה, שמחו אותו בדברים עד שייחדו וקשרו כל המדריגות שהם במלכות בשרשן וכו', והבן, ועל פי שאלה נאמר לו, והשם יתברך יכפר.

קלג. וכשיש לו תענוג בתורה ועבודה סוד ברית, וכמו שביארתי פסוק ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם וכו', יעו"ש. לא יתפאר בזה, כמו ששמעתי בשם מורי פירוש הש"ס ריש לקיש זבין נפשי' ללודאי וכו' חייתא ופלגא וכו'. והעולה מדבריו, כי אחר שזכה להתפלל בתכלית השלימות, או למד בתכלית, בא יצר הרע אחר כך כמה נאה מעשיך וכו', וזהו חייתא ופלגא וכו', ודפח"ח.

קלד. דשמעתי בשם מורי כל אשר תמצא ירך לעשות בכוחך עשה, לצרף מעשי הגשמי ר"ל אל המחשבה, דהוא יחוד קב"ה ושכינתיה וכו', ודפח"ח.

קלה. ובזה יובן, אמר רבי יוסי בן קסמא פעם א' הייתי מהלך בדרך, ר"ל גם שהייתי פעם א' בתואר מהלך שהוא היפך ביאה, דהיינו שהיה עוסק בצרכי גשמי, מ"מ הי' מחשבתו דבוק בו יתברך בסוד הנותן בים דרך ששמעתי ממורי.

קלו. דשמעתי ממורי זלה"ה ביאור פסוק כי תצא למלחמה על אויבך ושבת שבינו. כי על ידי טענת היצר הרע עצמו בזה כובש היצר הרע, שאם הוא זריז במלאכתו לפתות את האדם בעבירה כדי לעשות שליחותו יתברך, כמ"ש בזוהר משל הזונה, מזה יקח אדם מוסר לעצמו שיהי' זריז במלאכתו שלא לשמוע ליצר הרע, שהוא רצון קונו יתברך וכו', ודפח"ח.

קלז. דשמעתי ממורי זלה"ה ענין רומ"ח, שכל המלחמות בעולם, וכל המחשבות זרות שבאדם, נמשך מחמת שהמ"ל אינה ביחוד עם דודה, וכאשר יתן האדם דעת לזה אז יראה ורעד יבא בו, ונעשה יחוד יראה עם נורא, ויתפרדו כל פועלי און וכו', ודפח"ח.

קלח. ונ"ל דאיתא בש"ס פ"ק דברכות, עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה וכו', במקום גילה שם תהא רעדה. להבין זה, נ"ל דשמעתי ממורי זלה"ה, כי בגשמי מקום שיש יראה אין גילה ובמקום גילה אין יראה, כי אם בעבודת ה' ית' למצוא במקום יראה יש אהבה, ואחר כך מצאתי בספר אלגזי.

קלט. עוד י"ל, דשמעתי בשם מורי פירוש הפסוק כל אשר תמצא ירך [לעשות] בכחך עשה. שהוא ענין חנוך מט"טרוך שהי' מייחד קודשא בריך הוא ושכינתו וכו', עיין מזה במקום אחר. והעולה משם שצריך לקשר המעשה עם המחשבה שהיא נשמתו הנק' כחך, וזה נקרא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, יעו"ש. ונודע כי המחשבה הנק' אין, כשמקשר המעשה שהיא השכינה הנק' אני עם המחשבה הנק' אין, אזי מבטל כל גזירות קשות ורעות, כמו ששמעתי ממורי.

קמ. כמו ששמעתי ממורי כשלומד ואינו מבין הוא מלכות, ואחר כך כשמבין אז מקשר מלכות עם בינה, ודפח"ח.

קמא. וז"ש שאל ממני וגו', ור"ל שהיסורי הצדיק הוא שישאל ממנו יתברך ויתפלל, שהם קשוטי ויחודי השכינה, כמו ששמעתי ממורי יעו"ש.

קמב. והענין הוא, כמ"ש אשר נשיא יחטא לאשמת העם, כי כל דור ודור ודורשיו הם שורש א', כמו משה רבינו ע"ה עם דורו, כן כל דור ודור לפי דורשיו, ודורשיו לפי דורו כמ"ש בש"ס, וה"נ חטא הדור גרמו אשמת ראש הדור כגון כאלו, ששרש אחד להם, ואז כשירד ראש הדור למדריגתן, ולבש לבושי הדור שהם בגדי פחותי הערך, ואז יש התחברות מה ביניהם. מה שאין כן קודם לזה דהוי דבר והפוכו, עתה על ידי חטא זה הוי התחברות לו עמהם בצד מה, ואז כשישוב יעלו כולם אתו עמו...

ובזה אמרתי לבאר ירושלמי תענית ויאמרו חטאנו – א"ר שמואל לבש שמואל חלוקן של ישראל ואמר לפניו, רבש"ע כלום אתה דן אלא על שלא אמרו חטאנו, שנאמר הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי, ואלו אומרין חטאנו, והוא פלאי...

ובזה סרה כל הקושיות הנ"ל, כי אינו להורות תשובה לדורות, רק הם עצמן ילמדו לכלול עצמן עם כל המדריגות, כמו שעשה שמואל הנביא הנ"ל. וזהו עיקר תכלית האדם, ומזה ילמדו ג"כ דורות הבאים דרך גדול בעבודת ה', וזהו שזכרתי וקבלתי ממורי פה אל פה, ואי אפשר לבאר בספר, ודע והבן.

קמג. וכן בענין התפלה יש הפרש זמנים הנ"ל, כמו ששמעתי ממורי זלה"ה בפירוש הפסוק תכין לבם תקשיב אזנך, ור"ל כי סימן זה מסור ביד האדם, שאם נזדמן שיוכל להכין לבו להתפלל לפניו בלי שום מחשבה זרה על כל פנים, או בדחילו ורחימו כל א' לפי מדריגתו, אז ידוע כי נתקבלה תפלה ההיא, וז"ש תכין לבם תקשיב אזניך, כי בעת שמתפלל יוכל לידע שתקובל ותקשיב אזנו יתברך, ודפח"ח.

קמד. כמו ששמעתי ממורי זלה"ה תואר ראובן שמעון לוי יהודא יששכר זבולן. רא"ו שאני ב"ן, ובזה יהי' שמעו הולך וגדול, שהוא לוי שנתחבר לחסידים, ויודו וישבחו אותו, ויהי' מבחינת יששכר וזבולן – שהוא יעסוק בתורה והם יפרנסו אותו, ודפח"ח.

קמה. כי האמנה היא דביקות כמו ששמעתי ממורי זלה"ה ודפח"ח.

קמו. והנה שמעתי ממורי זלה"ה, מקום שהמחשבה של אדם מגעת שם הוא כולו וכו' ודפח"ח.

קמו. דשמעתי משל ממורי מובא בספרי הגדול בפ' נצבים, שפעם א' תעו סוחרים מן הדרך ונחו שם לישן, עד שנזדמן להם איש להורות להם הדרך, ונזדמן א' שהולכים למקום גדודי חיות ולסטים, ויש שהולכים למקום ישר. והנמשל, כי אותיות התורה שבהם נברא העולם, באו בעולם הזה כדמות סוחרים, ותעו מהדרך וישנים, ובא אחד ולומד לשמה מוליך אותן לדרך הישר לדבקן בשרשן, מה שאין כן כשאינו לומד לשמה מוליכן ללסטים, ודפח"ח.

קמה. באותו שעה למדתי ממנו ג' דברים, למדתי שאין נכנסין לחורבה, ר"ל גם שנזדמן במעשה עוני ועינוי ועל כרחך הוא כדי שיתפלל, מכל מקום איך יתפלל צריך לכלכל הדבר במשפט שיהי' לרצון לו ית', ולא בהכרח שיכנס בעובי הקורה, ומ"ש שאין נכנסין בחורבה דייקא, והוא כלל גדול בתפלה, כאשר שמעתי בזה מפורש מפי מורי שיחי' נצח.

קמט. והענין לפי שקבלתי ממורי, כי צדיקיא אינון שלוחי דמטרוניתא, וכל המאורע יסורין שלהם בעוני ועינוי, בידוע שזהו חסר בשכינה, וצריך להתפלל על החסרון אשר שם, ובתיקונן שם נתקן ממילא גם למטה.

קנ. דתורה הנתונה לנו מן בראשית עד גמירא היא תורת הבריאה וכו', יעו"ש. אך בתורה של אצילות עליו נאמר לא יגורך רע, ועל דרך ששמעתי ממורי אעפ"י שאלו אוסרין ואלו מתירין אלו ואלו דברי אלהים חיים, כי בו' קצוות יש טהור וטמא מה שאין כן בג' ראשונות הכל טוב וטהור, והבן.

קנא. ונ"ל דשמעתי ממורי בענין קשוטי הכלה שמקשטין אותה בכמה מיני לבושים, כדי שיבואו לקירוב הזווג על ידי שמצאה חן בעינו על ידי הקשוטין, ובעת הזווג אשתליל' מלבושיהן בקירוב בשר וכו'. ומבשרי אחזה אלוה כביכול, שהתפלה היא השכינה כלה עליונה, והשושבין הוא

הצדיק שעל ידו נעשה היחוד וזווג עליון, בתפלת מעומקא דליבא מייחד התפלה שהוא הכלה לאלהי ישראל, והוא זווג עליון. וע"כ קודם הזווג צריך לקשטה בכמה קשוטין מלבושין וכנ"ל. וצריך שתדע משם לבושיין הגורם לקשוט, וע"כ נודע מה שמצינו כי הפרי הוא הצדיק, והלבוש אל הפרי הוא המוץ ותבן, הרשעים, שאי אפשר בטבע הבריאה להוציא הפרי בעצמו בלתי לבושי המוץ ותבן, כי אם לעתיד, על דרך שאמרו חז"ל עתידה ארץ שתוציא גלוסקאות וכלי מילת, ויבואר זה אח"כ. ובעת אשר שליט אדם באדם לרע לו של השליט, והטעם בכתבים להוציא נצוצי קדושי חיותו יעו"ש. ולדברינו הנ"ל מבואר כי הרשע הנקרא לבוש, ומיצר לצדיק כדי שיקרא ממיצר, א"כ הוא קשוטי לבושי השכינה, שגורם להתפלל ממצר, ונעשה יחוד התפלה שהיא הכלה עם דודה. וכאשר נעשה היחוד אז כביכול אשתליל מלבושי, ויתפרדו כל פעלי און. עד כאן תוכן דבריו, הגם שאין זה לשונו, ודפח"ח.

קנב. דכתבתי במקום אחר ביאור משנה מאין באת ולאן אתה הולך דשמעתי ממורי זלה"ה, כי העושה מצוה גדולה או למד תורה הרבה והתפלל בכוונה, לא יכנוס בלבו שום התפארות שהוא עשה זאת, כי אם מלכות שנק' אני מן אדני היא עשתה זאת, ובאם לאו גורם ח"ו שמסתלק י' מן אני, ונשאר אן וכו', יעו"ש.

קנג. והנה שמעתי ממורי זלה"ה, כי תיקון בעלי תשובה, העיקר הוא על ידי גדולי הדור שיכול להעלותו ולקשרו בשרשו וכו', ודפח"ח.

קנד. ואגב נבאר עוד פירוש אחר בש"ס הנ"ל כל השונה הלכות. דשמעתי ממורי זלה"ה, כשלומד איזה הלכה ואינו מבין אז הוא בבחי' מלכות, וכשמבין ההלכה על אמיתתה אז מעלה מלכות אל הבינה וכו', ודפח"ח.

קנה. הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה, דהל"ל הוי ממעט בעסק דרך ארץ ועסוק בתורה, כי עסק ר"ל דהיא עסק התורה. וצ"ל האמת כך הוא, דשמעתי ממורי קושיית הט"ז [לעיל] אחד המרבה ואחד הממעט וכו', למה שווין במכוין וכו'. וביאר כי צריך ללמוד ולהתפלל עם מוחין, מה

שאינן כן וכו', וא"כ אם ממעיט כדי שיהי' לו מוחין לכויין היטב, שוה למי שיש לו מוחין טובים שיוכל להרבות, וז"ש בלבד שיכוין וכו', ודפח"ח.

קנו. על פי ששמעתי ממורי ביאור פסוק אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה, כי החיות רצוא ושוב, וחיות האדם הוא בסוד קטנות וגדלות. וכאשר יתן דעתו לידע שהוא בקטנות, על ידי דעת זה נמתק הדינין בשרשן, כי ה"ג מנצ"פך בדעת ז"א וכו', ודפח"ח.

קנו. והנה שמעתי ממורי זלה"ה מ"ש חז"ל כל רב בכבל וכל רבי בארץ ישראל, כי בחי' חו"ב נתפשט בכל העולם, והוא ר' ראשית חכמה, ב' הוא בינה. וכל עניני ומעשה עולם הזה הכל הוא זיווגים ויחודים, רק שלא יש שם נביע היא אות יוד, ועם נביע מא"ס שהוא אות י' נקרא רבי, והוא בארץ ישראל, ודפח"ח.

קנח. דשמעתי ממורי ביאור פסוק חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, כי אם ירצה לקום חצות לילה רק לשם שמים ללמוד, יתגרה בו יצה"ר, לכך עצה יעוצה שיתעורר לדבר לעסוק בצרכיו ודרכיו שיש בו שייכות אל היצה"ר, ואח"כ ואשיבה רגלי אל עדותיך, וכיוצא בזה בשאר ענינים, ודפח"ח.

קנט. ועתה נחזור לביאור משנה האשה נקנית וכו'. כי שמעתי ממורי פירוש הפסוק חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך. והענין, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ר"ל שלא יהיה בטוב ההוא אשר יעשה מבלי שום פני' וחטא, זה אי אפשר. וביאר כי כשיעשה טוב בלי שום דבר רע, מתגרה בו היצה"ר, מה שאין כן כשרואה היצה"ר שיש בו תועבת חלק היצה"ר, מניחו והולך לו, ואז גומר הדבר ויעשה לשמה אח"כ. וז"ש ישראל גנבים כו', כי צריך לגנוב דעת היצה"ר בכל דבר מצוה.

קס. ור"ל הלומד לשמה, כוונת אהבתו לדבק את עצמו בעצמות האותיות התורה, שהוא רצה היות חי החיים ותענוג התענוגים, שבתוכו אור א"ס, באור פני מלך חיים. וזהו ששמעתי ממורי ענין לשמה, לשם האות עצמו, ודו"ק, ודפח"ח.

קסא. דשמעתי בשם מורי הא דאיתא בש"ס התפלל ונענה וכו', ואם מתגאה מביא אף לעולם וכו'. והקשה, מה חטאו העולם בזה. וביאר הענין העולה מדבריו, כי על ידי שהעולם מחוסרי מהמנותא שיש בעל יכולת בעולם, מי שאמר לשמן וידליק הוא יכול לומר לחומץ וידליק, וזה מתפלל שידליק החומץ ונענה ונראה בעיני העולם דבר תמוה, ועל ידי זה מתגאה, א"כ הם הגורמים, ודפח"ח.

קסב. כמו ששמעתי ממורי אם אתה רוצה לשבח איזה אדם, יותר ראוי לשבח להש"י, ואם אתה רוצה ליתן דופי בשום אדם, הכל ימצא כך.

קסג. לבאר זה נ"ל דשמעתי ממורי פירוש הפסוק כי אתה אשר הכית רדפו, תנה עון על עונם ימחו מספר חיים. והקשה, הא לכאורה איפכא משמע, שעשו שליחות הקדוש ברוך הוא, ולמה יענשו.

וביאר על פי משל, שהיה מלכות א' אדוק מאוד בעבודה זרה הידוע באדום. ופעם אחת עשה משתה לכמה שרי מדינות ומלכים, ובטוב לבו ביין שאל את פי כל שרי מדינה ומדינה על מהות ע"ז שלו, והשיבו כל אחד את אשר עם לבבו, אף שיש לכל אחד ע"ז מיוחדת, מ"מ הודו קצת לע"ז שלו שהיה נביא, וזה אמר בכה וזה בכה. ובהגיע לשאול פי היהודים, אמר שהיה אותו האיש אדם רשע מישראל. וחרפה היה לו מאוד למלך, למיצר לו אמר לו נמשיל לך משל, שהיה איש אחד בקי באבנים טובות, והיה לו אבן שהי' בו רימה באופן שלא יצליח לכל דבר ואינו שוה אף פרוטה א', מה עשה כסות ולשון שינה איך שהוא איש עובד אדמה, ויש לו למכור אבן א' באין מבין מהות האבן, ומכר לאיש א' בכמה זהובים, וכן הוא מכר לחבירו וחבירו לחבירו עד שהגיע למלך. ובהגיע לרשות המלך קרא לכל מביני האבנים טובים שיאמר ערך האבן, ובא והפריז על ערך האבן להחניף למלך, עד שהגיע לשאול פי אותו המבין שמכר האבן, ואמר שאינו שוה כלום כי יש בו חסרון, וחרה למלך עד מאוד. והשיב זה האיש הלא אני הוא שהחלפתי שמלותי ומכרתי אבן זה, וממני הוא. כך הענין בע"ז, שאותו האיש הוא מזרע ישראל, ומי יודע מהותו יותר ממנו. ובכך מובן מ"ש דוד אל הקדוש ברוך הוא, כי נודע שאין הקדוש ברוך הוא מייסר את הצדיק כי אם על ידי אדם רשע, ולא על ידי צדיק אחר, וכמו שאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי,

דהל"ל ידון אנכי, מה שאין כן דן משמע כבר דן אנכי. וצ"ל דבאמת כך הוא, כי קודם שמייסר את הצדיק כבר נידון הרשע אשר ראוי להענש בלאו הכי מצד מעשיו הרעים, נידון אשר על ידו יהיה יסורי הצדיק, ואז עדי אובד הרשע, וכמ"ש בכתבים בעת אשר שליט האדם באדם לרע לו של המיצר, כי הצדיק מברר הניצוצין שהם מאנין תבירין, על ידי יסורין שנתסר על ידי הרשע, והצדיק עולה ורשע יורד תחתיו שמה, בסוד שעיר עזים לחטאת דראש חודש, יעו"ש.

וזה שאמר כי את[ה] אשר הכית רדפו, כי אתה היודע האמת שעל ידו נתסר הצדיק וע"כ רשע הוא, והראיה, כי אשר רצית להכות נעשה על ידם, שהם רדפו אותו. וא"כ נגזר דינו להענש, לכך תנה עון זה ג"כ על עונם וימחו מספר חיים, ודפח"ח.

קסד. והנה שמעתי ממורי כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, לקשר המעשה אל המחשבה שהיא אבא חכמה כ"ח מ"ה, וזה בכחך עשה, ודפח"ח.

קסה. ובדרך פנימי יש לומר, דכתבתי בשם מורי, כי השכינה נקרא אש אוכלה, וצריך לחברה לאש חוורא וכו', יעו"ש.

קסו. והענין, דשמעתי ממורי זלה"ה יתרון האור הנמשך מן החושך וכו', ודפח"ח. ויש בכלל זה יתרון האור הנמשך מן חושך של עצמו, או מחושך של זולתו.

קסז. דכתבתי במקום אחר דשמעתי בשם מורי זלה"ה טעם שניתן רק מ"ט שערי בינה למשה ולא שער החמשים, ותירץ כי שער החמשים הוא חוזר ומתחיל נ' שערים למעלה מזה, וכך למעלה למעלה עד אין סוף, כי שנת חמשים דיובל עולה לכאן ולכאן וכו', ודפח"ח.

קסח. ונ"ל דשמעתי ממורי משל לסוחר אחד שהיה בים, והיה סוחר הים והולך למאוד עד סכנת מיתה, אז הסוחר עמד בתפלה שינצל בזכות אשתו הצנועה. והיה שם עכו"ם עובד ע"ז, ותמה על הסוחר שהתפלל עבור זכות אשתו. והשיבו שבאמת ראוי להפליג בשבחה.

ואמר זה עכו"ם אני אלך ואפתנה, ואיזה אות אתה מבקש ממנה, והשיב שיש לה טבעת א' חשוב על ידה, ואם יביאנו אזי ידע וכו'. והסכימו על איזה קנס, שיתן כל אחד סחורתו לזה שכנגדו שינוצח.

והלך אצלה לפתותה, ולא יוכל להתקרב אצלה כלל, וחזר ובא אלי' כמה פעמים באומרו שיש לה סוד מבעלה ולא השגיחה עליו, עד ששכר את שפחתה לגנוב ממנה הטבעת זה בכמה תחבולות שעשה ועלתה בידו, ובא עם טבעת זה הסימן לבעלה ולקח הסחורה ממנו ובא בספינה ריקנית אל ביתו, ובשמעה האשה מביאת בעלה אז קשטה את עצמה ויצאה לקראתו בדברי ריצוי ואהבה שהיה ביניהם מאז וקדם, וכל זה לא נכנס באזניו, והיתה תמה עליו ולא ידעה על מה ולמה זו מחיבתה ואהבתה, ובא עמה לביתה ולבו כל עמה.

וסיבב הדבר עד ששלחה מעל פניו בספינה על הים בלי מנהיג, רק הבעל כסות ולשון שינה כאילו הוא מלח א' ממנהיגי ספינה לברו, והלכה בספינה כמה ימים בלי מאכל ומשתה, והתחננה מזה המלח שיתן לה מעט אוכל להשיב נפשה, ואמר אם תנשק אותי אזי אתן לך וכך עשתה בהכרח, ואח"כ תבעה לתשמיש וכו'.

ויהי היום באה הספינה לחוף הים וזרקה הספינה וקפצה ליבשה וביקשה אוכל, ומצאה ב' אילנות א' שהאוכל ממנו נעשה מצורע, וב' האוכל ממנו נתרפא מצרעתו, ולקחה זה בתרמילה עד שבאה לבית המלך בדמות איש, והוצרך שם לרפואה זו, והיא עשתה רפואה ונתנו לה הון רב.

וחזרה לביתה ומצאה לבעלה, והתרעמה עליו מה שעשה לה, ושילחה מביתה בספינה עם מלח אחד מכוער והוצרכה לנשקו ושאר דבר מכוער עבור גודל צער אכילה וכו'. והבעל שמח בלבו על גודל תערומותה וצניעותה, וחקר הבעל וימצא הדבר ששקר ענה בה העכו"ם שגנב טבעתה, ונתברר הדבר, ואז עשה בו שפטים וכו'.

והנמשל מובן בכל עניני עולם הזה מימות החורבן עד ביאת משיחנו, במהרה בימינו א"ס, [כי מורי עשה עליות נשמה וראה איך מיכאל אפוטרכסא רבא דישאל, המליץ עבור ישראל, שכל חוב שלהם הוא הכל זכות, כי כל שעושיין פסלנות ושאר דברי חוב, הכל כדי שיוכל לעשות שידוך עם ת"ת, או לעשות צדקה וכיוצא בזה, הכל מוכרחים וכו']. ואשה צנועה היא השכינה, בסוד אשת חיל עטרת בעלה. ונתקנא הס"ם ואמר עכשיו שיש להם בהמ"ק וקרבתות, אבל אם תרצה לנסותן תחריב הבית

המקדש ואני אפתנה כביכול וכו'. ועל ידי השפחה גנב הטבעת, הם סוד גורל ב' השעירים א' לה' ואחד לעזאזל, ועל ידי החטא עלה בשמאל וכו' ונחרב הבית, וכמו שכתב הרמב"ן וכו'. ושלחה בספינה, וכביכול הש"י שינה את עצמו בתוך שם קדוש סאל וכו'. וזה סוד הוידוי – תרעומות השכינה אליו ית' איך שהוכרחה וכו'. ואח"כ הוברר הדבר ששקר ענה בה, ואז זבח לה' בבצרה וכו', ודפח"ח. והמשל הזה נוקב ויורד, והבן.

קסט. דשמעתי ממורי זלה"ה פירוש הש"ס כל העולם ניזון בשביל חנינא בני, שעושה שביל וצינור להשפיע שפע ברכה לעולם, ודפח"ח.

קע. דשמעתי ממורי פירוש הפסוק תפלה לעני כי יעטוף, דהל"ל תפלה מעני ולפני ה' וגו'. והמשיל למלך אחד גדול רחמן שהכריז שכל מי שצריך לשאול דבר יבא וישאל מהמלך שיתן לו, והנה יש שבא בשביל כסף וזהב, ויש עבור שררה. והנה איש אחד משכיל נמצא, שביקש מהמלך שימצא חן בעיניו לדבר עמו המלך בכל יום ג' פעמים, והיטיב בעיניו על שהוא משכיל ונבחר לו דבורי המלך עמו מזהב ומפז, וגזר אומר שכאשר ירצה זה האיש משכיל לילך אל חדרי המלך פנימה לדבר עמו, שילך דרך כל האוצרות בית המלך ויטול מה שירצה באין מוחה.

והנה המלך בעצם נקרא עני, שאין עמו דבר רק הכל ביד ממונים שלו על אוצרי המלך. וז"ש תפלה לעני, ר"ל שזה ביקש והתפלל לעני ר"ל שידבר עם המלך שנק' עני, ובאמת כי יעטוף, ר"ל שנתעטף בשאלה זה כל חמדה ואוצרי המלך. ומפרש ואמר שהתפלל ואמר כי לפני ה' בעצמו ישפוך שיחו, שידבר עם המלך בעצמו, ובו נתעטף הכל, ודפח"ח.

קעא. וששמעתי משל ממורי למלך ששלח בנו ידידו למרחקים כדי שיהי' לו אח"כ יותר תענוג, וברכות הימים נשכח מבן המלך כל תענוגי המלך, ושלח אחריו ולא רצה לחזור לאביו, וכל מה ששלח המלך יותר שרים חשובים אחריו לא הועילו כלום. עד שהי' שר אחד חכם, שכסות ולשון שינה כדמות הבן ההוא, ונתקרב אליו במדריגתו והשיבו אל אביו, ודפח"ח.

קעב. ששמעתי ממורי שהאדם נקרא צדיק, בסוד צדיק יסוד עולם, כשיש לו תענוג גדול בעבודת ה', כי מבשרי אחזה אלוה. ונצח והוד הוא מצד האמונה בו יתברך וכו', ודפח"ח.

קעג. לכך יראה האדם כשנופל עליו איזה שמחה ידבק בשמחתו יתברך, ולדבק בו שהוא שורש הכל, וכאשר קבלתי ממורי שאם יראה מחשבות זרות, אם מענין הרהורי תאות המשגל ידבק בשרשו שהוא חסד וכיוצא בזה, וכבוד ה' הסתר דבר, ודפח"ח.

קעד. הקשה מורי, מה זה לו יתברך לתועלת שנאהבנו, יתוש כמונו אם יאהב למלך גדול ונורא מה זה נחשב לכלום. הגם דשמעתי ממנו פירוש נפלא על קושיא זה לבד, כי בריאות העולם הי' על ידי דין, שהוא סוד הצימצום כנודע. לכך דיני ויסורי האדם הם גוף אל הנשמה וחיות הרוחניות, וכשאדם מקבל היסורין באהבה ובשמחה שהוא בחינת החיות והרוחניות, הוא מקרב ומקשר ומדבק הגוף אל הנשמה שהוא החיות והרוחני, ונתבטל הדין. וח"ו בהיפך, דוחה הגוף שלו מן החיות. לכך אמר עצה היעוצה לאדם, ואהבת את ה' אלהיך שהוא בחינת דין, לקבלו בשמחה ולקשרו אל הוי"ה שהוא הנשמה על ידי ואהב"ת, והבן, ודפח"ח.

קעה. וכעת שמעתי ממורי בשם הרמב"ן כעין דבר זה, שהוא כלל גדול בדרכי אדם להתנהג בהן בין בדבר מצוה בין בעסקיו, אם ירצה לקיים בכל דרכיך דעהו שיהיה כל מעשיו לשם שמים לא להנאת עצמו, בהזדמן לו דבר אחד ונפשו חשקה לעשותו, תחלה יסיר מדבר זה כל שום צד הנאה שיש לו אם יעשה דבר זה, ואז בהסיר מדבר זה הנאת ותועלת עצמו, אז ישכיל ויכול לחשוב בנקל כל חלקי הסותר ולברר הבינוני הצודקת לעשותו או לא יעשה דבר זה, אז בהסר הנאות עצמו ישכיל. ושמור כלל זה, כי הוא גדול מאוד רב התועלת בכל צרכי שמים, וגם בצרכיו.

קעו. כי גם בענוה צריך לפעמים מדה בינונית, והוא צורך גבוה מאוד, כמו ששמעתי ממורי שרוב ענותנותו של האדם גורם שנתרחק מעבודת הש"י, שמצד שפלותו אינו מאמין כי האדם גורם על ידי תפלתו ותורתו שפע אל כל העולמות, וגם המלאכים ניזונין על ידי תורתו ותפלתו, שאלו היה

מאמין זה כמה היה עובד ה' בשמחה וביראה מרוב כל, והיה נזהר בכל אות ותנועה ומלה לאומרה כדקא יאות. וגם לתת לב אל מה שאמר שלמה ע"ה אם תשכבון בין שפתים, שהקדוש ברוך הוא שומר ושוקד על שפתי האדם לנושקה כשהוא אומרה בתורה ותפלה בדחילו ורחימו. ואם ישים אליו לבו, בודאי מי זה האיש אשר לא יאחזנו רתת וזיע שהמלך גדול ונורא שומר ושוקד על שפתיים של אדם נבזה חדל אישים, וכיוצא בזה. והוא מעין מה שאמרו חז"ל ענותנותו של רבי זכריה גרם חורבן וכו'.

כך האדם ראוי לשום לב ולומר כי הוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, וכל תנועותיו ודבורו והלוכו ועסקיו עושה רושם למעלה למעלה, בוודאי יזהר בכל דרכיו ועסקיו שיהיה לשם שמים. מה שאין כן בחושב האדם מה אני ספון לפגום או לתקן למעלה ולמטה שיהיה נרשם כל עסקי למעלה, ובזה הולך בשרירות לבו ויאמר אך שלום יהיה לי. ובאמת ז"א, כי האדם על ידי מעשיו הטובים הוא דבוק בו יתברך ממש, וכמ"ש והלכת בדרכיו, ועל ידי שהוא רחום למטה נתעורר מדה זו של רחום למעלה בכל העולמות, וכמו שכתבתי דע מה למעלה ממך, ר"ל ממך תדע, איזה מדה שנתעורר בכך שכל הוא למעלה. וזה שאמר ונתן לך רחמים ורחמך, עיין במצוה.

קעז. השוטה המאבד מה שנותנין לו, כי ידו פשוטה ית' לקבל שבים, ולקבלו, וכאלו נותן לו ידו, דהיינו סיוע שנקרא יד, והיינו הרהורי תשובה שנותנין לו, והשוטה מאבד מה שנותנין לו הרהורי תשובה, וכמו ששמעתי ג"כ ממורי כי שמיעת הכרוז הוא המחשבה, ולכך אין לך רשע שאין לו הרהורי תשובה בכל יום מצד אלו הכרוזין, ודפח"ח.

קעח. ונ"ל דשמעתי בשם מורי פירוש הפסוק רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם. דקשה, אם כבר עשה רצון יראיו מה צריך עוד לשמוע שועתם להושיעם, ועל כל פנים איפכא הל"ל ששומע שועתם ורצון יראיו יעשה. וביאר, כי מצינו מדתו יתברך ששומע לכל הקוראים אותו, או לטובה או לרעה ח"ו, כמאמר חז"ל גנבא אמחורתא רחמנא קריא. וכי תימא א"כ מה הפרש יש בין צדיק לרשע, וביאר כי יש הפרש גדול ביניהם, כי הגנב נשמע תפלתו שיוכל לגנוב, ואח"כ שנתפס על גניבתו חוזר וקורא לו יתברך שוב לא נענה, מאחר שבחר בזה. מה שאין כן הצדיק המתפלל

על איזה דבר גם שידוע ה' שאין זה לטובתו, מכל מקום ה' עושה מבוקשו, וז"ש רצון יריאיו יעשה, ואח"כ כשרואה שאין זה טובתו חוזר וקורא אל ה' ואז ברחמיו ית' שועתם ישמע ויושיעם מכל מקום, ודפח"ח.

קעט. כי שמעתי ממורי זלה"ה, אל יתהלל חכם בחכמתו, כי מצד השבירה שנפלה ממדת תפארת בתוך הקליפה אדם מתפאר וכו', יעו"ש.

קפ. כי היצה"ר כסות ולשון שינה כנגדך, והיינו דאמרי בת"ח, אבל לאחרים שהם המוני עם הוא בגלוי ואינו מכוסה, ועל דרך ששמעתי בשם מורי קדשי קדשים שחיתתן בצפון, אבל קדשים קלים שחיתתן בכל מקום וכו'.

קפא. ור"ל כמו ששמעתי ממורי בשם הרמב"ן, כי כשרוצה לעשות איזה דבר ומסופק בו אם לעשותו או יחדל, יראה לפרוש תחלה מן הדבר ההוא כל צד הנאה שלא יהי' לו בדבר ההוא, ואז יעלה באמיתית הדבר אם לעשותו או לאו, ודפח"ח, כי הוא כלל גדול בכל עניני עוה"ז ועוה"ב להמשכיל.

קפב. ונ"ל דשמעתי ממורי על פסוק על מה שוא בראת כל בני אדם. שהוא שאלה ותשובה, ששאל היצה"ר להש"י בעת שהי' משה רבינו ע"ה עושה כמה נפלאות, א"כ למה שוא בראת, שהוא היצה"ר, כי מי פתי יסור לשמוע לו. והיתה תשובה - כל בני אדם, שיברא כנגדו אדם בליעל בדמות הצדיק, שיהי' מסית ומדיח וכו', כל בני אדם - ר"ל כמו כל בני אדם שהם צדיקים וכו', כי בעת יצירת האדם כשר וצדיק קודם רדת הנשמה בגוף, נעשה למעלה קטרוג, שנתעורר הס"ם בטענה שזה יחזיר בני דורו למוטב, ומה יוכל היצה"ר לפעול נגדו, ולמה נברא. עד שנותנין לו ג"כ תלמיד חכם להרע מן שדין יהודאין, שיהי' נגד זה התלמיד חכם כשר ויתלוצץ ממנו, ומעתה הבחירה חפשי, יש שידבק בזה או בזה, כי זה לעומת זה עשה אלהי', ודפח"ח.

קפג. ונ"ל דכתב בעוללות אפרים [=מאמר קסו] כי עולם הזה הוא הכנה וסולם, לעלות על ידו לעולם הבא וכו', יעו"ש. ולי נראה, דצריך סולם

בעולם הזה עצמו, לעלות ממדריגה למדריגה, וכמו ששמעתי ממורי אהור וקדם צרתני, לקשר מדריגה תחתונה שהיה בו בסוד אהור, ואחר שעלה בסוד קדם יקשר גם המדריגת שהיה בו תחלה להעלות עמו, וז"ש אהור וקדם צרתני, והבן, ודפח"ח.

קפד. על פי ששמעתי ממורי כל שיש בידו למחות וגו' ר"ל בראש הדור שיש שמץ חטא, מזה נמשך לאנשי דורו עון ופשע, לכך יש למחות ולמחוק כל חטא שיש בידו, וממילא יתוקנו פשע אנשי דורו ג"כ וכו', יעו"ש.

קפה. עוד י"ל, דכתבתי במקום אחר מה שכתב הרמב"ם אין להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה וכו'. וביאר מורי זלה"ה בכל עסקי עולם הזה יש בו תכלית פנימי וכו', יעו"ש.

קפו. בתשובה הוא שינוי השם, כי הנשמה הוא בחינת השם, כמו ששמעתי ממורי, ונתן מופת – בקריאת שמו והוא ישן נתעורר מהשינה וחוזרת הנשמה לגופו וכו'.

קפז. אמר אויב ארדוף וגו'. דשמעתי ממורי שיש בראשי תיבות ה' אלפין וכו', ודברי פי חכם חן. והיינו שהאויב יודע שעושה רצון אלופו של עולם, מה שאין כן אם מכוין להנאת עצמו, תמלאמו נפשי, תרג' אונקלוס תשבע מנהון נפשי, לכך נענש נשפת ברוחך וגו', והבן.

קפח. ושמעתי ממורי משל נגד ב' כיתות הנ"ל, שהיה בדרך יער מושב לסטים, והיה מאד סכנה לכל עובר דרך שם, ונזדמן שהלכו שנים דרך היער ההוא, א' היה שכור כשכרותו של לוט, ואחד היה בדעת מיושבת. ולשניהם פגעו הלסטים וחמסו וגזלו הכוסם ופצעום, ונשאר להם רק נפשם לשלל. ובעברם משם ולהלן פגעו אנשים לאלו השנים, וקצת מהם שאלו לזה השיכור איך עבר דרך היער, בשלום או לא, והשיבו שלום אין שום סכנה כלל, ושאלו מה הכאות וחבורות ופצעים ואינו ידע להשיב. וקצת שאלו לזה הפקח, ואמר ח"ו שיזהרו כי יש שם לסטים, והאריך באזהרתו להם. והנפקותא בזה, שזה הפקח ידע להזהיר אחרים שלא ילכו שם כי אם בזריזות מזויינים וכיוצא, מה שאין כן זה השיכור אינו יודע להזהיר כלל.

וכך הצדיק עובד ה', יודע ממלחמות היצה"ר ומלסטים שבדרך עובד ה', שהוא מסוכן, ותמיד חיי צער יחי' איך להנצל ממצודתו, ויודע להזהיר אחרים מסכנת לסטים, זה יוסיף דעת יוסיף מכאוב. מה שאין כן הרשע, ששמח בשמחת יצה"ר תמיד, ואומר שלום כי אין שום סכנה בזה העולם. וכן בעולם הבא הם ב' הפכים, כי לצדיק לשמחה יחשב לו שנפטר מזה העולם, שלכך נק' מיתת הצדיק פטירה, שנפטר מצער עוה"ז מעלמא דשקרא, ובבואו לעוה"ב לשמחה יחשב לו. מה שאין כן הרשע, ששם יראה פנקסו פתוח והחשבון ערוך ליתן דין וחשבון...

וכמו ששמעתי ממורי הלך ילך ובכה נושא משך הזרע בא יבא ברנה נושא אלומותיו ודפח"ח. והנה כך, הצדיק נחשב לו בעולם הזה כהולך ונתרחק משמו יתברך, לכך שם בעולם שכולו ארוך לביאה יחשב לו. מה שאין כן הרשע, שדרכיו ישרים בעיניו כאלו הוא צדיק גמור וקרוב להש"י, ושם יראה שהוא נתרחק.

קפט. כי נודע שהאמנה הוא דביקות הנשמה בקב"ה, כמו ששמעתי ממורי על פסוק ויאמינו בה' ובמשה וגו'.

קצ. עוד י"ל, דשמעתי ממורי פירוש הפסוק תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו, על פי משל שצוה המלך שיבקש כל אחד מבוקשו בעת שמחת המלך, והי' חכם אחד שביקש שידבר עם המלך ג' פעמים ביום, והוטב בעיני המלך ונתן לו גם מה שלא ביקש, וז"ש לפני ה' ישפוך שיחו, ודפח"ח.

קצא. אשרי העם יודעי תרועה וכו'. והוא, דקשה, וכי לא ידע השטן שהוא מנהג ישראל כך, ולמה מתערבב. אך הענין, כמו שמתערבב בגאולה כללית דיתקעו בשופר גדול, כך מתערבב בגאולה פרטית, כמ"ש קרבה אל נפשי גאלה. וכמו ששמעתי בשם מורי שעל זה יתפלל כל חסיד לגאול נפשו מיצה"ר, בפרט בראש השנה ויום הכפורים וכו', ודפח"ח.

קונטרס אחרון

ואלה הדברים ששמעתי ממורי זלה"ה, וכתבתי רק ראשי פרקים כי יראתי, וגם מחמת השכחה.

א. שמעתי ממורי פירוש הש"ס דראש השנה, נושא עון, חד אמר נשא, וחד אמר כובש, ועון עצמו אינו נמחק וכו', וכך היא המדה וכו'. וביאר, כי אלו ג' קוין חג"ת מתפשטין מן רום המעלות עד התהום מקום הקליפה, וחסד במקום הקדושה למעלה הוא ענג, וכשנתפשט למטה בקליפה הוא זנות, וז"ש אין למעלה מענג ולמטה נגע. וקו התפארת בהתפשטו למטה במקום הקליפה היא הגאווה, וקו הגבורה למטה הוא כעס ועבודה זרה, והוא כשלהבת קשורה בגחלת זה בזה עד למעלה, רק למטה הוא בלי דעת בסוד נשים דעתן קלה, שהרשעים הם בחי' נוקבא דעתן קלה עליהם, ולמעלה הוא עם הדעת, שנותן דעתו שיתענג יותר בעבודת הש"י ולא במקום הטינופת. ובחינת התשובה הוא הדעת וכו', וכמו ששמעתי האומר אחטא ואשוב וכו', ובזה יובן נשא עון וכו' ועון עצמו אינו נמחק, כי דבר גשמי ומאוס אינו יכול לעלות למעלה במקום שורש התענוג וכו'. וכך הוא המדה, ר"ל מדת רב חסד שהוא התענוג, שהוא חסד התענוג נתלבש זה בתוך זה וכו'. וחד אמר כובש וכו', ודפח"ח.

ב. עוד שמעתי ממורי פירוש פסוקי תהלים סימן ל"ו, יתיצב על דרך לא טוב רע לא ימאס וגו'. ואגב ביאר עוד המשך הפסוקים, נאם פשע לרשע וגו' אין פחד אלהים לנגד עיניו. והטעם שסילק הש"י פחד ממנו, כי החליק אליו בעיניו, שיהי' הכל חלק וישר בעיניו, כדי למצוא עונו לשנוא, ר"ל ששיג וימצא העון ויהיה מקום להש"י לשנוא אותו רשע, וסילק הבחירה ממנו. דברי פיו און ומרמה, ר"ל שאינו טועה לומר על רע טוב רק במרמה וכו'. חדל להשכיל להטיב, ר"ל גם כשעולה לפעמים במחשבתו להשכיל להטיב שיחקור וישכיל אם הוא דרך טוב להטיב, מיד חדל ומונע, פן ישוב וכו'.

און יחשוב על משכבו, כי האדם נקרא עולה ויורד, כי לפעמים מונע הש"י מן האדם דרכי עבודת ה' כדי שיטריח יותר ויקבל שכר, ואז און יחשוב

על משכבו וכו', דשמעתי ממנו טעם שכתב הרמב"ן כשרוצה הש"י לענן[ו]ש הרשע נזדמן לו איזה חטא כדי שיענש וכו'. והקשה מורי, א"כ אין בחירה וכו'. ותירץ כי החיות רצוא ושוב ונק' קטנות וגדלות, וכשהוא בקטנות עלול לעבירה בסוד אין אדם עובר אלא אם כן וכו', וכמ"ש בעץ חיים בסופו, א"כ החטא והעונש בא כאחד, וז"ש און יחשוב על משכבו בקטנות.

יתיצב על דרך לא טוב, כי מהפך מעשה הצדיקים שהם אור לחשך, ומעשה הרשעים חשך לאור, כמ"ש במכילתא מסירת המן בפני אחשורש, שחשב פרעה לצדיק מרישא לסיפא, שניצל אברהם בזכות ישמעאל, וכו' עד עמלק הצדיק וישראל בהיפך, וז"ש רע לא ימאס, וככה עושין הרשעים בכל דור להפך וכו', וז"ש יתיצב על דרך לא טוב וגו', ודפח"ח.

ג. ביאור מה ששמעתי ממורי ורשמתי ראשי פרקים כי יראתי וכו', פסוק אל יתהלל חכם בחכמתו עשיר בעשרו כי אם בזאת וגו' השכל וידוע אותי וגו'. והקשה מאי בחכמתו, בעשרו.

וביאר, כי הוא מדה מגונה המתפאר את עצמו, וכמ"ש בספרא דשלמה מלכא מובא בזוהר, סימן דלא ידע כלום שבוחי וכו', וכשהוא רוצה להתפאר ולשבח את עצמו, והיינו משום שנתפשט מדת התפארת בעולם, וכשמתפשט ויורד עד אדם זה שהוא בקליפה אז רוצה לשבח ולפאר את עצמו, רק שהוא גנאי כנ"ל, ועושה תחבולה לפאר אחרים שיצא מזה תפארת לעצמו, כגון פלוני חכם מאוד שלא נצחו שום אדם כי אם אני, וכן גבור ועשיר.

וז"ש אל יתהלל חכם בחכמתו של אחר כדי שיצא מזה שבח לעצמו, כי אם בזאת יתהלל, שיתן לב שנתפשט מדת תפארת בעולם עד מדריגה אחרונה הנק' זאת, והחכם יבין שנתפשט מדה זו השכל וידוע אותי, מה שאין כן הטפש לוקח תפארת לעצמו וכו', ודפח"ח.

ד. עוד שמעתי ממורי ביאור ש"ס אין לגבי משה זוטרתו וכו'. והקושיא מפורסמת הא לישראל אמר זה.

וביאר, דכתב מוהרש"א את ה' אלהיך, לרבות תלמידי חכמים. כי אין בור ירא חטא, ועל ידי שהוא תלמיד חכם בא ליראת ה', ושפיר דרשו לרבות תלמידי חכמים וכו'.

והנה במשה מצינו ויראו מגשת אליו, א"כ כבר נכנסו ליראת ת"ח, אז בנקל יוכלו לבוא ליראת ה'. וז"ש אין לגבי משה זוטרת, ר"ל מאחר שכבר נכנסו ביראת ת"ח שהיא לגבי משה שנאמר ויראו מגשת אליו, א"כ זוטרתי לבוא ג"כ ליראת ה', שזה נמשך מזה, ודפח"ח.

ה. ושמעתי ממנו משל למלך שנהג ליכנס בין עניים לפקח בעסקם, ואחד הי' משיב תמיד כל מה שאדם עושה בין טוב או רע הכל עושה לעצמו, וחרה למלך על שאינו מחזיק לו טובה ומשיב לו כך, וצוה לעשות תרנגול מפוטם בסם המות ונתן לו, והשיב ג"כ כך, ולקח העני זה לביתו שהי' בקצה העיר והצניעו, לימים בא בן המלך עיף ויגע מצידת חי' ועוף, וביקש מעני זה שבא אצלו ליתן לו שום דבר מאכל, ונתן לו זה התרנגול לאכול, וכשרצה לאכול אמרו הרופאים שעמו בדוק תחלה, ונמצא סם המות, ובא הדבר למלך, והתנצל שהוא ממנו, ואז הודה המלך שאמת אתו. והמוסר היוצא מזה וכו', ודפח"ח.

ו. עוד שמעתי ממורי פירוש המשנה עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק ש"י עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש. וגם פסוק הישכם אוהבים את ה'.

ז. שמעתי ממורי ביאור למה על ידי מכות בכורות יצאו ממצרים. וביאר בארוכה, ומפני עומק המושג כתבתי ראשי פרקים. כי בכור נקרא דבר חידוש הנאמר בראש, והוא דבר שכל ומשכיל שישכיל בשכלו הקודש איך לנהוג בעבודת הש"י, רק בכור השפחה שהם הקליפות מבדילין בין השכל ובין קונו, וזה הי' סיבת גלות מצרים ר"ל מצ"ר ים, וכאשר לקו בכור השפחה והוסר הקליפה, ממילא יצאו מהגלות, ולכך הוקדשו בכורי ישראל שהוא השכל.

אלא שאי אפשר שיהיו על מדריגה א', כי החיות רצוא ושוב בסוד קטנות וגדלות, וזהו שעשו עגל. ולקח הש"י תמורת בכורים שבט לוי, כי אותיות ל"וי וכו', וזהו ג' בחינות קהת גרשון ומררי וכו'. וכאשר האדם בסוד הקטנות ויודע מזה מוליד נשמת גרים, כי ג' הוא ג' קוים דרך ר' עלמין דכסופין וכו', ודפח"ח.

ח. עוד שמעתי ממורי פירוש הש"ס ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע, בין עובד ה' לאשר לא עבדו, ופריך הש"ס היינו צדיק היינו עובד, היינו רשע היינו לא עובד. אלא אינו דומה שונה פרקו ק' פעמים לשונה פרקו ק"א פעמים. וי"ל וכי בשביל שחסר א' יהי' נקרא רשע לא עובד. וביאר על פי משל, בא יבוא ברנה נושא אלומותיו, אם יסוד תורתו ועבודתו ליוהרא, גם שהוא עובד ה' אינו כלום, מאחר שחסר ממנו אחד, שיכוין לשמו ית' סוד אחד האמתי. ובזה יובן, גם שהוא עובד ה' מ"מ מיקרי לא עובד, והטעם שאינו דומה שונה ק' פעמים לשונה ק"א, שחסר אחד, והבן, ודפח"ח.

ט. עוד שמעתי ממורי, רב בבבל ורבי בארץ ישראל. כי בחינת חכמה ובינה נתפשט בכל העולם, כי ר' ראשית חכמה, ב' הוא בינה, וכל מעשה העולם הכל זיווגים, רק שהם בלא נביע, ועם נביע שהוא אות י' מא"ס, שהוא בארץ ישראל, נקרא רבי וכו', ודפח"ח.

י. עוד שמעתי ממורי על דרך הלצה, אלוף תימן אלוף מבצר אלוף מגדיאל וגו'. דהנה כל לשון הרע הוא על ידי חיתוך ודיבור כ"ב אותיות התורה וכו', וכן כשמדבר דברים בטלים ואח"כ לומד עם כ"ב אותיות אזי מעלה אותיות של דברים בטלים למעלה וכו'. וז"ש אלוף תימן, ר"ל אלופו של עולם שהוא בתוך אות אלף, ראש לכל האותיות, והוא תימן ותמי' איך ידבר אלוף מבצר, ר"ל במבצר איך ידבר לשון הרע עם אות אלוף ראש לאותיות. רק אלוף מגדיאל שהוא מגיד דבר חכמה לשון הגדה, אז מעלה וכו', ודפח"ח.

יא. עוד שמעתי בשם מורי, כשהלך בנסיעה הידועה הראה לו רבו, במקום זה הי' מרומז הנסיעה שהי' נוסעין ישראל במדבר במסע זו, וכל נסיעות האדם מרומז בתורה וכו'. וכן כשנשברה לו הספינה והי' בעצבות גדול, ובא רבו ותמה עליו, והראה לו באיזה עולמות הוא עכשיו, והיו שמות אהי' וצורפי אהי' וכו', ואז התחזק בלבו למתקן בשרשן כידוע לו וכו', ודפח"ח.

יב. בש"ס חשיב דברים העושה אותן ניצול מחיבוט הקבר, וחד מהם אם מת בערב שבת וכו'. והקשה מורי, הא כוונת הש"ס להשמיעני איך לעשות תקנה להנצל מחיבוט הקבר, מה שאין כן בזה שימות בערב שבת אין זה בידו לעשות.

וביאר, שהוא מוסר גדול שימות בערב שבת, ר"ל לפנות את עצמו מכל עסקי עולם הזה כאלו מת, כדי לעשות הכנה לשבת, ובזה ניצול מחיבוט הקבר הנ"ל, וישמע חכם ויוסיף לקח, ודפח"ח.

יג. בפ' לך לך מארצך וגו' ביאור סוד אותיות א"ב וגו' ומנצ"פך, שיורד האות א' מהחיות וכו' ומלובש במנצפ"ך שהוא דינין וצריך להעלותן, ואות ל' הוא וכו' ואות ק' הוא סוף מנצפ"ך וכו', וזהו ענין תחיית המתים ומשיח שהוא סוד הדעת, והוא סוד עולם הבא. והנה על ידי מעשי האדם הממשיך על עצמו בעולם הזה על ידי בינה שלו שמבין לעשות כל מעשיו בכינה ודעת וכו', ודפח"ח.

יד. עוד שמעתי ממורי ביאור פסוק תהלים סימן ק"ט ותפלתו תהי' לחטאה יהיו בניו יתומים ואשתו אלמנה וגו', ינקש נושה לכל אשר לו וגו'. והקשה מה זה עונש לרשע שתהי' אשתו ובניו וגו'. וביאור ש"ס תלמוד גדול שמביא לידי מעשה וכו'. והקשה, משמע דמעשה גדול וכו'. וביאר כי תלמוד יש בו שניהם, כי העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה, א"כ שניהם בידו, מה שאין כן מעשה הוא לבד וכו'.

והנה נפש הוא מלבוש לרוח, ורוח מלביש הנשמה, א"כ נפש נגד רוח נק' אשתו, וכך רוח נק' נגד נשמה אשתו וכו', וכמו שצדיק ממנו בולע וכו'. ה"נ אמר דוד המלך ע"ה נגד דואג ואחיתופל, שלמדו עכ"פ תורה שהוא מ"נ לתפלה, וכמ"ש מוהרש"א שכל התורה הוא הכונה ליראה הנקראת תפלה וכו', ובתפלה משפיעין למתפלל מ"ד נגד מ"נ, וכשלמד לשמה, כמו שהי' מ"נ כך הוא מ"ד, מה שאין כן כשלמד שלא לשמה כך משפיעין לו בתפלה, ואז תפלתו לחטאה, שמבלבלין אותו בתפלתו מחשבות זרות, ואז אשתו שהיא נפש היא אלמנה, שאינו מלבוש לרוח להיות מ"נ וכו', וגם בניו שהם מע"שים טובים הם יתומים, כי התורה שנק' מע"שה כנ"ל, אחר שהי' שלא לשמה הם נע ונד דלא פרחית לעילא, והם יתומים וגו'.

ינקש נושה לכל אשר לו, כי היצה"ר מלוה לו להמציא לו איזה מצוה שיעשה להתפאר, או שילמוד תורה שנקר' מעשה להתפאר, וכך משפיעין לו מ"ד מלמעלה רבות רעות וצרות, ואז היצה"ר נושה שלו בא להפרע מן הלוח, וז"ש ינקש נושה לכל אשר לו, רחמנא לשזבן וכו', ודפח"ח.

טו. עוד שמעתי ממורי ביאור סוד א"ב וכו'. ואיך שצריך לעשות בכל תיבה הכנעה והבדלה והמתקה.

ר"ל כי דיני ש"ך ופ"ר הרמז בתיבת אדני דפתיחת תפלת י"ח, כל הכוונות שיש שם צריך לכוין בכל תיבה ודיבור להמתיק הדינין, כי אות א הוא סוד פלא, ונתלבש באות ב' שהוא ב' אלפין, וכן באות ג' ג' אלפין, עד אות ת' ד' מאות אלפין, וכל מה שנתרחק האות נתרחק מהחיות ונתלבש בקליפות, עד מלכות שבמלכות ששם מחשבות רעות וזרות וכו'. וכאשר יתן לב על גלות השכינה, שהי' ניצוץ השכינה מלובש בתוך כיעור הקליפות הזה, יתחרד חרדה גדולה, ואז יתפרדו כל פועלי און ונעשה יחוד יראה עם נורא, ונתברר ניצוץ הקדוש ונתחבר למעלה אל החיות, בסוד והחיות רצוא ושוב, והוא גאולה מהשבי'.

וזהו הכנעה, כאילו הוא אינו מדבר רק השכינה. והבדלה, להפריד הקליפות וכו'. והמתקה, להעלותן להמתיקן בשרשן וכו', ודפח"ח. ושמור כלל גדול זה, והבן.

טז. עוד שמעתי ממורי ביאור דברי התוספות בפרק א' דשבת, הדין דין אמת לאמתו, לאפוקי דין מרומה וכו'. כי ב' מדות חסד וגבורה לויין זה לזה ונכללין זה בזה, וכאשר מתחברין זה לזה נעשה ת"ת וכו', ועל ידי הדיינים שהם סוד ג' רישין וכו', לכך צריך שיהיו שונאי בצ"ע שהוא אותיות שניות מן האבות אברהם וכו', וכאשר מברר ומייחד במחשבה נעשה אמת לאמת"ו. והנה למטה יש ג"כ סוספיתא דדהבא וכספא, שהם חוטפין וגוזלין זה מזה, ועל ידי הדיין נתברר כנ"ל, ודפח"ח.

ולולי דמסתפינא הייתי אומר שזהו פירוש הפסוק אלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. שאחר שנכללו זה בזה, נולד יעקב ת"ת, ולמטה סוספיתא עשו וכו', והש"י יכפר.

יז. עוד שמעתי ממורי ביאור התוספות דפרק קמא דראש השנה בשם ירושלמי, יומא חד בעי איכוין. כי צריך להעלות במחשבתו ממטה למעלה בסוד רפ"ח ניצוצין וכו', וכל מחשבות זרות הוא במלכות שבמלכות, ובבא המחשבה זרה צריך לפחד ולירא ממנה, וע"י היראה מחבר יראה עם נורא ומברר ניצוץ הקדושה מתוך הקליפה שהיא המחשבה זרה. והנה זה התנא שהי' מחשבתו ברורה וצלולה ממחשבות זרות, לא מצא מקום להעלות ממטה למעלה כי אם על ידי שעלה מחשבתו למנות קורות ביתו או אפרוחי' וכו', ובפרטות אלו צריך לימוד וכו', ודפח"ח.

יח. עוד שמעתי ממורי ביאור פסוק ויאמר אל שרה אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את וגו' והרגו אותי וגו', אמרי נא אחותי את וגו' וחיתה נפשי בגללך. והקשה, נ"א מיותר. ושאר ספיקות.

וביאר, כי נא פירושו שירדה מל' ג' מדריגות מן החיות היא א', שירדה כל כך, וחשקה לחזור להתקרב אל החיות שהיא א' וכו', והנה קודם הפורעני' באה המחשבה רעה וזרה כמו מחשבת זנות או מחשבות ע"ז, רק שמחשבת זנות מורה על אחרים, ומחשבת ע"ז על עצמו, או זה עונש מיתה משמים וזה וכו'. והתקנה לתקן מחשבה זו, שיתן לב שיש בתוך המחשבה זרה זו ניצוץ השכינה שבתוך הקליפה מחמת השבירה כנודע, וישתף את עצמו עם השכינה, ויראה ורעד יבא בו, ואז יתפרדו כל פועלי און ונעשה יחוד יראה ונורא וניצל גם הוא ממיתה.

ובזה יובן, הנה נ"א ידעתי כי אשה יפת מראה את וגו', שעל ידי שנכנס בו מחשבות זנות, ועל ידי זה חש והרגו אותי וגו', לכך אמרי נא אחותי את, וכמ"ש בזוהר אמור לחכמה אחותי את וכו', ונדרש זה מיתור א"ת, ר"ל שישתף את עצמו עם השכינה שנק' אחותי, ועי"ז וחיתה נפשי בגללך, ודפח"ח.

ובזה נ"ל פסוק תהלים סימן נ"ב ואימת מות נפלה עלי יראה ורעד יבא בי וכו', עיין במ"א, וק"ל.

ובזה ביאר אם ככה את עשה לי, שיש לכוין שם בקדושת כתר ככ"ה ראשי תיבות כ"ת כ"ל ה"כתרים, והוא סגולה נפלאה להעלות הנשמות ממעמקים וכו', ודפח"ח.

ט. עוד שמעתי ממורי, כשרואה שיש עליו איזה דינין, אזי ילמוד בבוקר בדביקה וחשיקה, שידבק את עצמו אל פנימיות אור אין סוף שבתוך האותיות וכו'.

כ. עוד שמעתי ממנו, שיעשה אל ד' אמות של הלכה, שהוא מלכות שירדה וכו', ויוציא ספר תורה וג' דינין בסוד ג' רישין ג' אהי' וכו'.

כא. עוד שמעתי ממורי ביאור זמר ליל שבת, עזור לשובתים בשביעי בחריש ובקציר וכו'. כי חרש ר"ת חמיש"י רביע"י שיש"י, רומז לג' סעודות דשבת, כי חמישי הוד סוד סמכי קשוט, רביעי הוא תפארת, ויסוד הוא ששי, והענין [והבן?].

כב. עוד שמעתי ממורי ביאור ש"ס פתח באכסניא של תורה וכו'. וביאור מה דוד המלך שלא למד אלא ב' דברים בלבד וכו', הלומד מחבירו פרק אחד או אפילו אות אחת עאכ"ו שצריך לנהוג בו כבוד, ואין כבוד אלא תורה וכו'. והקשה איך אפשר ללמוד אות א'. וגם לשון אכסניא של תורה. עוד שמעתי ממורי ביאר כי יש ג' סוגים, א' קירוב הגורם לזווג, כגון ה' דברים באשה ערוה, קול באשה ערוה וכו', וגם שלא להסתכל בבגדי צבעונים של אשה וכו'. ב' חיבוק ונישוק. ג' זווג ממש וכו'. והנה בשכינה הוא קירוב הגורם לזווג, כשיש לו עצבות והולך לדבר עם חבירו לפקח העצבות וכו', ועל ידי קירוב חברותא שצריך לדבר עם חבירו גם שהוא צבוע, הוא ג"כ יחוד הנ"ל וכו'.

והפרש, בין הלומד מרבו רשע הוא רק ב' דברים, שלא עשתה פירות, ונשארו רק בפירוד ב' דברים וכו' על פי חקירה. מה שאין כן אם רבו צדיק, עושה פירות, שפרה ורבה וכו'.

וז"ש מה דוד וכו', הלומד מחבירו שהוא צדיק כמותו עאכ"ו וכו'. והעולה מדבריו שנתחבר אות של כל א' וכו', ודפח"ח.

כג. עוד שמעתי ממורי ביאור פסוק אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן. וביאור משנה הוי מתאבק בעפר רגליהם. על פי משל, ששלח המלך בנו למלחמה, וביקש ממנו שיברר פסולת המאכל לעשות ממנו אוצר וכו', וכך עשה הבן, ואח"כ בא הבן במצור והוצרך לאכול העפרורות המאכל עד

שכבש המלחמה, ובא הבן מהמלחמה וסיפר לאביו, והשיב לכך נתכוונתי מתחלה.

וז"ש כי שיחת חולין של ת"ח שהוא מדבר ללצים, לענוים יתן חן עי"ז. וז"ש הוי מתאבק וכו', ודפח"ח.

כד. עוד שמעתי ממורי ביאור מוסר למוכיח שיזהר בעצמו. על פי משל שנכנס חסיד אחד לכרך שיש בה בתי זונות, וביקש לחקור מהות אנשי הכרך, אמר אלך אל בית המוזג ששם רבים מצויין ויש להבחין מעניני הספורים ודיבורים, כי הלשון הוא קולמוס הלב, וכך הי', שזה סיפר מה עשה עם הזונה פלונית, וכן חבירו וכו', עד שחרה לו עד מאוד. וכאשר הרגישו בו שהוא חסיד מפורסם נתנו לו כל א' מתנה הגונה שיכפרו פניו במנחה. למחר עשה תחבולות שיתאספו שמה שיקבל מהם מתנות. עד אח"כ עשה כמעשיהם. והנמשל מובן, לכך ישמור את עצמו המוכיח מהכיעור והדומה לו, ודפח"ח.

כה. עוד שמעתי ממורי ביאור מוסר הכנעה נגד הגאווה, למלך שהי' לו ב' בנים, ושלח א' למדינה אחרת בכבוד, ולאחד שלח בזיון כדי שילמוד הכנעה וענוה, וכך הי', עד שאח"כ כבש זה עם הענוה יותר מדינות מחבירו על ידי כבוד ומלחמה, והוא על ידי מעשה רב, ודפח"ח.

כו. עוד שמעתי ממורי ביאור גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה. והקשה. והעולה, שלפעמים הכנסת אורחים הוא ביטול תורה או ספורי לה"ר וכו', מ"מ גדולה הכנסת אורחים.

כז. שמעתי מהרבני הוותיק מוהר"ן פירוש על דברי הרב הנ"ל שיכוין בכל דיבור הכנעה והבדלה והמתקה, דמעבר לדרך. שיצא ממדת הגבורה, שלא ללמד חוב על בני עולם רק שיכנס ברחמים, וילמד זכות על כולם, גם שרואה דבר כעירות מחבירו ירגיש שהוא לטובתו, שיבחין בעצמו שיש בו שמץ מנהו וישוב תשובה ממנה גם במחשבה, וזה טובתו, שאלו הי' יחיד הי' סובר שהוא חסיד, מה שאין כן עתה.

ונ"ל שזהו פירוש לא טוב היות אדם לבדו, מטעם זה, רק אעשה לו עזר מן כנגדו, שיבחין שיש בו שמץ מזה, והבן.

ולכך אם על ידי שכן רע מבלבל תפלתו או תורתו או שאר ביטול, יתן לב שהוא לטובתו, שלא הי' בכוונה ישרה, ושלחו לו ביטול זה להרגיש ויתחזק יותר, וכיוצא בזה ישמע חכם ויוסף לקח. והעיקר להבין שהש"י בכל מקום ובכל עסקיו, א"כ גם בספורי דברים יוכל להרגיש עניני הבורא ית' כמו בלימודו ותפלתו. וגם ביאר ענין נעשה ונשמע, שהוא בכל אדם ובכל זמן, כי על ידי עשי' כפשוטו יוכל לשמוע ולהבין איך יתנהג בו לעבודת הש"י, והוא בין בתפלה יעשה עשי' כפשוטו ואח"כ ישמע, וכן בתורה על ידי דביקות עשי' יהי' אח"כ שמיעה להבין, וכן בכל עניני גשמיים, והבן.

כח. והעיקר להסיר העצבות ולאחוז בשמחה, וסיפר מה שחלם לו כשהוא בארץ ישראל, והי' נבוך אם לצאת לחו"ל מחמת טעמים הכמוסים לו וכו', עד שראה בחלום שאחד סיפר לו שיש כמה רופאים הנותנין רפואות על ידי משקה מר, אך זה הרופא יותר טוב שנותן רפואה על ידי משקה מתוק מדבש.

והוא ענין הנ"ל, שעל ידי תענית וסגופים והתמדת לימודו גובר העצבות, ומלמד חוב על בני עולם שאינן עושין כמעשיו ומניחין חיי עולם וכו', וכמעשה דרשב"י ובנו שיצאו ממערה הנז' בש"ס דשבת עד שיצא בת קול חזרו למערכתם וכו', והוא רפואה ע"י מים מרים. מה שאין כן רפואה זו, בדרך זה שיתן לב אף בכל דבר מגונה שרואה בחבירו שהוא לתועלת עצמו וכנ"ל, הוא על ידי משקה מתוקה מדבש לעורר רחמים בעולם ועל כל אדם, שידע שהש"י הוא בכל דבר פרטי, ויתנהג כנ"ל, אז הוא רפואה מתוקה בלי שום סיגוף, ויערב לו ויבושם, ודפח"ח.

כט. עוד שמעתי מן מוהר"ן הנ"ל, פירוש הש"ס בת תחלה סימן יפה לבנים. ונשאל טעם הדבר.

ופירש על ידי דקדוק אחד, מאי לשון בנים לשון רבים. ותחילה ביאר פלוגתא דבית שמאי ובית הלל בש"ס דיבמות, דבית שמאי ס"ל קיום פ"ו ב' זכרים, ובית הלל ס"ל זכר ונקבה. כי כמו שיש הולדה בגשמי כך יש הולדה ברוחני ובעבודת הש"י, והענין, כי בשעה שעוסק בתורה ותפלה נקרא בן, וכשאינו עוסק בתורה כי אי אפשר שיהי' בתמידות, אז ראוי שישמע מאחרים תורה או מוסר ואז נקרא בת, וז"ש שמעי בת וגו', ובזה

קיים פ"ו לבית הלל. מה שאין כן לבית שמאי דס"ל ב' זכרים, כי יש בדיבור של תורה ותפלה הנקרא בן, יש ב' וב' בחינות של מחשבות, כגון פירוש המלה של ברוך וזה נקרא מחשבה תתאה, ועוד יש הכוונה השייך לברוך בסוד הוי' ע"ב ק"ל, ה' רוכב על עב ק"ל, וזה נקרא מחשבה עלאה, והוא ב' בנים, ובזה קיים פ"ו לבית שמאי מדת הגבורה. מה שאין כן לבית הלל מדת החסד סגי בן ובת כנ"ל, והנה לולי בחינת הבת הי' סובר מאחר שהוא מדריגת הבן אין למעלה ממדריגתו, מה שאין כן על ידי בחינת בת יש לידע שיש גבוה מעל גבוה שומר. וז"ש בת תחלה, ר"ל בכל מדריגה שיש לו, יתן לב לידע שעדיין הוא בבחינת בת, ואז הוא סימן יפה לבנים שילך ממדריגה למדריגה הנק' בני"ם, והבן, ודפח"ח.

ל. עוד שמעתי ממנו, וקוי ה' יחליפו כח, כי על ידי מחשבה רעה או זרה יוכל לעבוד ה' כגון וכו'. וז"ש יחליפו רע בטוב, כדי שיהי' להם כח לעבוד ה' וכו', ודפח"ח.

לא. שמעתי ממנו, איך לעצור נקביו אם נתעורר לו באמצע תפלה, עכ"פ יעצור מלהתפלל, ויחשוב שיש נקבים קטנים ויש גדולים, כי הקטנים להראותו שהוא בקטנות ולמתקן וכו'. וגדולים להתגדל ולהתפאר נתכוין, לכך מראין לו זה שישפיל את עצמו, וזהו שאמרו חז"ל ותתחלחל המלכה שנצרכה לנקבי', והענין וכו'. וזה צריך לפנים, דהפוסקים כתבו.

לב. סיום התורה בפסוק ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ וגו'. דאיתא בש"ס דברכות ועתה מה ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה, אטו יראה מלתא זוטרתא היא והא כתיב יראת ה' היא אוצרו. ומשני, אין לגבי משה זוטרתא היא. והקושיא מפורסמת, הא משה אמר זה לישראל, ולהם אינו זוטרתא. ועדיין הקושיא במקומה.

וביארתי זה במ"א כי משה רבינו ע"ה פתח צינור היראה לאנשי דורו, ואח"כ נסתם הצינור. וז"ש אין לגבי דמשה זוטרתא היא, ר"ל אנשי דורו שהיו לגבי דמשה אתו עמו בדור אחד הי' זוטרתא, ואח"כ הדרא קשה כי יראת ה' אוצרו, והבן.

והנה בזוהר בראשית דף י"א ע"ב, וז"ל: בראשית ברא אלהי', פקודא קדמאה דכלא יראת ה' דאקרי ראשית, דכתיב ראשית חכמה יראת ה', ועל פקודא דא אתקיים כל עלמא וכו', ודא עיקרא ויסודא דכל שאר פקודין דאורייתא וכו', ובגין כך כתיב בראשית דאיהי יראה, ברא אלהי' את השמים ואת הארץ וכו'.

ובזה יובן ולכל המורא אשר עשה משה, ר"ל שהוא עשה ופתח צינור היראה והמורא לכל ישראל, וכמאמר הש"ס אין לגבי משה יראה זוטרתי, וכ"ת שבאמת היא זוטרתי, לכך אמר בראשית שהוא היראה ברא אלהי' את השמים ואת הארץ, שהיא עיקר ויסוד כל פקודי אורייתא, אלא לגבי דמשה שהי' רב כחו וידו החזקה היתה זוטרתי, ולעולם יראת ה' היא אוצרו, וק"ל.

וזה נ"ל פירוש הפסוק החכם עיניו בראשו. וכי מי שאינו חכם אין עיניו בראשו. ונראה כי יראה אותיות ראי', והחכם עיניו שהם הראי' והיראה, בראשו - בתחלתו קודם החכמה, כמ"ש ראשית חכמה יראת ה', וז"ש בראשו בתחלתו, וכמ"ש חז"ל כל שיראתו קדמה לחכמתו מתקיימת, וק"ל. וז"ש אשר עשה משה לעי"ני כל ישראל, שהראי' והיראה שתהי' בראש החכמים שהם ישראל, הי' על ידי משה שעשה זה, וק"ל.

חלק ב: בן פורת יוסף

עז שמועות

קונטרס אחרון

א. ואפשר הטעם כי במה שאמרו במצוה א' זכה לעולם הבא, ובמ"א נאמר כי זולת מצוה א' קים ליה בארור אשר לא יקים וגו', ופשר דבר כי מי שחשקה נפשו לקיים כל המצות ולא קיים אלא א', הרי דבק מחשבתו בכל התורה. אבל מי שאמר אקיים כל התורה זולתי דבר א', אינו דבק בתורה, כי התורה כולה א' היא ואינו מתחלקת וכו', יעו"ש. וכן שמעתי ממורי המדבק את עצמו בחלק אחד מן האחדות דבוק בכולו, וה"ה ההיפך... ועפ"ז נ"ל לבאר מדרש תורת ה' תמימה משיבת נפש למה היא תמימה מפני שמשיבת נפש, ולמה משיבת נפש מפני שהיא תמימה. ושמעתי בשם מורי בזה.

ב. כל א' צריך להתנהג על פי מדריגתו, משא"כ התופס מדריגה שאינו שלו זה וזה לא נתקיימו בידו. וז"ש הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם, ור"ל שלא הי' בבחי' זו, רק שעשו כרשב"י שראו אותו בבחינה זו, ולכך לא עלתה בידם, וכן שמעתי ממורי סברא זו, ודפח"ח.

ג. איתא בש"ס יצא בת קול ואמר כל העולם ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת. לבאר זה, כי האלשיך פירש ע"ז, כי חנינא בני אינו לוקח זכותו לעצמו, כי די לו בקב חרובין, לכך יספיק זכותו לזולתו שיוזנו כל העולם בשבילו וכו'. וממורי שמעתי כי שביל הוא צנור, שפתח צנור ושביל השפע, וז"ש בשביל חנינא בני, ודפח"ח.

ד. דשמעתי ממורי בשם הרמב"ן שצוה לבנו, אם יסתפק לך באיזה דבר מצוה איך לעשותו, כשיש בו דרכים לצדד לכאן ולכאן, או שיש לך ספק אם הוא מצוה או לאו ואם יש לעשותו או למנוע ממנו, אז תראה קודם כל לסלק מעסק דבר זה הנאת עצמך או כבודך, ואח"כ תראה לצדד לכאן ולכאן, אז הש"י יודיעך האמת ותלך לבטח, ודפח"ח.

ה. העולה משם, כי הצדיק משתמש במדת הרשע בקדושה לשם שמים, ועי"ז נכנע קו שמאל בקו ימין במדת אהבה והחסד, וכל העשר שהם ג' קוין כנודע, נכלל באחד, אהבת חסד, כי אהבה גימטריא אחד. והרשעים עושין בהיפך, לוקחין קו ימין מדת החסד להכריעו בשמאל, על ידי

שמשמש ברשעו בהרהורי זנות הנמשך ממדת החסד, כאשר שמעתי ממורי, וכתבתי במ"א.

ו. דכתבתי במ"א ששמעתי ממורי נשיו הטו [את] לבבו, שאין לך שום תיבה בתורה שאינו סובל ב' משמעות שהוא בחי' דכר ונוקבא וכו', יעו"ש, א"כ אין לך שום דבר נברא בעולם שלא יהיה כלול מהכל, והבחירה נתונה לו להטות לאיזה בחינה שירצה, לכך נשיו הטו לבבו.

ז. כמו שכתבתי בשם מורי זלה"ה יפקוד ה' איש אשר יוציאם ואשר יביאם, כי ראש הדור יוכל להעלות כל הדיבורים והסיפורים של אנשי דורו לקשר הגשמי ברוחני כמו תרי בדחי וכו', ודפח"ח.

ח. האשה ניקנית לבעלה שיהי' נקראין אשתו כביכול, בג' דרכים, א' בכסף בחינת חסד - ימי החסד שהקב"ה מסייעו בחסדו הגדול בתחילה, ואז כוסף וחושק ומתלהב בתורתו ועבודתו ית', ואם נק' גדלות ראשון. ואח"כ נסתלק זה ונק' ימי הקטנות, וגם שאינו כוסף וחושק מ"מ על צד ההכרח צריך לדבק את עצמו בשטר שהם אותיות הכתובין בספר שנקרא שטר, בין באותיות התורה בלימודו, ובין בתפלה כאשר קבלתי ממורי זלה"ה זה שיש סגולה וכו'. עד שיחזור אח"כ להתענג בו ית' על ידי שבאו המוחין בתורה ותפלה שנק' בביאה, שהוא זווג ב' הנ"ל, ושפיר מפרש דפתח במה דסיים, והבן.

ט. וראיה מוכרחת לזה, מאדם המחדש בתורה, שחידש יש מאין, ובתחילה לא חידש ועכשיו השכל מוליד ונתחדש דבר יש מאין. ושמעתי ממורי שיש בשכל אדם עשר ספירות, כי אבא ואמא הם המולידים דבר שנתחדש בתורה, נקרא או"א. ובתחלה נקרא חסד כשנתחדש הדבר, שמתפשט לאין תכלית שהוא בחי' חסד כנודע. ואח"כ צריך בחינת גבורה, סוד הצמצום שיוכל לתפוס לאומרו בפני אחרים. והכל על ידי קו האמצעי וכו'. ואח"כ צריך האמנה כמ"ש בש"ס דמכות בא חבוקק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחי', ובחינת האמנה הם תרי ירכי קשוט נצח והוד. ואח"כ התענוג שיש לו במה שחידש נקרא יסוד, שהוא אבר התענוג. ונתגלה על ידי הדיבור שהוא מלכות, ודפח"ח.

י. והענין, דשמעתי ממורי שהראו לו כשהוליכו תחת עץ הדעת טו"ר היו עמו אנשים הרבה מישראל, ואח"כ שהעבירו אותו תחת עץ החיים היו מועטין, ואח"כ שהכניסו אותו בגן עדן הפנימי נתמעט עוד, עד שנשארו מעט מזעיר, ודפח"ח.

יא. דשמעתי בשם מורי ביאר ש"ס דחולין קיפל כל ארץ ישראל תחתיו, הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה, שלא יצטרך לנסוע ממקום למקום לברר ניצוצין שלו, כי יבררן במקומו, ודפח"ח.

יב. דכתבתי במ"א בשם מורי כי מבשרי אחזה אלוה, כמו בזווג הגשמי אינו מוליד כי אם המשמש באבר חי וחשק ושמחה, כך בזווג הרוחני הוא הדיבור בתורה ובתפלה, כשהוא באבר חי בשמחה ותענוג אז הוא מוליד וכו'. אם כן זה העוסק בתורה ובעבודת ה' לשם שמים לעשות נחת רוח להש"י בלי שום תשלום שכר, אז זוכה לטעום מתיקות ועריבות ותענוג בתורה ובעבודת ה', ועי"ז הוא מוליד ברוחני, כמו בזווג כשהוא בתענוג ובשמחה, משא"כ העוסק בתורה ובעבודת ה' שלא לשם שמים ואין לו נחת ותענוג, אינו מוליד.

יג. וכתבתי דשמעתי ממורי פירוש הפסוק עתה ידעתי כי אשה יפת מראה את ועתה פן יהרגוני וכו', כי כאשר נכנס בו הרהורי אשה הוא בסכנת מות וכו', והתקנה - שידע שהשכינה היא בתוך הקליפות, ויתחרד חרדה גדולה, ואז נעשה יחוד יראה ונורא ונתפרדו כל פועלי און, וניצול וכו', ודפח"ח.

יד. אמנם יש עוד כלל אחד גדול, שצריך לדבק עצמו, דהיינו פנימיות התורה והמצוה, לקשר מחשבתו ונשמתו אל שורש התורה והמצוה אשר הוא עושה, דאל"כ עושה ח"ו קיצוץ ופירוד בנטיעות, וכאשר קבלתי ממורי, וכן מצאתי בחסד לאברהם נהר י"ד, וז"ל: כי הנשמה היא מעצם הבינה, והתורה היא מה שנשפע מהבינה ולמטה בת"ת וכו', וכאשר מקשר ומייחד נשמתו במקורה במקום התורה, ישיג משם דברים סתומים ונעלמים וכו', יעו"ש, ובזה מבואר כוונת לימוד לשמה, והבן.

טו. ובזה יובן ברית היה צריך [=רש"י, פרשת נח: ברית היה צריך על הפירות שלא ירקבו ויעפשו ושלא יהרגוהו רשעים שבדור] – להמשיך הרוחניות והאחדות אל הפירות שהם האותיות, שלא ירקבו ויעפשו, שלא יהיה כגוף בלא נשמה המעותד לרקבון כנודע. וגם כי צריך ברית שהיא יראת ה' כנ"ל, לדבר בדחילו ורחימו, שהיא תורי זהב דחילו, עם נקודת הכסף רחימו, שלא ידבר התורה והתפלה בפניה חיצונית, שמזה נברא הקליפות ומתלבש ברשעים לנקום ממנו, כמו ששמעתי כעין זה ממורי, וז"ש שלא יהרגוהו רשעים שבדור, והבן. וצריך דחילו יותר מרחימו שנקרא נקודת הכסף, כמו ששמעתי ממורי, זולת בשבת וכו'.

טז. דכתבתי במ"א ששמעתי בשם מורי שצריך להתפלל על שונאיו, שהם רוחו של צדיק בגלגול וכו', ועל ידי התפלה נמתק בשרשו, ומוציא מהם רוחו, והנשאר בהם כלה מאליו וכו', ודפח"ח.

יז. דשמעתי ממורי בצר הרחבת לי, כי על ידי שיש מצירין מתקרב יותר להש"י, וזהו הרחבת לי, שיודע שזהו חסר בשכינה ומתפלל בעד השכינה אליו ית', ונעשה יחוד קב"ה ע"י, כי צדיקיא אינון שלוחי דמטרוניתא וכו', ודפח"ח.

יח. דכתבתי במ"א בשם מורי זלה"ה ביאור פסוק לעת זקנותו של שלמה המלך ע"ה נשיו הטו את לבבו, כי בכל תיבה יש ב' פירושים, א' רחמים בחינת זכר, ב' בחינת דין הנקרא נקבה, וז"ש נשיו הטו את לבבו וכו', ודפח"ח.

יט. דשמעתי בשם מורי זלה"ה [דאיתא בברכות] דרש באכסניא של תורה וכו', דאיתא במסכת אבות הלומד מחבירו פרק אחד או הלכה אחת או אות אחת וכו', שמצינו בדוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד וכו', ק"ו הלומד מחבירו פרק אחד וכו' על אחת כמה וכמה שצריך לנהוג בו כבוד. וקשה, מה קאמר ב' דברים בלבד. ועוד קשה, היה לנו לומר דיו לבא מן הדין להיות כנדון.

ופירש, דכשאדם לומד מרב הגון התורה, היא פרה ורבה אצלו כנודע וכו', וכשלומד מרשע אזי אינו פרה ורבה אלא כפשוטו כמו שלמד ממנו, ולזה

אמר מה דוד שלמד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד, דהי' רשע ולא פרה ורבה רק נשאר ב' דברים לבד כמו שלמד ממנו, קראו רבו. הלומד מחבירו, דהיינו שניהם צדיקים, דאז התורה פרה ורבה, עאכ"ו שצריך לנהוג בו כבוד. ובזה מתורץ שפתחו באכסניא של תורה, שהי' כולם צדיקים וכו'.

עוד שמעתי בשמו קצת בענין אחר, כי עשרת הדברות כולל כל התורה, כמו שביאר רבינו סעדי' גאון וכו', יעו"ש. וכמו שנכלל כל תורה בעשר דברות, כך נכלל כל התורה כולה בתיבה אחת וכו'. וכל זה אם נשמת הרב שלומד ממנו שרשו מן עולם האחדות, משא"כ אם נשמתו מעולם הפירוד גם התלמיד הלומד ממנו מקבל ממנו גם כן דברים נפרדים. וזהו שאמר שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד וכו', ודפח"ח.

העולה מזה, כי הלומד לשמה, ליחד בעולם האחדות, אז גורם היחוד שיהי' תורתו פרה ורבה, ומבשרי אחזה אלוה, כמו ביחוד הגשמי פרה ורבה בגשמי, כך ברוחני.

כ. ונודע כי יסוד עולה עד הדעת בסוד ויכלכל יוסף את אביו וכו', וז"ש ויקח משה את עצמות יוסף עמו. ולכך כל חולה שרואה אותה [=אבן שהייתה תלויה לאברהם] מתרפא, ר"ל כאשר האדם יודע נגעי לבבו שהוא חולי הנפש בסוד הקטנות, אחר שיש לו דעת זה אז ממתיק על ידי הדעת זה, כמו שביאר מורי וכתבתי מזה במ"א, וזה רפואתו, משא"כ כשהוא בסוד ההסתר כמו שביאר מורי ואנכי הסתר אסתיר וכו', שאינו יודע שהוא חולי ברוחני, אז אין לו רפואה למכתו האנושה, לכך אמר שפיר שכל חולה שרואה בה, יודע חסרונו על ידי בחינת א', מתרפא.

כא. דשמעתי ממורי זלה"ה מאחר שהשכינה כוללת כל העולמות דומם צומח חי מדבר וכל הנבראים טובים ורעים, והיחוד האמיתי היא השכינה, ואיך כוללת ב' הפכים בנושא אחד טוב ורע שהם ב' הפכים והיא הייחוד. אבל באמת אתי שפיר, כי הרע הוא כסא להטוב, כמו ופרעה הקריב וכו', או על ידי שרואה מעשי הרשעים יש לו הנאה שהוא צדיק, ויש לו הנאה ותענוג, ונעשה זה בכל העולמות התענוג על ידי הרע, וכמעט שע"ז יש לרע עלי' ג"כ, רק כשעולה משם יתפרדו כל פועלי און, וכן מחשבה רעה הוא כסא על דרך הנ"ל וכו', ודפח"ח.

וכיוצא בזה שמעתי ממנו, שניצוץ נשמה מן אצילות יורד בעשיה לפעמים, ורואה איך מקילין בכבוד המלך מלכו של עולם, ומצטער על כבוד המלך שהם מקילין בו, ואח"כ יש לו תענוג שאינו מהם וכו', ודפח"ח.

כב. ונראה דנודע מ"ש בספר עץ חיים שער כ"ב דף ק"ו ע"ב, ודף רמ"ב ע"ב ענין מצות המילה וחשמ"ל וכו', ובספר פרי עץ חיים יעו"ש. ונ"ל להלביש הדברים שמצות מילה שייך בין בתורה בין בתפלה בין בעסק המצות, וז"ס חשמ"ל, דקבלתי ממורי זלה"ה סוד הכנעה והבדלה והמתקה שצריך בכל עסק תורה ותפלה, וכתבתי מזה במ"א בקיצור נמרץ, כי לא ניתן רשות להרחיב בזה, כי הוא מובן ממילא, ודפח"ח, וז"ס ח"ש מ"ל, שצריך לחשות עד שמל וכורת הקליפות, אז ימלל וידבר למתק הדינין בשרשן, שהיא סוד התפלה שביאר מורי בשם רבו [ועפ"ז נבאר ש"ס דחולין אחר ביאור הנ"ל], ולכך נקראו מחצדי חקלא כמבואר במקובלים, ולכך יזהר להפריד ממחשבתו מחשבות זרות, ועי"ז גורם להבדיל ולפרוש מהשכינה הקליפות, וכמ"ש בראשית חכמה דף פ"א ע"ב ודף ק"ל יעו"ש, ולכך תיבות מל סובל ב' פירושים, א' דיבור, ב' כריתה והבדלה, וזה נמשך מזה כאמור, וז"ס ח"ש מל שצריך להכרית הקליפה, ואח"כ מ"ל דיבר בעסק התורה ותפלה, שהיא הבדלה והמתקה.

כג. ובזה יובן לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, שיתרחק מן ג' בחינות, נגד ג' בחינות הנ"ל הכנעה הבדלה והמתקה שבאר מורי זלה"ה, כי מצד ארציות חומר ועכירות הקליפות נמשך גסות הרוח, לכך הזהירו לך מארצך, ויבא להכנעה. וממולדתך שהוא תרח עובד ע"ז שורש הקליפות, ויש כח האב בבן כמ"ש הראב"ד בספר יצירה כי כח הבנאי בבנין וכו', ולכך צריך הבדלה להפריש ולהבדיל הקליפות שמצד האב המולידו. ומבית אביך, שהיה בחרן כמ"ש וימת תרח בחרן, ודרשו עד אברהם הי' חרון אף של מקום, שהוא דין וגבורה, ואברם בחי' חסד ימתיק הדין בשרש חסד שיש בגבורה והדין ההוא, כמו שכתבתי במ"א בשם מורי זלה"ה איך למתוק הדין בשרשו. ואחר המתקה אז תשיג בחי' הארץ אשר אראך, והבן.

כד. דשמעתי בשם מורי אתה הוא ה' וגו', כשסובר האדם שהוא נוכח ה' תואר אתה, אז הוא רחוק מהשם תואר הוא נסתר, משא"כ כשסובר שהוא נסתר ורחוק מהשם תואר הוא, אז הוא קרוב ונוכח ה' תואר אתה, ודפח"ח.

כה. ואחר שטרח בכל דבר לראות אם הוא לשם או לעזאזל לכך בא ההכרעה מאתו ית' וירא אליו ה', כמו ביעקב והנה ה' נצב עליו, וכמו ששמעתי ממורי פירוש הפסוק ממצוא חפצייך ודבר דבר אז תתענג על ה', והבן.

כו. כמו ששמעתי משל בשם מורי וביאור פסוק הלוך ילך ובכה נשא משך הזרע בא יבא ברנה שאם חושב להליכה ובוכה ומצטער על הליכתו מעבודת הש"י אז סופו נשא משך הזרע, משא"כ מי שחושב לעצמו לביאה, וז"ש בא יבא, ומכוח זה הוא ברנה ושמחה, לבסוף נושא אלומותיו בלי זרע, ודפח"ח.

כז. על דרך שביאר מורי זלה"ה ראובן שמעון לוי יהודה, כמו שיש שמות השבטים בקדושה כך יש בקליפה, והוא ראובן - ראו שאני בן, שמעון - שעושה הטוב כדי שיהיה שמעו בכל הארץ, לוי - שיתחבר לאנשי מעשה כדי שיודו וישבחו אותו, ודפח"ח.

כח. דשמעתי בשם מורי זלה"ה דמפסוק זה ואבא היום אל העין יצא שם של קפיצת הארץ וכו', ודפח"ח.

כט. והנה כתבתי במ"א ביאור משנה ראוה מדברת עם אחד בשוק וכו', על פי ביאור מורי זלה"ה ש"ס אין דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד וכו', יעו"ש בספרי. ובזה יובן ראוה מדברת עם אחד בשוק, כי גם בשוק שעוסק בעסק עולם הזה מכל מקום דבורו הוא עם אחד, על ידי יחודים וכו'.

ל. דכתבתי במ"א ביאור ש"ס לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעבדין מן שמיא לטב עבדין, וכהיא מעשה דרבי עקיבא וכו', ובש"ס דתענית דנחום אמר גם זו לטובה. ויש להבין שינוי לשון בין זה לזה. וכתבתי ביאור למתק

דינין בשרשן שמעתי ממורי זלה"ה, על ידי שימצא בשרש הדין איזה חסד, אז נמתק הדין בשרש חסד זה, ונעשה הכל חסד. ולכך נחום איש גם זו מצא החסד בשורש הדין ונעשה מיד חסד, משא"כ בסתם בני אדם שאינו יודע שורש החסד, מ"מ יהיה רגיל לומר כל דעבדין משמיא לטב עבדין מן הסתם גם שאינו יודע וכו'.

לא. כי יש מדה שנק' פחד יצחק, כאשר נתעורר מדה זו בעולם העליון נתעורר כמה מיני פחד ויראה חיצונית בעולם, וכולם כדי שיתעורר האדם עי"ז ליראה פנימית שורש היראה, וכתבתי מזה במ"א בשם מורי זלה"ה.

לב. דשמעתי ממורי זלה"ה, והחיות רצוא ושוב, לפי שכל דבר מתלהב לשוב לשרשו, ולכך על ידי אכילה ושתייה ועסק משא ומתן מעט שמבטל מלימוד ועבודת ה', אז נחה הנשמה מהתלהבותה ונתחזקה וכו'. ובזה יובן, אמר ריש לקיש פעמים שביטולו של תורה זה יסודו, בסוד והחיות רצוא ושוב, והבן.

לג. כאשר שמעתי ממורי זלה"ה משל על בעלי תפלות בימים נוראים, שלא יסמוך עליהם בני עולם, רק ישתדל כ"א להתפלל עבור עצמו, אמר משל, פעם אחד היו שני מלכים נלחמים יחד, ומלך אחד הי' אדיר ותקיף שהי' לו גבורי חיל מלובשים בשריון וקשקשים וכו', וזה המלך שכנגדו הלך למצא אנשים גבורים כאלו ולא עלתה לו וכו', עד שאמר לחילו שלא יסמכו על הגבורים וכו', ודפח"ח.

לד. ונ"ל דאיתא בש"ס לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים ואח"כ יתפלל וכו'. וביאר בזה שהם ב' מדות היראה ואהבה, והם שיעור שני פתחים. ושמעתי ממורי זלה"ה כמדומה בשם הרמב"ן שאי אפשר שיהיו אלו ב' מדות יחד כי אם בעבודת הבורא ית'.

לה. והנה איך עושין מחומר צורה, יש בזה כמה בחינות. בחינה א' דשמעתי ממורי זלה"ה איך יש באדם בחי' התלבשות זה בזה כמו בעולמות העליונות המלבישין זה את זה, כמבואר בכתבי האר"י זלה"ה. וביאר, כי

אם ידבר איש אחד דברים טובים על חברו בפני השררה וכיוצא בזה, אז נהנה ממנו כאלו מלבישו וכו', ודפח"ח.

לו. ששמעתי ממורי ענין מלתא דבדיחותא קודם הלימוד, כי החיות רצוא ושוב, והאדם הוא בסוד קטנות וגדלות, ועל ידי השמחה ומלתא דבדיחותא יוצא מקטנות לגדלות, ללמוד ולדבק בו ית' וכו', ודפח"ח. וכן שמעתי בשמו והני תרי בדחי שהיו מפקחין צער האדם על ידי מלתא דביחותא, ואז יוכלו לקרבו ולהעלותו וכו', ודפח"ח. ובענין זה שמעתי את יצחק והעלהו לעולה, כי על ידי הצחוק לשם שמים מעלה כל ימי הצחוק של בחרות ג"כ למעלה, והבן. וכן ויקח את שני נעריו עמו ר"ל להעלות שנים של נערות ג"כ עמו, ודפח"ח.

לז. והנה כתבתי מה ששמעתי ממורי, כי יראה חיצונית הבא לאדם, הוא יד ימינו ית' פשוטה שיתעורר האדם מזה ליראה פנימית, וכאשר ידע האדם שזה חסדו ית' לעוררו וכו' נעשה מיראה אהבה, שמקבלו באהבה, ונפטר מיראה חיצונית, אך אם מכוון וכו', יעו"ש.

לח. דכתבתי במ"א שמעתי ממורי זלה"ה, כי בחינת היראה הוא מתפשט בכל העולמות ובכל הנבראים, ושורש כולם הוא יראה פנימית יראת הבורא ית'. אמנם גם יראה חיצונית הבא על האדם הוא כדי לעורר אותו אל היראה הפנימית, והוא חסד ה' יד ימינו פשוטה, ושואל ומבקש מהאדם שיתעורר מזה אל יראת ה', וז"ש מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה את ה' שהוא יראה פנימיות וכו'. והנה אם ידע האדם זה החסד ואהבת הבורא ית' עליו בחמלתו ששלח לו יראה חיצונית כדי לעוררו אל יראה פנימית, אז נעשה מיראה אהבה, שמקבל היראה חיצונית באהבה גמורה, ואז נפטר מיראה חיצונית. אך אם כוונתו בזה כדי לפטור מיראה חיצונית לא מהני כלום וכו'. ובזה ביאר אין לגבי משה זוטרתו היא, כי מיראת ת"ח ליראה את ה' הוא בנקל לבא, ודפח"ח.

לט. עוד יש לומר, דשמעתי בשם מורי זלה"ה ביאר ש"ס דברכות דף ל"ג ע"ב: אמר רבי זירא כל האומר שמע שמע משתקין אותו, א"ל רב פפא לאביי דלמא מעיקרא לא איכוון דעתי וכו', אמר לי' חברותא כלפי שמיא

מי איכא, אי לא כיון דעתי' מעיקרא מחינן לי' במרזפא דנפחא עד דמכוין דעתי'. והקשה זלה"ה דאכתי הקושי' במקומה עומדת, מ"מ דלמא מעיקרא לא איכוון והשתא בא לצאת ידי שמים ולכוין וכו'. ועוד קשה, למה נקט רבי זירא דוקא האומר שמע שמע ב' פעמים וכו' ולא פסוק אחר בקריאת שמע או כיוצא.

וביאר מה הוא ענין קבלת עול מלכות שמים, והענין כי האדם מחויב להאמין כי מלא כל הארץ כבודו ית', לית אתר פנוי מיני', וכל המחשבות של האדם יש בו מציאותו ית', וכל מחשבה הוא קומה שלימה, וכאשר יעלה במחשבתו של אדם בעת עסקו בתפלה איזה מחשבה רעה וזרה, היא באה אל האדם לתקנה ולהעלותה, ואם אינו מאמין בזה אין זה קבלת עול מלכות שמים שלימה, כי מקצר ח"ו במציאותו ית'.

ובזה יובן האומר האומר שמע שמע וכו', וקשה למה אמר ב' פעמים, וצ"ל כי מעיקרא לא איכוון דעתי', דהיינו שהי' לו איזה מחשבה זרה, אמנם אם ידע ששם ג"כ הוא מציאות הש"י לא היה צריך לומר ב' פעמים שמע. וזהו צחות לשון הש"ס מחינן ליה במרזפתא דנפחא, הכוונה כי המחשבה עצמה היא מכה את האדם כמו במרזפתא דנפחא, כדי לתקנו ולהעלותו, ולמה הוא חוזר פעם שנית לומר שמע כאלו ח"ו בפעם ראשון לא היה שם מציאות הש"י, ונמצא הוא מקצר במציאותו ית' ובקבלת עול מלכות שמים, ולכך אמר משתקין אותו, ודפח"ח.

ועפ"ז ביאר ש"ס דבכורות דף ח' ע"ב רצוצא דמית [נפירש רש"י אפרוח שמת בקליפתה] מהיכן נפק רוחי', ומשני מהיכא דעייל נפיק. וש"ס זה צריך ביאר. ואמר על פי ש"ס דברכות פרק הרואה הרואה בצי' בחלום וכו', הרי כי בחינת ביצה מראה בחינת התפלה.

והענין, שאין לך מחשבה שלא יהא בה קומה שלימה, אף מחשבה רעה וזרה כשבאה אל האדם היא באה כדי לתקנו ולהעלותו כנ"ל, ואם האדם דוחה המחשבה ההיא ממנו אז כאלו דוחה והורג קומה שלימה. אמנם לפעמים יש מחשבה שצריך לדחותה. ואם נפשך לומר במה אדע איזה מחשבה לדחותה ואיזה לקרבה ולהעלותה, יתבונן האדם אם בשעה שבאה המחשבה זרה מיד עלה במחשבתו במה לתקנה ולהעלותה אז יראה לקרבה ולהעלותה, ואם לא יעלה מיד במחשבתו במה לתקנה אז מסתמא באה לבטל את האדם בתפלתו ולבלבל מחשבתו, אז רשות לדחות המחשבה ההיא כי הבא להורגך השכם כו'.

ובזה יובן, רצוצא דמית מהיכן נפיק רוחי', כלומר המחשבה שבאה בשעת תפלה שנקרא ביצה, דמית - דהיינו שדוחה אותה המחשבה וממית אותה, היכי נפיק רוחי', כלומר האיך הוא ממית ודוחה קומה שלימה. ומשני, מהיכא דעל נפיק, כמו שעלה המחשבה לבלבל את האדם ולדחותו, כך נפיק - רשות לאדם לדחות המחשבה ולהוציא אותה, וזהו שאמר מהיכא דעל נפיק, ודפח"ח.

ופעם א' שאל השואל למורי זלה"ה, אם אמר כמה תיבות בק"ש ובתפלה בלא כוונה, אם רשאי לחזור פעם שנית ולאומרם בכוונה. ואמר בזה הלשון, הלא ידוע ומפורסם שאין לך שום דבר שלא יהא בו מציאות השם, אפי' מחשבה חיצונית שם יש ג"כ ניצוצות קדושות כנודע, וא"כ אם אמר כמה תיבות של תפלה בלא כוונה רק במחשבה חיצונית א"כ באתה המחשבה להוציא ממנה ניצוצות כנודע, ואם יחזור ויאמר פעם שנית אז הוא יורה שבפעם ראשון לא הי' שם שום מציאת השם, והוא מקצר במציאות הש"י, גלל כן לא יאמר פעם שנית רק יהרהר במחשבה ובכוונה התיבות שאמר בלא כוונה, כל זה שמעתי בשם מורי זלה"ה, ודפח"ח.

מ. דשמעתי ממורי מי שרגיל לדבר שקר אז תשובתו שלא לדבר שקר גם לעשות שלום, כמו לוקחי ריבית גם מעכו"ם לא יקבל, ודפח"ח.

מא. דשמעתי ממורי פירוש סור מרע וגו', דירמיה הנביא נענש מה שהושלך לבור וכיוצא, לפי שלא התפלל על ישראל כששמע הנבואה לרעה על ישראל, מה שאין כן ישעי' שמו מורה על ישועה וכו', והאדם יכול להפוך חלום או נבואה מרעה לטובה, כמו שרואה בחלום מת יכול להפוך לעשות תם וכו', ז"ש סור מרע ועשה טוב, ודפח"ח.

מב. דאיתא במשנה דקדושין מתייחד אדם עם אמו ועם בתו בקרוב בשר וכו'. והענין, דתכלית כל התורה הוא שיבוא למעלה ובו תדבק כאשר הארכתי מזה במ"א, ובענין הדביקות כתב הרמב"ן דיש ב' סוגי הדביקות בו ית', שנאמר ובו תדבק שהיא כלל הכל, א' המתבודד בינו לבין קונו יוכל לדבק בו ית' לקשר מחשבתו בהש"י, משא"כ בהיותו בין אנשים וכו'. גם בהיותו בין אנשים יוכל לדבק ולקשר מחשבתו בו ית' וכו'. וכן שמעתי ממורי כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, לקשר המעשה עם

המחשבה, שזהו מעלת חנוך מט"ט שהיה מייחד קבה"ו על כל תפירה וכו', וזהו מעלת משה רבינו ע"ה שנאמר ואתה פה עמוד עמדי וכו'.

מג. דשמעתי ממורי כי על ידי האמנה מעלה רגלי המלכות אשר רגלי יורדות מות, ומקשרה עם סמכי קשוט דז"א וכו', ודפח"ח.

מד. דשמעתי ממורי ביאור ש"ס פ' תלמידים היה להלל וכו' עד עוף הפורח נשרף בהבל פיו וכו'. להבין זה. גם ביאור ש"ס שלא נראה זכוב על שולחנו וכו'.

והענין, לפי מחשבתו של אדם כך יש עולמות למעלה ממנו העומדים עליו, אם מחשבתו בקדושה ורוחני כך הם העולמות שלמעלה ממנו, ואם מחשבתו בטומאה כך הם העולמות. וכפי המחשבה והעולמות כך עוברים לפניו בגשמי עופות טהורים או טמאים, וה"ה שאר מיני בעלי חיים טמאים או טהורים עוברים לפניו. ויש בזה ג' בחינות, א' טהורים, ב' טמאים, ג' ממוצע וכו'. ולמעלה מזה יש עולם השכל שאין שום דבר משיגו וכו', וז"ש כל הפורח נשרף וכו'. וזהו שלא נראה זכוב על שולחנו, וידעה שהיא איש קדוש ומחשבתו קדוש וכו', ודפח"ח. והעולה מזה לפי המחשבה כך המאורע וכו'.

מה. דשמעתי ממורי כפי מחשבתו של אדם אם בקדושה או בקליפה, כך הם העולמות שעליו מלמעלה, וכפי המחשבה כך המאורע במעשה שעוברין לפניו, אם בעלי חיים טהורים או טמאים, והוא הדין שאר מאורעות וכו', ודפח"ח.

מו. וענין הדביקות בו ית' הוא על ידי אותיות התורה והתפלה, שידבק מחשבתו ופנימיותו לפנימיות רוחניות שבתוך האותיות, בסוד ישקני מנשיקות פיהו, דביקות רוחא ברוחא, וכמו ששמעתי ממורי אם תשכבון בין שפתים וכו', כתבתי מזה במ"א.

מז. ששמעתי ממורי איך בכל אות נכללו כל האותיות, כי שורש כל האותיות הוא אות א והוא קרוב לאחדות הא"ס, ואחר כך נתפשטו, כי אות ב' הוא ב' אלפין וכו', עד ת' הוא ד' מאות אלפין, ואות ת' הוא אחרון

ורחוק מן המאציל, ועל ידי הצדיק מקרב כל אותיות לשרשן לאות א, ואז נמתק הדין בשרשו וכו'.

מח. דכתבתי במ"א ביאור ש"ס כל המענג את השבת נותנין לו נחלת יעקב וכו', וביאור ש"ס חן מקום על יושביו וכו', על פי ששמעתי בשם מורי קיפל כל ארץ ישראל תחתיו וכו'. אמנם כל זה נעשה בירור ניצוצות במקומו על ידי הדעת, שנותן דעתו בעת עוסקו בתורה ותפלה שהם אותיות, איך לברר על ידי אותיות אלו הנצוצות שנפלו בעת השבירה וכו'. אפס שיש זמן שנסתלק הדעת מן האדם בסוד והחיות רצוא ושוב וכו', וכמו שכתבתי במ"א שאם ידעתי לא ישנתי, ר"ל שאם הי' יודע שהוא בבחינת קטנות ושינה, הי' מייחד מדריגה זו ג"כ ולא היה נק' בחינת שינה, וז"ש שאם ידעתי לא ישנתי וכו'.

מט. עוד יצא תועלת מזה, על ידי שמשפיל עצמו, שהוא חכם ואפילו הכי לומד מכל אדם, עי"ז דבריו נשמעין, כמו שכתבתי בשם מורי זלה"ה ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן וכו'.

נ. דשמעתי ממורי ביאור ש"ס לא גלו ישראל עד שכפרו בה' ובדוד וכו'. וביאור ש"ס אין בין עולם הזה לימות המשיח אלא שיעבור מלכיות בלבד וכו'. דאמרו בש"ס מי שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין קיבל עולמו וכו', היכי דמי יסורין, המושיט ידו לארנקי וכו'. והקשה, הא אין יסורין בלא עון, וכי ס"ד שזה נחשב לכפרת עון.

וביאר, כי צדיק באמונתו יחי', כי המאמין בהשגחה פרטיות של הש"י ויודע כי כל מאורעות של האדם ממנו ית' הן דבר קטן או גדול הכל הוא בדין אדני דינא דמלכות שמיא, והוא לסיבת חטאו, ומיד נתחרט ומלא חרדה ופחד ה', מיד מוחלין לו, מאחר שהוא מאמין וחוזר בו ומדבק מחשבתו בו ית', לכך גם המושיט ידו וכו' אחר שהוא מאמין שזה לסבת חטאו ומתחרט נחשב לכפרת עון. ובחי' זו נקרא דוד, כי אין סוף שנק' אין בחינת ד', ומזה נמשך שהיא ו', אל ד' ב' שהוא תכלית השפלות, הכל בהשגחה פרטיות ממנו ית' וכו'.

וכשאינו מאמין זה שהכל בהשגחה פרטיות ממנו ית', רק אומר כחי ועוצם ידי עשה לי זה נקרא כופר בהש"י ובבחי' דוד הנ"ל, כי כופר בדין מלכות

אד', רק מלכות הוא מכוסה ומשועבד אל הקליפה המכסה ומסתיר עניני השגחתו ית' מבני אדם. ולעתיד בימות המשיח אשר את רוח הטומאה יעביר מן הארץ, אז יתגלה השגחתו ית' בפרטי פרטות וכו'. וזה יובן לא גלו ישראל עד שכפרו בהקב"ה ובמלכות בית דוד וכו'. וזהו שבין עולם הזה לימות המשיח שיעבוד מלכיות בלבד, והבן, ודפח"ח.

נא. דשמעתי ממורי זלה"ה כל מה שאדם משיג בענין אלהות הוא בחינת מלכות, אבל למעלה מזה אי אפשר להשיג וכו', ודפח"ח.

נב. כי התלהבות האש הגדולה הוא מעלה נפלאה, ואי אפשר שיהיה בהתמדה במדריגה זו הגדולה, כי החיות רצוא ושוב כמו שכתבתי במקום אחר, וחש הקב"ה פן יאמרו ישראל אם יש התלהבות האש הגדולה אז יש מקום לעבודת ה' בתורה ותפלה, משא"כ כשנסתלקה האש הגדולה אין מקום לעבודה, וכמו שכתב הרמב"ן לשואלו דבר איזה עבודת ה' על אמיתת, והשיבו אם יש שם אהבה ויראה זהו עבודת ה' ואם לאו וכו', שמעתי מפי מורי זלה"ה ע"ה. לכך כפה הקב"ה על ישראל הר כגיגית, ללמד שגם שאינו חושק לתורה ועבודת ה' מ"מ אינו בן חורין ליבטל, רק יעשה בעל כרחו וידמה כמי שכופו אותו לעשותו בעל כרחו.

נג. וכן שמעתי בשם מורי זלה"ה ענין להמתיק דינין בשרשן, שאם מצא בתוך הדין חסד נעשה חסד באמת, ודפח"ח.

נד. ששמעתי ממורי זלה"ה ביאור ש"ס סוף כתובות כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה, וכל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה וכו' יעו"ש, והוקשו הדיוקים אהדדי. וגם יציבא בארעא וכו'. וביאר זה על פי מה שביאר משנה מה בין תלמידי אברהם אבינו לתלמידי בלעם הרשע וכו', והכא נמי כך, מי שהוא מתלמידי אברהם אבינו ומתמיד בתורה ובעבודת ה' כל היום ונקרא דר בארץ ישראל, ופעם א' נזדמן לו ביטול תורה או תפלה שאז דר בחוץ לארץ, דומה לו כמי שאין לו אלוה, ובהפך וכו', ודפח"ח.

נה. כדי להוציא הרבים ידי חובתן צריך שיהי' מחויב בדבר כדי לירד למדרגתם להתחבר עמה' ולהעלותן וכמ"ש במ"א והמתים להחיות וכו', הנה שמעתי ממורי זלה"ה אם כבר בא לידי נסיון, דהיינו דעייל ונפק, שוב אין בא לידי נסיון, ויוכל להיות עומד ומצב על מצב ומדריגה אחת שלא לירד, וזה שאמר הכי דוד המלך ע"ה לא אמות כי אחיה, שלא יצטרך לירד כדי להעלות זולתו וכו'.

נו. אמנם כל אלו בבחי' ו' קצוות ז"א, שיש ימין ושמאל, דהיינו חסדים בימין וגבורות בשמאל, משא"כ למעלה בג' ראשונות הכל אחדות א'. ובזה ביאר מורי זלה"ה ש"ס הנ"ל, אעפ"י שאלו אוסרין ואלו מתירין, הינו בו"ק ז"א, אבל למעלה בכינה שנקרא אלקים חיים הכל אחדות א', וזה שאמר אלו ואלו דברי אלקים חיים, ודפח"ח.

נז. ונ"ל דכתבתי במ"א דשמעתי ממורי זלה"ה משל שאמר קודם תקיעת שופר, שהיה מלך אחד חכם גדול, ועשה באחיזת עינים חומות ומגדלים ושערים, וצוה שילכו אצלו דרך השערים והמגדלים, וצוה לפזר בכל שער ושער אוצרות המלך. ויש שהלך עד שער א' וחזר, ויש וכו', עד שבנו ידידו התאמץ מאד שילך אל אביו המלך, אז ראה שאין שום מחיצה מפסיק בינו לבין אביו כי הכל הי' אחיזת עינים. והנמשל מובן, ודפח"ח. וכן כתבתי במ"א מה ששמעתי ממורי זלה"ה כי בדיעת האדם שהשי"ת מלא כל הארץ כבודו וכל תנועה ומחשבה הכל ממנו ית', אז בדיעה זו יתפרדו כל פועלי און וכו'. א"כ כל המלאכים וכל ההיכלות הכל נברא ונעשה כביכול מעצמותיו ית' כהדין קמצא דלבושי' מיניה וביה, ובידיעה זאת יתפרדו כל פועלי און, שאין שום מחיצה ומסך מבדיל בין האדם ובינו ית' בדיעה זאת.

נח. והוא ששמעתי ממורי ביאור ש"ס שלא נראה זבוב על שולחנו וכו', לפי המחשבה כך המאורע במעשה וכו', וגם האיברים שאינם ברשותו ראייה ושמיעה וכו' ניתן ברשותו וכו'. ובזה יובן בטל רצונך שהיא המחשבה שנקרא רצון כנודע, מפני רצונו, כדי לטהר מחשבתו ורצונו לדבק בו ית' וברצונו וקדושתו ית', וזה גורם

שיבטל רצון אחרים, הקליפה שנק' אחרים, מפני רצונך, שלא יזדמן לך ראייה ושמיעה של טומאה וסט"א, והבן. ובוזה יובן מתייחד אדם עם אמו ועם בתו, ר"ל כפי המחשבה שאדם מתייחד עם אמו בינה עולם המחשבה, כך יזדמן לו המאורע במעשה עם בתו שהיא עולם המעשה, הן בקדושה או וכו', והבן.

נט. ונראה, דמבואר בכוונת האר"י זלה"ה ענין בירורי ניצוצות הקדושות שנפלו בעת השבירה, וצריך האדם להעלות ולבררן מדומם לצומח חי מדבר, לברר הניצוץ הקדוש שבתוך הקליפה וכו', וזה תכלית עבודת איש ישראל בתורה ומצות, וכוונת אכילה, כמבואר כל אחד במקומו. ונודע כי כל ניצוץ שבתוך דומם וצומח וכו' יש בו קומה שלימה מן רמ"ח איברים ושס"ה גידים, וכשהוא בתוך הדומם והצומח וכו' הוא בבית האסורין שאינו יכול לפשוט ידיו ורגליו ולדבר כי אם ראשו על כרעיו וקרבו, ומי שיוכל בטוב מחשבתו וכוונתו להעלות הניצוץ הקדוש מצומח לחי מדבר הוא מוציאו לחירות, ואין לך פדיון שבויים גדול מזה, וכמו ששמעתי ממורי וכו', ובפרט אם בן המלך בבית האסורין ובא אדם אחד בהשתדלותו והוציאו מבית האסורין מעבדות לחירות, ששכרו כפל ומכופל. אמנם כל זה הוא בדין ומשפט עליון אשר קץ שם לחשך עד מתי יהיה בבית האסורין ואימתי יזכה לצאת חפשי, ועל ידי מי יהיה היציאה לחירות.

ס. ונ"ל דשמעתי ממורי זלה"ה, אם אדם רוצה לשבח ישבח את הקב"ה, ואם רוצה לגנות יגנה את עצמו וכו', ודפח"ח. להבין זה נ"ל, דכתבתי במ"א ביאור משנה איזהו מכובד המכבד את הבריות, שנאמר כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו. דקשה, מאי ענין זה לכבודו ית'. ונראה לי, כי מצד האחדות חסרון של זולתו יש בו בעצמו שמץ מנהו, הגם מצד שהוא נברא, המבזה שום נברא כביכול כאלו מבזה לאומן שבראו, וכמעשה דרבי שמעון בן אלעזר שפגע באדם מכוער וכו'. ובוזה יובן, כל המכבד את הבריות, מצד שהוא בריה נברא ממנו ית', מורה על עצמו שהוא מכובד, מצד האחדות. משא"כ המבזה שום נברא, כביכול נקרא בוזי, שנוגע בכבודו ית', ומלבד זה מורה על עצמו שהוא נקלה ונבזה מצד האחדות, וזה שאמר ובוזי יקלו, והבן, יעו"ש.

ובזה יובן צחות לשונו של מורי זלה"ה, אם הוא משבח לשום נברא, אז הוא משבח להש"י שברא בריה נכבד זה. ואם מגנה שום נברא, מלבד שנוגע בבורא ית' אלא את עצמו, ואתי שפיר.

סא. ושמעתי ממורי כי העושה מצוה גדולה או למד תורה הרבה והתפלל בכוונה, לא יכניס בלבו שום התפארות שהוא עשה זאת, כי אם מלכות שנקרא אני מן אדני"ה היא עשתה זאת, ואפשר שזה שאמר הכתוב אל יתהלל חכם בחכמתו וגו' כי אם בזאת וגו', משא"כ אם מתפאר לומר שהוא בעצמו עשה זה אז גורם ח"ו שמסתלק י' מן אני, ונשאר אן וכו', ודפח"ח. ונ"ל שזהו מ"ש במשנה מאין באת ולאן אתה הולך וכו', ר"ל כאשר חושב את עצמו לאפס ואין שיודע שבא מטפה סרוחה, אז מאין באת. משא"כ במתפאר שהוא העושה, וזה נקרא הולך, היפך ביאה כנודע, אז מסתלק י' ונשאר אן, וז"ש ולאן אתה הולך, והבן. ואפשר ששמעתי זה ג"כ ממורי, והש"י יודע.

סב. ששמעתי ממורי זלה"ה כי במקום שאדם חושב במחשבה שם הוא כולו וכו', ודפח"ח.

סג. ומרומו בפסוק אם תשיב משבת רגליך, כמו ששמעתי ממורי ואשיבה רגלי אל עדותיך, ההרגל וכו', והכא נמי כך אם תשיב משבת רגליך, ההרגל של עולם הזה, וכל הפסוק יובן ממילא, אז והאכלתיך נחלת יעקב אביך וגו', וק"ל.

סד. ששמעתי ממורי, פירוש דנשקי ארעא ורקיע, לקשר ולחבר מעשה הגשמי ברוחני וכו', על דרך ששמעתי ממנו או בשמו כל אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה, כי כאשר מקשר המעשה גשמי ברוחני עי"ז נעשה יחוד קבה"ו וכו', ודפח"ח.

סה. ועוד ששאל חכם א' לאדם שהיה רודף אחר עולם הזה תמיד, אמר לו השגת כלום מענייני עולם הזה, א"ל לא, אמר לו אם כן זה שאתה רודף אחריו עדיין לא השגת מכל שכן עולם הבא שאין אתה רודף אחריו וכו'. לכך עצה יעוצה לכל אדם הרודף אחר עניני עולם הבא לייאש עצמו מעולם

הזה, ואז יש לו עולם הזה ועולם הבא. וכאשר שמעתי ממורי שאמר לאדם אחד, תקבל כל הבא עליך בעולם הזה באהבה, ואז יהי' לך עולם הזה ועולם הבא, והשיבו שיתן הש"י כח לקבל הכל באהבה, והשיב אמת אמרת וכו'. והוא מרומז בש"ס דתמיד הנ"ל, הרוצה שיחיה, ר"ל חיי עולם הזה, אז ימות, ואין לו עולם הזה ועולם הבא. משא"כ הרוצה שימות, דהיינו דמייאש עצמו מחיי עולם הזה, אז יחיה בעולם הזה ובעולם הבא, והבן.

סו. דשמעתי ממורי ביאור משנה עין רואה ואזן שומעת, כי מצד שהוא עין ראוי שיסתכל ויראה מסוף העולם ועד סופו, וכאשר כתבתי במ"א בשם מורי ג"כ. וגם אזן ראוי שיהיה שומעת הכרוזין של בית דין שלמעלה ובת קול היוצא וכו', ודפח"ח.

סז. ששמעתי ממורי בצר הרחבת לי, כי צדיקא אינון שלוחי דמטרוניתא להתפלל על החסרון של השכינה, וזה נודע מחסרונו וכו'. ובזה יובן ויחי יעקב בארץ מצרים, ר"ל על ידי הצרות והמצירים שהי' ליעקב, ידע להתפלל מזה על חסרון השכינה שנקרא יעקב, כמו ששמעתי זה מפורש ממורי, ויבואר במ"א, ושפיר קאמר ויחי יעקב, שחיבר השכינה אל חי החיים, מארץ מצרים שהם הצרות והמצירים, ובצר הרחבת לי, והבן.

סח. לשון נוחה הימנו צריך הבנה, ובשם מורי זלה"ה שמעתי, כי המקום משרה רוחו על הדור בשבילו, שהוא מרכבה לקדושה עליונה, וממנו נמשך רוח המקום לבני דורו שנוחה ושורה עליו, וז"ש רוח המקום נוחה הימנו, ודפח"ח.

סט. וכמו ששמעתי ממורי זלה"ה פירוש חז"ל בפסוק הנמצא כזה איש וגו', ות"א הנשכח כדין, אם נלך ונבקשנו הנמצא כמוהו, אין נבון וחכם כמוך וגו'. כי לחקור מי נבון וחכם צריך שיהיה זה יותר חכם ונבון שיחקור אותו, וזה לא נמצא יותר נבון וחכם מיוסף שיחקור אותו, לכך אין נבון וחכם וכו' ודפח"ח.

ע. דשמעתי ממורי זלה"ה משל למלך שהיה לו בן, ורצה ללמדו כמה מיני חכמות שצריכין לו, ושכר לו כמה חכמים שילמדו עמו והוא לא יצלח

שיקבל שום חכמה, עד שנתייאשו מללמדו, ונשאר חכם אחד עמו, ופעם אחת ראה בן המלך איזה בתולה וחמד יפיה, והיה החכם קובל למלך על בנו בענין זה, והשיבו א"כ מאחר שיש לו חמדה אפילו הכי גם בגשמי, מזה יבא לכל החכמות, וצוה להכניס הבתולה לחצר המלך, וצוה עליה המלך שאם יתבענה לא תשמע אליו עד שיקבל חכמה א', וכן עשתה, ואח"ז אמרה שילמוד עוד חכמה, עד שעיי"ז קבל כל החכמות, וכשנעשה חכם אז מאס בבתולה הנ"ל, כי ישא בת מלך כמותו, והנמשל מובן, ודפח"ח.

הרי על ידי עין רעה שהיה לבן מלך לראות ביופי הבתולות, בא לכל חכמות ומדות טובות ולשבר הטבע, ואז נעשה עין רעה שמצד יצר הרע כסא לקדושה, ונעשה מיצר הרע יצר הטוב.

עא. דשמעתי ממורי זלה"ה בשם רבינו סעדי' גאון שראוי לאדם שיחשוק בכל הדברים הגשמיים, ומתוכו יבוא לחשוק בתורה ועבודת ה' וכו', כמו משל הנ"ל.

עב. דשמעתי משל ממורי זלה"ה, למשל שהי' מלך אחד שעשה כמה מחיצות וחומות זה לפנים מזה על פי אחיזת עינים שהי' מסבבין את המלך, ובכל שערי החומות צוה לפזר ממון, ויותר שהי' החומה לפנים פזרו הון יותר, כדי לראות זריזות וחשק בני המדינה איך כל א' מתחזק ומזרז עצמו לבוא אל המלך, ויש שחזרו אחר שקבלו ממון בשערי החומות, ויש שחזרו בשער השני, ויש בשלישי וכו', ומעט מזעיר שלא נכנס בלבם חשק הגשמי לאסוף הון כי אם לבוא אל המלך, ואחר כמה טרחות שבאו אל המלך ראו שאין שום חומה ומחיצה כי אם אחיזת עינים וכו'.

והנמשל מובן, שהמלך הגדול הגיבור והנורא מלך מלכי המלכים הקב"ה מסתתר בכמה מחיצות וחומות של ברזל, כמ"ש בש"ס מיום שחרב בהמ"ק וכו', והמחיצות הוא מחשבות זרות וביטול תורה ותפלה, כמ"ש בזוהר כי הטוב הגנוז מסבב אותו החושך והקליפות, משל למלך וכו' יעו"ש. אמנם אנשי דעת היודעים שכל מחיצות וחומת ברזל וכל לבושין וכסויין הוא עצם מעצמותו יתברך דלית אתר פנוי מני', א"כ אין זה הסתתרות אצלו, כמו שכתבתי במ"א אלופינו מסובלים, כשיודע שאלופו של עולם הוא בכל מקום אז סובל הכל וכו', יעו"ש, ודפח"ח.

עג. ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם, ושמעתי ממורי זלה"ה דרך הלצה, כי דברת בני אדם שלא לשמוע מוסר המוכיחים מאחר שכוונתם שיתנו להם מעות, וז"ש ולא יכלו לשתות מים, מימי המוסר, כי מרים הם בלשון אשכנז מר – פר געלט, ודפח"ח.

עד. דיש ב' מיני התעוררת בענין אחר, כי ב' מיני התעוררת שכתב הט"ז הוא ענין א', שמתעורר הוא תחלה בתשובה וכיוצא בדבר טוב, ואח"כ מסייעין אותו מלמעלה כדין הבא לטהר מסייעין אותו. התעוררות ב', שאינו נותן לב מעצמו לשוב בתשובה או לעשות טוב כי אם על ידי שמעוררין אותו מלמעלה תחלה, אז מתעורר למטה לעשות תשובה. והנפקותא בין ב' התעוררות אלו שמעתי ממורי זלה"ה בסוד האשה מזרעת תחלה יולדת זכר שהוא רחמים וכו', והכי נמי כך, אם התעוררות מלמטה תחלה שהוא מ"נ ואח"כ בא מלמעלה מ"ד הוי זכר רחמים, ובהפך הוי דינא, ושפיר צריך הסיפא על ב' התעוררות הנ"ל, שיהא מבחינה שנזכר ברישא ולא מבחינה הנזכר בסיפא, וז"ש ואין השחר מעיר אותי תחלה כאמור, והבן.

עה. והענין על דרך שביאר מורי זלה"ה כי בחינת האמנה היא סוד תרין ירכי קשוט דז"א, ועל ידי האמנה מעלה המלכות אשר רגליה יורדת מות אל ירכי קשוט דז"א וכו', ודברי פי חכם חן, יעו"ש.

עו. דכתבתי ביאור משנה מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע וכו'. והקושיא מפורסמת וכו'. וביאר מורי זלה"ה כי גם תלמידי אברהם אבינו יש להם מדות של בלעם הרשע רוח גבוה וכו', וה"ה איפכא דתלמידי בלעם הרשע יש להם מידות של אברהם אבינו נפש שפלה וכו', רק שזה לוקח בגשמי וזה ברוחני וכו' יעו"ש.

עז. כמו ששמעתי ממורי זלה"ה פירוש הפסוק סור מרע ועשה טוב, פירוש שיעשה מרע טוב, ודפח"ח.

קונטרס אחרון

א. שמעתי בשם מורי וירא ה' כי סר לראות, כי היה משה רבינו ירא שמא הוא קליפות, עד שאמר משה משה, אז אמר הנני.

והענין, כי משה שמו כולל כל העולמות, ולכך שמו הוקשה לו. והענין, כמו שהשכינה כוללת כל העולמות דומם צומח וכל הנביאים טובים ורעים, כך אות מ מן משה הרומז למלכות כולל כל הענינים גם כן, ואות ש כולל כל הרוחות, ואות ה הנשמות, ולכך שמו הוקשה לו, ודרשו חז"ל מנורה שקלים החודש ר"ת משה וכו', אבל באמת שמו עצמו הוקשה לו, ששמו כולל כל מיני רע גם כן, זה היה תמיה לו איך שהיחוד האמיתי היא השכינה, ואיך כוללת שני הפכים בנושא א' טוב ורע שהם ב' הפכים והוא הייחוד, וכן גם כן שמו משה ג"כ כולל הכל, ואיך נעשה היחוד על ידו, וזה שאמרו בש"ס משה רבכם קוביוסטוס.

אבל באמת אתי שפיר, כי הרע הוא כסא אל הטוב, כמו ופרעה הקריב וכו', או על ידי שרואה מעשה הרשעים יש לו הנאה שהוא צדיק, ויש לו הנאה ותענוג, ונעשה זה בכל העולמות התענוג על ידי הרע, וכמעט שעל ידי זה יש לרע עליי' גם כן, רק כשעולה משם יתפרדו כל פועלי און, וכן מחשבה רעה הוא כסא ע"ד הנ"ל.

וזה שאמר משה פעם א' לא אמר הנני, שהיה תמיה לו איך נעשה יחוד, כי כשנגלה בסנה מדריגה תחתונה, נפתחו כל מקורות עליונות עד למטה, ומה טעמא לא יבער הסנה, שיכלו ויתבערו הרע שהיא הסנה. עד שאמר לו פעם ב' משה, שנעשה על ידי זה יחוד וחיבור וקישור מדריגה תחתונה בעליונה כו', אז אמר הנני, ודפח"ח, כי קצרת.

ב. ושמעתי ממורי בענין עבודת הש"י, אף שאינו עולה לו לפי דעתו יכוין כי בפ' א' אשר נשבעתי באפי, כי גם כשיש חס ושלום אף, יכוין כי אלו שמנה מדריגות מבינה ואף שהיא פ' בו ג"כ נתעלם אות א אלופו של עולם, ועל ידי זה נמתק האף, ודפח"ח.

ובענין מחשבות, יש כמה מיני מחשבות טובים ורעים, ובתוך שקר יש אמת, כי מספר שקר ת"ר, ובו מובלע אמת שהוא תמ"א, והבן.

ג. ושמעתי ממורי פירוש הפסוק נצור לשונך מרע וגו' עד סור מרע ועשה טוב. כי שם ישעיה הנביא חצי זעם וחצי נחמה, משא"כ ירמיה. והיה נענש ירמיה הנביא בבור שהושלך וכיוצא, על שלא התפלל על ישראל כשנאמר לו הנבואה וכו', ובענין המחשבות הוא כמו החלומות שהולכין אחר הפה וכו' אם הוא מאמין וכו', וע"כ יכול להתפלל להמתיק בשרשן, כי נצח והוד שם הוא הגזר דין וכו', ואיך יכול להמתיק נאמר בעל פה ואין לכותבו. וגם אפשר שהמחשבה או החלום הוא בסוף העולם, ובזה יובן פסוק הנ"ל עד סור מרע ועשה טוב, ודפח"ח.

ד. ושמעתי ממורי בענין משל, שהיה למלך ג' אוהבים, ודיברו עליהם שאינם אוהבים, וציוה להם שיזונו ויפרנסו כל א' כלב מחצר המלך. א' היה חכם ועשה עטרה למלך מהוצאה שהיה ראוי להוציא על פרנסת הכלב. ב' פרנס וזן בדוחק את הכלב שלא ימות. ג' השגיח לזונו בריווח, ועל זה גיריה המלך הכלב בו, משא"כ לזה שעשה עטרה וכו', ודפח"ח.

ה. ושמעתי ממורי בענין כל הנוטל מלכות לבד וכו'. כי כל הדברים הניכרים נק' מלכות, ושאינו מושג הוא למעלה מן מלכות, וצריך להבין שיש למעלה ממנה וכולי.

ו. ושמעתי ממורי א' בשם הרמב"ן, כי דבר שיש לאדם הנאה ממנו אז יכול למצוא ראי' להתיר האסור, על כן צריך תחלה להסיר כל הנאתו מזה וכו', כי תיבת אין יש לו ב' משמעות וכו'.

ז. ושמעתי ממורי, אמר שאלת הפילסוף אם לית אתר פנוי מניה, אם את כופר בעבודה זרה אם כן כופר בחלק שהוא ממנו ית'. וביאר, כי יש באדם חצר הכבד בסוד והבדילה הפרוכת לכם, ודרך שם דוחה המותרת והצואה וכו'. משל למלך שרצה שיהיה לבנו תענוג משא"כ בדבר תמידי, ועשה עשר חומות על פי אחיזת עינים וכו', ובן מלך סבר וכו', ואחר כך נודע לו שאינו דבר רע כלל.

ח. שמעתי בשם מורי איך יתפלל על שונאו, והתועלת הוא זה, כי שבע יפול צדיק וקם, ר"ל בז' ספירות נתגלגל נר"ן שלו, דהיינו נפש הם עבדים

והבהמות שלו. ורוח הוא הוא אשתו, והדיבור הוא גם כן זווג שבפה נקרא אשתו, זכה עזר לא זכה כנגדו, דהיינו שפגם בדבורו כמו לשון הרע וכיוצא מזה נעשו אנשים שונאיו המדברים עליו. הנשמה הם ממח, בניו, ופגם שבמח במחשבה גורם שיש לו צער מבניו. ובנפש גם כן אם פגם במעשיו ובעובדא גורם לו צער מעבדיו ובהמתו. ובכל הספירות יכול להעלות נר"ן, משא"כ בספירה שביעית היא במלכות, ומשם יונקים הקליפות נגה, קשה לו להעלות נר"ן שם. נמצא שונאיו שבאו על ידי פגם הדיבור, צריך לתקנם להעלותם על ידי דיבור התפלה, ובאם לאו, שדוחה אותן, נעשו יותר שונא' על ידי עביות וחומרות, לכך גם ענוש לצדיק לא טוב, כי הוא רוחו של צדיק עצמו, לכך צריך להתפלל על שונאיו לתקנם ולהעלותם, ועל ידי התפלה נמתק בשרשו, ומוציא מהם רוחו, ומה שנשאר בהם הם כלים מאליהם, ישמע חכם יוסיף לקח, ודפח"ח.

וזהו ענין מעלת משה רבינו ע"ה שהעלה ותיקן דבורו, ותחלה היו צאן שהיה רעה אותן, ואח"כ בגלגול נעשו תלמידיו שנתן להם התורה ולמד עמהן וכו', ודפח"ח.

ט. שמעתי בשם מורי סוד עירוב אלפים אמה וכו'. כי אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, והענין כי בכל דבר שבעולם יש בו ג' שמות אד' הוי' ואהי', כמו בית נקרא אד', ומה שמהווה ממנו כגון שיש לו הנאה בבית מקושט וכיוצא נקרא הוי', ואור המקיף הבית להציל מכל הקליפ' נקרא אהי'.

י. ביאור משנה דאבות פ"ב הוי זהיר בגחלתן וכו' כגחלי אש. ושמעתי ממורי, כי קודם הלימוד אמרו מלתא דבדיחותא וכו', והענין, כי יש קטנות וגדלות בעולם שנה נפש, ועל ידי מלתא דבדיחותא עולה מן הקטנות ומתדבק בגדלות. והנה בזמן הגדלות שבעולם אז הוא דבוק בו יתברך כפשוטו, משא"כ בימי הקטנות שיש בעולם אז צריך האדם מלחמה גדולה שיוכל להתקרב אליו יתברך, וזהו עיקר השכר שיש לאדם, שעושה על צד ההכרה, גם שלא יוכל לעשות הטוב בפועל מכל מקום בלבי צפנתי אמרתך, ובחוץ יעשה ענינים גשמיים. וז"ש חז"ל תורה ומלאכה שיגיעת שניהם משכחת עון, וכיוצא בזה. וכשבא איזה תלמיד להרב בימי הקטנות ולומד ממנו דברים גשמיים הנק' גחלת בלי אור פנימי, וז"ש הוי זהיר בגחלתן

וכו' עקרב, ר"ל ז' מדרגות הנק' ע', הוא מקרב לשורשן, וזה אינו יודע מזה וסובר וכו', ודפח"ח.

יא. ושמעתי ממורי פירוש הש"ס השוחט דעלמא חייב משום צובע, וחד אמר משום נטילת נשמה, ופריך משום צובע וכו' אלא אף משום נטילת נשמה וכו'. כי היצה"ר נידון לעתיד, וקשה, הא לכך נברא, וצ"ל שעושה עצמו ליצה"ט וכו'.

ובזה יובן השוחט דעלמא חייב, וקשה הא לכך נברא, ומשני משום צובע, שהוא צבוע בדמות יצה"ט ועי"ז נוטל נשמה, ופריך וכו' ומשני אף נטילת נשמה, ודברי פי חכם חן.

יב. וישב יעקב בארץ וגו', ונבאר ש"ע כל המענג שבת נותנין לו משאלות לכו וכו'. והקשה הגאון הא אמרינן אין אדם מת וחצי תאותו וכו'. ונבאר פסוק וישא יעקב רגליו, מפרש נשאו לכו משהובטח וכו'. שמעתי ממורי ענין התפלה בח"ל, העיקר הוא האמונה שיאמין שהש"י מלא כל הארץ כבודו וכו', ועי"ז מעלה ומנשא רגלי השכינה וכו'. וגם יאמין מיד כשיצא מפיו נוסח התפלה מה ששואל מיד הוא נענה, וכי תימא הא לפעמים שלא מצא מבוקשו, הענין הוא שהוא בהעלם ממנו, למשל שנעשה בקשתו בכללות העולם הגם שבפרטות הוא מבקש להסיר הצער, ובאמת היא לטובתו או למרק עון או כיוצא וכו', כי אם בכוונת שאלתו שמצפה שיהיה נענה, אז מכניס גופניית בתוך שאלתו, שהיה ראויה שיהיה רק ברוחני לתועלת השכינה ולא לתועלת עולם הזה, לכך הוי מסך מבידיל וכו', והאריך בזה, ודפח"ח. ובזה יובן וישא יעקב רגליו, שהוא רגלי השכינה, על ידי האמנה ובטחון בלב כמ"ש חזקו ויאמץ לבבכם וכו', וז"ש שנשאו לכו משהובטח, והבן.

יג. שמעתי ממורי פירש פסוק וישלח יעקב מלאכים וגו'. גם הקשה בימות המשיח שבטלה הצרות וכל ענינים שצריך להתפלל עליהם, א"כ התפלה שהוא אבר השכינה וכי ח"ו אפשר לבטלה וכו'. גם הקשה על פסוק ביום ההוא יבוקש עון בישראל ואיננו ואת חטאת יהודה, ונ"ל למה יבוקש, וכי צריך לעון בית ישראל.

ופירש, כי יש ד' סוגי התפלה, א' שצר לו על כבודו יתברך שנתחלל בין אומות העולם, ומתפלל וכו'. ב' על עונות, כי הצרה היא העון עצמו, וגם העבירה חמורה ממיתה, כי המיתה מכפרת וממרקת העון משא"כ העון גורם כמה מיני מיתות וכריתות וכו'. ג' התפלה על פרנסה וכו'. ד' על חיים. והנה איברי השכינה מעוטף בד' עניני הצער הנ"ל, כדי שידע ויתפלל ויפרד הגשמיים ויעלה נצוצי השכינה הפנימי למעלה וכו', משא"כ בדליכא ד' סוגי הנ"ל אינו יודע על מה להתפלל.

וזה שאמר יבוקש עון בית ישראל, כדי שיתפלל עליו ואיננו, וגם חטאת וחסרון שאר סוגים הנ"ל ולא תמצאנה על מה להתפלל. כי אם שיהיה התפלה דרך יחודים, כי כל מעשה גשמיים שנעשה בעולם הכל נרמז בתורה, והוא גם כן בעולם האצילות, גם שכתב בזוהר שהוא דרך משל וכו', היינו גם כן עד"ז. והעיקר האמנה שיאמין כי דרך דיבורו ותפלה הוא נעשה מיד כך בלי שום ספק וכו'.

ובזה יובן וישלח יעקב, השכינה, כי י' הוא גולמי שנתלבש בז' ימי הבנין שהיא ע', כל א' כלול מן י', ובאמת ע"ס כל א' כלול מן י' הוא ק', והכל על ידי הבינה שהיא ב' מלאכים כמ"ש בכתבים מלאכים המוני מעלה וכו', אל עשו אחיו, הוא עולם העשי' וכו', ודברי פי חכם חן.

יד. ושמעתי ממורי פ' הענין, בחטא א' שחטא אדם נזדמן לו חטא אחר כדי שישוב ממנו, עי"ז יהיה כפרת חטא א'. וכשואה יצר הרע כך מתגבר עליו בחטא ב', ומכל מקום השם יתברך מליץ בעדו, על שלשה פשעי ישראל וכו'. וכאשר חטא ג' פעמים אז נתלבש נפשו רוחו ונשמתו בקליפות, ועבירה גוררת עבירה, ודרכי התשובה נמנע ממנו עד שירוחם משמים.

וז"ש הנביא נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה אליך וכו', כי אחר שנעשה הכל כמישור בעיניו על ידי כי השמן לב העם, וצריך חיפוש וחקיקור שידע שחטא, אז ישוב עדיו יתברך וק"ל. עוד י"ל, דשמעתי יככה בשגעון, והיית משוגע, ודברי פי חכם חן.

טו. שמעתי ממורי יום ליום יביע אומר וללילה ללילה יחווה דעת. כי תחלת דינו של אדם עבור ביטול תורה שנאמר פוטר מים ראשית מדון וכו', אפס שסובר שיוכל לפטור מהדין עבור טרדת פרנסה ביום, ולילה שובת

מטרתו, אך דיום החורף מכריעו וכו' וליל הקיץ סותר וכו', וז"ש וכו',
ודברי פי חכם חן.

טז. ושמעתי ממורי זלה"ה בלומד או מתפלל ואינו מכוין פירושו היא
בחינת המלכות לבדה, משא"כ במבין מקשר מלכות בבינה ודפח"ח.
וזש"ה מי זאת עולה מן המדבר, וק"ל.
ולפי הנ"ל יש לומר, כי יש בדיבור ב' בחינות, א' הדיבור, ב' פירוש
הדיבור, ופירוש הדיבור הוא במחשבה בינה עולם המחשבה, והדיבור
עצמו הוא במלכות, ושניהם מי זאת עולה מן המדבר, וק"ל.
ובזה יובן ויקחו לי תרומה, ר"ל שיקחו להעלות תרומה מלכות, אל הבינה
שנק' לי, על דרך אם אין אני לי מי לי וכו', והיינו על ידי כל איש אשר
ידבנו לבו, שמכוין בלבו פירוש המלות והוא במחשבה שנק' בינה, עי"ז
עולה דיבור אל הבינה, והבן שהוא בכ' פנים הנ"ל, ואתי שפיר.

חלק ג: צפנת פענח

עו שמועות

א. ג' סוגים בענין עבודת הש"י, כי החיות רצוא ושוב, וביאר מורי זלה"ה אחר וקדם צרתני, שיקשור ימי הקטנות עם ימי הגדלות כשיזכה וכו', אמנם כל זה כשיזכה לימי הגדלות וכו'. ויש בחינת אחר וקדם צרתני בכללות העולם, אנשי החומר עם אנשי הצורה, עיין מזה במקום אחר. ויש בחינה ב' שביאר מורי זלה"ה, אם נותן דעתו להבין שהוא בימי הקטנות, אז על ידי דעת זה ששם מנצפ"ך, ממתיק הדין בשורשו, לתקן עולמות תחתונים וכו'. עוד יש סוג ג', שאינו יודע שהוא בימי הקטנות, וכמו שביאר מורי זלה"ה גם כן ואנכי הסתר אסתיר פני וכו', יעו"ש.

ב. דשמעתי ממורי כי השכינה נקרא תפילה, כמ"ש בכתבים ואני תפלה וכו'. וגם מבואר שם, כשיתפלל ישים מגמת פניו לשכינה לייחודה בבעלה, ולא יכוין לתועלת עצמו, שח"ו עליו נאמר נתנני ה' בידי לא אוכל וכו', יעו"ש. וביאר מורי זלה"ה הטעם יותר, כי אם יכוין לתועלת עצמו הגשמי שיהי' נענה בתפלתו לתועלתו הגשמי, אז נעשה מסך מבדיל על ידי שהכניס הגשמי ברוחני שם, ואינו נענה כלל, ודפח"ח.

ג. ובזה יובן תא ואחוי לך היכי דנשקי ארעא ורקיע אהדדי, כי בשפע הגשמי יש בו שפע רוחני כמו בלחם האמור, והוא הדין בכל תענוג הגשמי הוא תענוג הגשמי לפי שיש בו ניצוץ רוחני מתענוג העליון, וכאשר שמעתי ממורי כי גם תענוג העבירה רחמנא ליצלן, נמשך בסוד השבירה בו מניצוץ תענוג רוחני, ודי בזה, באופן שאין לך דבר בעולם שהוא גשמי ובתוכו יש חיות רוחני, וזה הוא דנשקי ארעא ורקיע אהדדי, שמחובר בכל הנבראים הגשמי והרוחני.

ד. שמואל הקטן וכו', רצה לומר שמקטין עצמו לחבר מדריגה קטנה אל הגדולה, וכמ"ש אל תהי בז וכו' ואל תהי מפליג לכל דבר וכו', שהיא היותר שלמות, כמו ששמעתי ממורי יחבק לה בעלה ביסודא דילה [=פיוט האר"י לסעודת ליל שבת], להעלות מדריגה קטנה היא יותר חשובה להשי"ת, ודפח"ח, והבין.

ה. כי הדעת שבו חו"ג יש בו בחינה קטנות וגדלות, והוא על דרך שביאר מורי זלה"ה ומה בין תלמידי אברהם אבינו וכו', שזה יש לו נפש רחבה ברוחני, ותלמידי בלעם בגשמי וכו', וכתבתי מזה במקום אחר, יעו"ש.

ו. והנה קבלתי ממורי זלה"ה כי השם של האדם היא הנשמה, ונתן מופת לזה, כאשר האדם ישן ובקראו שמו הוא נתעורר וכו'. וכעין זה מפורש בזוהר אדם מלגאו והגוף נקרא בשר אדם וכו', יעו"ש.

ז. דשמעתי ממורי ביאור ש"ס אף על פי שאלו אוסרין ואלו מתירין אלו ואלו דברי אלקים חיים, כי אוסרין ומתירין הם מצד ו"ק ששם דבר והיפוכו, מה שאין כן בבינה שנקרא אלקים חיים, שם הוא אחדות אחד.

ח. כאן בגלות נמנו שמותן על שם גלותן, גלות הנשמה, דשמעתי ממורי זלה"ה ראובן שמעון לוי ויהודה, כי מה שהוא לומד ומתפלל הוא להתפאר ולומר ראו שאני בן, שמעון שיהי' שמעו הולך למרחוק, לוי שהוא מתחבר אל אנשי החסידים שיהי' בתואר החסידים שיודו אותו וישבתו אותו, ודפח"ח.

ט. דשמעתי ממורי זלה"ה ביאור ש"ס כיצד מרקדין לפני הכלה, בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא, ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה, כי לעתיד נקרא השכינה כלה וכו', וסבירא ליה לבית שמאי כלה כמות שהיא וכו', יעו"ש. והכי נמי אם יכול לטהר מחשבתו ולברר ניצוצין דרך פרט, ואם לאו על כל פנים ידע דרך כלל שהש"י מלא כל הארץ כבודו, וכל תנועה ומחשבה הכל ממנו יתברך, אף אם יעלה וכו', מכל מקום בידיעה זו יתפרדו כל פועלי און, ובזה יכול לעמוד על עמדו ולא ידחו אותו הקליפות מכל המדריגות, שיהיה נשאר דבק בו יתברך. ובזה יובן והעמידו תלמידים הרבה, ר"ל שישארו קיימים ועומדין על מצבן, דלא כתלמידי צדוק ובייתוס, כששמעו אל תהיו כעבדים המשמשין את וכו', יעו"ש.

י. דשמעתי בשם מורי ביאור שבע יפול צדיק וקם, כי נר"ן של האדם נתגלגל בז' ספירות, והנפש הם עבדיו ובהמותיו, ואם פגם בנפש, דהיינו במעשה, נגרם לו צער מעבדיו ובהמותיו. והרוח ממללא הוא הדיבור, ואם

פגם בדיבור לשון הרע וכיוצא בזה, נעשה מדיבור זה אנשים שמצערם אותו ומדברים עליו. ונודע כי הדיבור נקרא זו"ג וזה שאמרו חז"ל ראוה מדברת וכו', אם כן אשתו היא רוח גם כן, זכה נעשית לו עזר ואם לאו כנגדו. הנשמה שוכנת במוח, שמזה נעשה טיפה זרעית והם בניו, ואם פגם במחשבה שבמוח גורם שיש לו צער מבניו. ובכל הספירות יכול להעלות נר"ן, מה שאין כן בספירה ז' שהיא מלכות, אשר משם יונקים הקליפות נגה, קשה לו להעלות לשם נר"ן שלו.

כלל העולה, כי בני אדם השונאים אותו באו על ידי פגם דיבורו, לכן צריך להעלותו ולתקנם על ידי דיבור התפלה, להתפלל עליהם שישבו ויתקנו, וכמ"ש בש"ס דברכות רבי מאיר וברוריה אתתי' יתמו חטאים ולא חוטאים וכו', ואם אינו עושה כך רק שדוחה אותן נעשו חומריות ועב יותר ושונאים אותו יותר, וזה שאמרו חז"ל ענוש לצדיק לא טוב, כי הוא רוחו של צדיק עצמו, שמזה נעשה בני אדם השונאים אותו, וצריך לתקנם ולהעלותו בתפלתו, ועל ידי התפלה נמתק בשורשו ומוציא מהם רוחו, והנשאר בהם כלה מאליו וכו'. וזהו ענין משה רבינו עליו השלום שהי' רועה צאן, ואח"כ נתן להם התורה ונעשו תלמידיו וכו', ודפח"ח.

יא. דשמעתי ממורי כי על ידי פני' חיצונית שהיא קומה שלימה, מזה נברא אדם אחד המצער וכו', וזהו שכתב האלשיך ותמוגגנו בעונינו וכו' יעו"ש.

יב. כי גם בני עלי' אי אפשר שיעמדו תמיד על מדריגה אחת, כי החיות רצוא ושוב, ולפעמים יורד ממדריגתו על ידי הירידה של הנשמה ורוחו ונפשו שירדו ממקום מושבם לחוץ ממקומם תחת רשות האיברים, שהם כח ע' אומות והשרים והסטרא אחרא כנ"ל, שאז רשות אחרים עליהם, ואינן יכולין לעסוק בתורת ועבודת השי"ת כראוי, ומכל מקום אינו מייאש את עצמו מתורתו ועבודתו של השי"ת מכל וכל, רק מצפה לישועה, וכמ"ש וחכיתי לה' המסתיר פניו מבית יעקב וגו', ונותן לב להבין ולדעת כי בכל המדריגות אינו נפרד ממנו יתברך, שמלכותו בכל משלה גם בתוך הקליפות כנודע, ואז יקיים בעצמו מבטן שאל שוועתי אליך וגו', ואז עושה יחוד ומעלה מייך נוקבין מעמקא דתהומא תתאה עד רום המעלות, שהוא מעלה נפלאה, וכמו ששמעתי ממורי זלה"ה יחבק לה בעלה ביסודא דילה וכו', ודפח"ח.

יג. וזהו סוד שבע יפול צדיק וקם, ולא אמר שבע ירד צדיק וקם, כי אם ירד בכוונה לא מהני, וכמ"ש בעקידה פרשת כי תשא על מאמר חז"ל ישראל שעשו עגל להורות תשובה, ותמה על זה שאין ראוי לעשות כך וכו', יעו"ש, והכי נמי כך. וזה סוד האומר אחטא ואשוב אין מספיקין דשמעתי ממורי וכו', מה שאין כן אם חטא בלא דעת שהוא הירידה, אז שב מהני, והבן, שזהו כלל גדול ולא ניתן לכתוב.

יד. ונראה, דכתבתי במקום אחר מה ששמעתי ממורי ענין פנחס ויקח רומח בידו, דכתב בזוהר חמא אות מ' וגו', דכשמלכות בלי יחוד, היא דין אש תכלא, ועל ידי יחוד נעשה רחמים וכו'. יעו"ש.

טו. וידוע ההפרש בין בא שהיא ביאה ועלי', ובין לך שהוא ירידה, כמו שאמר הכתוב הלך ילך ובכה וגו', בא יבא ברנה, ושמעתי בשם מורי וכו', ודפח"ח.

טז. ובזה יובן ש"ס הנ"ל מה פרה מכפרת, זש"ה מי יתן טהור מטמא, שיקח תענוג בטהור מן תענוג הטמא, ונעשה כסא זה לזה, כך יש ש"ך ופ"ר דינים, והם כשאדם בימי קטנות בענין תורתו ועבודתו יתברך, ואח"כ כשבא ימי הגדלות שהיא התענוג בתורתו ועבודתו יתברך, שנמשך יתרון האור מכח זמן החשך, כמו ששמעתי זה ממורי זלה"ה, וכתבתי במקום אחר, ואז נמתק מן שך שכ"ה ומן פ"ר פר"ה על ידי ה' אחרונה שנתחברה לשם ידו"ד, ואז תואר פרה מכפרת ומקנחת גם ימי הקטנות, שנעשה כסא אל הגדלות, כמו ששמעתי ממורי זלה"ה שזה סוד אהור וקדם צרתני, וכתבתי זה במקום אחר, כך מיתתן של צדיקים מכפרת, ר"ל מיתתן וירידתן, שהם ימי הקטנות והחשך, גורם אח"כ יותר תענוג בימי הגדלות, שאז יש יתרון לאור מן החשך, ואז מכפר ומקנח ימי הקטנות להעלותן על ידי תענוג הנ"ל באחדות א' עם ימי הגדלות, והבן.

יז. דכתבתי בשם מורי זלה"ה בעת עוסקו בתורה ומצות לא יחשוב בלבו שהוא עושה כך רק השכינה העושה זאת, ודפח"ח.

יח. והנה כל הצרות שבעולם נמשך מן מלכות כשאנו ביחוד עם דודה, כמו ששמעתי ממורי זלה"ה וכתבתי במקום אחר כי ה' אלהיך אש אוכלה, וזה ענין רומח לייחד הוי' ואדנ"י וכו'.

יט. דהקשה הרמב"ן איך מהני תפלה לשנות מרעה לטובה, בשלמא בעד עצמו וכו', אבל בעד חבירו וכו', ותירץ מורי זלה"ה בשם רבו וכו', והעולה משם כשהטפה עדיין ברחם יוכל לשנות מן חר"ם רח"ם וכו'. אך דכל זה כשיש התחברות וכו'. וז"ה כשאני לעצמי מה אני וכו', יעו"ש.

כ. דשמעתי ממורי זלה"ה פירוש המשנה כל תורה שאין עמה מלאכה וכו', וביאר דיש ג' מיני דיבור, שהם ג' מיני זוג, א' זוג המלך ומטרוניא. ב' זוג בן המלך וזוגתו. ג' זוג דעבד ושפחה וכו'. והנה הדיבור בתורה ותפלה שהוא זוג הקודשא בריך הוא ושכינתו שישמש באבר חי, דהיינו עם המוחין, שהם י"ה חכמה ובינה דחילו ורחימו, יהי נמשך על ידי אות ו' על הדיבור שהוא ה' וכו', יעו"ש...

והנה אלו ג' מיני דבורי הזו"ג נרמז בשם הוי"ה גם כן, כי דיבור משא ומתן שהם מעולם העשי"ה נרמז באות ה' המקנן בעולם העשי'. ודבור קירוב עם חבירו יותר רוחני בעולם יציר"ה סוד וי"ו בחינת רוח ממלא. ובחינת תורה ותפלה על ידי דחילו ורחימו בסוד י"ה, תרין ריעין דלא מתפרשין.

והנה אדם זה שיש לו דעת זה לייחד בכל מעשיו בין במשא ומתן ובין בספורי דבריו, ומכל שכן בעסק תורה ותפלה, אז הוא דבוק בהש"י בכל מעשיו, והוא יותר מעלה מזה שמדבק בו יתברך בעוסקו בתורה ותפלה מה שאין כן בעוסקו עם בני אדם, וכמו שכתב הרמב"ן דיש ב' מיני דביקות וכו', יעו"ש... וכן כתבתי במקום אחר אלופינו מסובלים, ר"ל כשיודע שכל מאורעות ומוצאות הוא מהש"י אלופו של עולם, אז יוכל לסבול הכל וכו'. וכן כתבתי בשם מורי זלה"ה כיצד מרקדין לפני הכלה וכו'.

כא. שמעתי ממורי זלה"ה ביאור משנה עין רואה ואוזן שומעת וכו', מצד שהוא עין ראוי לראות מסוף העולם ועד סופו, ואוזן ראוי לשמוע הכרוזין של מעלה, רק עונותינו מבדילין מצד שהנשמה בגלות יצר הרע וג' קליפות של ערלה מסבבין הראיה והשמיעה, וצריך שישבר הקליפות ואז יוכל

לשמוע ולראות, ומורי זללה"ה יוכיח, שראה מרחוק ושמע הכרוזין כאשר נתברר לאמיתו, ואם כן אפשר ואפשר לשמוע ולראות כנ"ל.

כב. התקינו חז"ל שיהיו תוקעין בכל שנה מראש חודש אלול, כמו שופר המדבר, והיינו אם ראשי הדור משפרים מעשיהן כמשה במדבר, להתבודד מראש חודש אלול, אז יעלו ויתחברו עם בני דורו, מה שאין כן אם ראשי הדור אינם עושין כך, רק הם בגלות היצר הרע, אז ישתדלו העם עבור עצמן, כמו ששמעתי בשם מורי זללה"ה שאמר נגד בעלי תפלות שהם ראשי אנשי המלחמה, שראוי שמלביש שריון וכו', ואם לאו ישתדל כל אחד עבור עצמו, שאין לסמוך עליהן וכו', ודפח"ח.

כג. אמנם לפעמים רבו המתפרצים וגברו כוחן על בני עלי' שהם מועטין, וגורמין ויצא הכהן אל מחוץ למחנה, מגדר קדושתו, כי גמר חסיד מצד כי פסו אמונים מבני אדם, כמו שכתבתי לקמן, מכל מקום עצה יעוצה לו שלא יאמר כי ירד ונדחה מהש"י, רק הוא לטובתו, כדי שעל ידי ירידה זו יתחבר עמהם ויוכל להעלותן, כמ"ש מוריד שאול ויעל וכו', וז"ש וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע, ר"ל שבזה ידע ויראה סימן טוב להם, כי מסתמא נרפא נגע הצרעת מן הצרוע, וצריך להעלותן על ידי התחברות עמהן, דאל"כ לא הי' יורד ממדריגתו, דשמעתי בשם מורי זללה"ה ענין התחברות להעלותו, אם יש בו מדה אחת שוה לו על כל פנים אז יוכל לחברו ולהעלותו מצד גזירה שוה, אם יש לו שיווי בצד אחד גם שבשאר הצדדים אינו שוה לו, כמו שכתב הרמב"ם, מה שאין כן כשהוא ב' הפכים ממש אי אפשר להעלותן, ודפח"ח...

וזהו העצה שיקח למטהר ב' צפרים ועץ ארז ואזוב, גבוה ונמוך, שישפיל דעתו מגסות הרוח כדי שיוכל להעלותו, דשמעתי בשם מורי זללה"ה משל אחד, אדם גבוה קומה מאוד עמד נגד זריחת השמש, שזרחה והקדירה חמה עליו ממש, וחכם אחד ראה מרחוק גודל חמימות אדם גדול הנ"ל, שלא מצא תרופה לנפשו להקר במים קרים על נפשו עיפה, מה עשה, ישב כנגדו ולקח כלי של מים לעצמו ושתה כל פעם כדי שיראה ממנו וכן יעשה, רק שזה עם כלי מים הי' קצר קומה וזה הי' גבה קומה, והי' צריך להרכין ראשו ולשפיל קומתו כדי שיקח מעט מים לצמאו, ולא רצה להכניע עצמו שיקח ממנו מים מחמת גסות רוחו וגבה קומתו כאלו נצרך לזולתו, וזה

החכם הבין זה ולא מצא תרופה לו כדי ליקח ממנו מעט מים, עד שהוכרח לזרוק מעט מים למעלה נגד פני האיש הנ"ל אולי יקח בפיו מעט מים לצמאו, והוא קרץ שפתיו זה בזה כדי שלא יכנוס בפיו מעט מים מזולתו, שאין זה כבודו, וחזר ונפל לתוך פי הזורק מים, מה שאין כן זה שלא רצה לקבל, עד שמת בצמא. והמשיל זה נגד עיר גדולה של חכמים וסופרים, שלא רצו לשמוע ולקבל חכמה ומוסר איך ינהגו בדרכי ה', עד שנסתלק מהם ומהדור, ונשאר דור יתום, והבן... הנגע שבא עבור גסות רוחו כארז שלא קיבל מוסר, עתה ישפיל עצמו כאזוב ויקבל מוסר, ומזה רפואתו וטהרת המצורע, והבן.

ובזה יובן משנה הנ"ל, איזהו חכם הלומד מכל אדם, אפילו מאדם רע שרואה דבר עבירה בו, ולומד ממנו שמצד אחדות יש בו שמץ מנהו גם כן, וצריך לתקן עצמו משמץ זה שבו, ואז גורם טהרה לזולתו, וכנ"ל זאת תורת המוציא רע מרעתו ביום טהרתו של עצמו, וק"ל, וכמדומה ששמעתי סגנון זה ממורי זללה"ה.

כד. צחות לשון הש"ס לעולם יעסוק בתורה שלא לשמה, לשון ציווי, כדי שאם יעסוק אח"כ לשמה, אז מתו"ך שלא לשמה בא לשמה, כאשר שמעתי בשם מורי שיעלה הפנימיות של שלא לשמה וכו', ודפח"ח.

כה. דשמעתי ממורי, מובא במקום אחר, כי יראת העונש שהיא יראה חיצונית, מורה על ידו יתברך פשוטה לקבל שבים, ויתעורר מזה ליראה פנימית הנקראת אהבה, לקבל באהבה, ואז יפטור מיראה חיצונית וכו', ודפח"ח.

כו. דשמעתי ממורי פירוש המשנה באבות פרק ב', והוי מתחמם כנגד אורן של חכמים, והוי זהיר בגחלתן שלא תכזה, שנשיכתן נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב וכל דבריהם כגחלי אש. וביאר, כי התנאים נהגו לומר מילתא דבדיחותא קודם הלימוד, והטעם, כי יש קטנות וגדלות בעולם שנה ונפש, ועל ידי מלתא דבדיחותא עולה מהקטנות ומתדבק בגדלות. והנה בזמן הגדלות שיש בעולם, דהיינו שיוכל ללמוד ולהתפלל בדחילו ורחימו ויודע כי הוא מדבר עם המלך הגדול ומדבק בו יתברך, אין תענוג גדול יותר מזה, והוא בחינת הגדלות. מה שאין כן בימי הקטנות שיש בעולם, אז צריך

האדם מלחמה גדולה כדי שיוכל להתקרב אליו יתברך, וזהו עיקר השכר שיש לאדם שעושה על צד ההכרח שלא יוכל לעשות הטוב בפועל מכל מקום בלבי צפנתי אמרתך, ומבחוץ יעשה ענינים גשמיים, וזה שאמרו חז"ל בענין תורה ומלאכה שיגיעת שניהם משכחת עון. וגם על ידי סיפורים שמספר עם חבירו יכול לעשות על ידי זה יחודים, ופירשו בש"ס דראש השנה שהי' נחמי' ארתחששתא מספר עם המלך ועל ידי זה הי' מתפלל להשם יתברך וכו', וכיוצא בזה הרבה.

ובזה יובן והוי מתחמם כנגד אורן של חכמים, ר"ל כשהם בגדלות ועוסקין באור תורה ותפלה שהם מתלהבין באור אש ממש, פשיטא דתהוי מתחמם כנגד אורן, אבל הוי זהיר בגחלתן, ר"ל כשהם בימי הקטנות שאין להם אור להלהב באור פנימי, ואז נקרא גחלת בלי אור פנימי, וירצה התלמיד ללמוד ממנו מה שעוסק בגשמיים, ואינו יודע מה שמקיים הרב אז בלבי צפנתי אמרתך, לעסוק בגשמי ומכוין בפנימי ורוחני, והתלמיד ילמוד ממנו מה שנגלה לו עוסקו בגשמי, ויענש, שנשיכתן נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב, ר"ל שמקרב ז' מדריגות שכל אחד נכלל מעשר, ונקרא ע' קרב, שמקרב ז' מדריגות אלו לשרשן, והתלמיד אינו יודע מזה וסובר שהרב עוסק בגשמי כפשוטו, ודפח"ח.

כז. דשמעתי ממורי זללה"ה ענין החיות רצוא ושוב וגו', כי כל דבר חושק ומתלהב לחזור לשרשו לדבק שם, לכך הנשמה מתלהב תמיד לדבק בשרשו למעלה על ידי חשק בתורה ובעבודת ה', ואם מתלהב תמיד הי' בטל ממציאאותו, כמו קודם עולם התיקון, וזה סוד קברות התאווה שכ' בספר ברית מנוחה וכו', והוא סוד המבול ויפתחו ארובות השמים וכו', לכך תיקן השם יתברך שיעסוק לפעמים זמן מה בצרכי הגוף אכילה ושתי', ומעט להתעסק בצרכי פרנסתו גם שיש לו מדת הסתפקות, ועל ידי ביטולו מעבודת ה' בזמנים אלו ינוח הנשמה וכח השכלי יתחזק לחזור ולעסוק בעבודת ה' אח"כ, וזהו והחיות רצוא ושוב, ודפח"ח, אך שאין זה לשונו כי הוספתי מעט...

אמנם יש הפרש בין זה שמבטל יותר משיעור הנ"ל ואח"כ חוזר לעסק התורה, ובין זה שפורש לגמרי, כי זה שביטל הרבה יותר משיעור הנ"ל, והלך בחושך כמה זמנים על ידי איזה סיבה או מניעה, מכל מקום אחר שחזר לעסוק בתורה ובעבודת ה' יש יתרון לאור מן החושך, ר"ל שיש לו

יותר תענוג בבחינת אור שנמשך מן החושך, כמו שכתבתי במקום אחר בשם מורי זללה"ה, וזהו ענין מי יתן טהור מטמא לא אחד, שכתבתי במקום אחר, מה שאין כן זה שפירש לגמרי מהתורה, שנשאר בחושך בלי אור כלל, כמו שאמרו חז"ל במסכת חגיגה פרק א' אמר רשב"י מעוות שאינו יוכל לתקן, זה תלמיד חכם שפורש מן התורה, ר"ל דאילו חזר הי' ממלא החסרון על ידי התענוג שיש יותר, והבן.

כח. הגם דשמעתי ממורי זללה"ה משל למלך שצוה שיתנו לכל אחד מבוקשתו, וביקש אחד שיתנו לו זבל לצרעתו וכו', ודפח"ח.

כט. שמעתי בשם מורי זללה"ה ביאור פסוק הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע בא יבא ברינה נושא אלומותיו. כי יש ב' סוגי עובדי אדמה וכו', א' הי' משגיח לראות אם יש זרע וכו'. ובזה יובן, מי שהוא בבחינת הלך ילך ובכה, אז נושא משך הזרע, מה שאין כן מי שהוא סובר שהוא מקורב לה' יתברך בבחינת בא יבא ברנה, אז נושא אלומותיו, ודפח"ח.

ל. דשמעתי ממורי זללה"ה פירוש הפסוק פן יהרגוני על דבר אשתי, כי בעלות לאדם מחשבות רעות אז דנין אותו, וכאשר נפלה עליו מורא ופחד על ידי זה נעשה יחוד נורא ויראה, ואז יתפרדו כל פועלי און וכו', ודפח"ח.

לא. דשמעתי ממורי זללה"ה כיצד מרקדין לפני הכלה, בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא, ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה כו'. וביאר, כי לעתיד השכינה נקראת כלה כו', מה שאין כן עתה השכינה נקראת זאת כו'. ובזה יובן, כיצד מרקדין לפני הכלה, ר"ל שמתמי' כיצד מרקדין בזמן הזה בגלות השכינה, שהיא לפני וקודם שנקראת כלה, כי הריקוד הוא להעלות ניצוצין ומדרגה תחתונה להעלותה אל העליונה, כמו ריקוד קדוש כו', ואין זה עולה יפה בזמן הגלות, כי מי יוכל לעשותה על צד השלימות כמבואר בסוד נפילות אפים, שהוא להעלות ניצוצין מן עשי' עד רום המעלות כו', וכתב מזה"ח"ו שאין אתנו יודע עד מה כו', יעו"ש. לכך אמרו בית שמאי כלה כמות שהיא, על דרך שכתב בזוהר סוד נודע בשערים בעלה לפי מה שמשער כל אחד בדעתו ויכולתו, אף בדרך כלל, אם אינו יכול בדרך פרט לייחד השכינה ולקשטה, מכל מקום ישער כלה כמות שהיא כו'. ובית הלל

סבירא להו כלה נאה וחסודה, שצריך לידע בפרט איך להסיר בגדי צואים וליכלוך מהניצוצין ולקשטה בפרט שתהי' השכינה כלה נאה וחסודה כו', ודפח"ח.

ובאמת מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, כי החיות רצוא ושוב, וכאשר האדם בימי הקטנות והגלות אצל היצר הרע, שלא יוכל לטהר מחשבתו לדבק בו יתברך, וכמו שכתבתי במקום אחר אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עון כו', ואז מוכרח לעשות כסברת בית שמאי כלה כמות שהיא וכנ"ל. מה שאין כן כאשר קרבה אל נפשי גאלה, שהיא גאולה אמיתית לגאול נפשו ורוחו ונשמתו מיצר הרע, שאז הוא בסוד הגדלות שיוכל לטהר מחשבתו לדבק בו יתברך, אזי יעשה כסברת בית הלל לקשט השכינה בפרט שתהי' כלה נאה וחסודה.

לב. דשמעתי ממורי זלה"ה כי דחי' של שמאל הוא הקדוש ברוך הוא בעצמו כדי לקרבו בימין כו'.

לג. דשמעתי ממורי זלה"ה טעם שניתן מ"ט שערי בינה למשה חוץ מן שער החמישים. ותירץ, כי שער החמשים הוא חוזר ומתחיל נ' שערים למעלה מזה, וכן למעלה למעלה עד אין סוף, כי שנת החמשים דיובל עולה לכאן ולכאן, ודפח"ח.

לד. עוד יש לומר דשמעתי ממורי זלה"ה ענין מחשבות זרות איך להעלות הפנימי ולתקנם, וחיצונית יתפרדו, ואם אינו יודע דרך פרט, על כל פנים ידע דרך כלל, שבכל דבר ודבר יש בו יחוד ב' שמות הוי"ה אדנ"י וכו', ודפח"ח. וכעין זה שמעתי ממנו סוד רומח וכו', וביאור פלוגתא בית שמאי ובית הלל כלה נאה וחסודה או כלה כמות שהיא וכו', כמו שכתבתי לעיל, יעו"ש.

לה. וכעין זה שמעתי ממורי זלה"ה לבאר ענין קושית הפילסוף, מאחר שהקב"ה נקרא נורא למה צריך לצוות בתורה על היראה, הא יבוא ממילא, כנודע ממורא מלך בשר ודם שהוא ממילא בלא צווי. וביאר, כי ענין היראה הוא ירא מן העדר כבוד ועושר וחיים וכיוצא, מה שאין כן אחר ההעדר אין יראה, שאם הוא נעדר מהחיים ומת שוב אין לו יראה מהעדר חיים,

וכיוצא בעושר ואינך. והנה יראה זו הוא יראה חיצונית שהוא בכל הנבראים, כי העכבר ירא מחתול, וחתול ירא מכלב, וכלב מזאב. וכיוצא בזה יש באדם אחד ירא מחבירו, ולמעלה מזה יש יראה פנימיות יראת הבורא יתברך. אמנם גם יראה חיצונית הבאה על האדם, היא כדי לעורר אותו אל היראה הפנימית, והוא חסד ה' יד ימינו פשוטה ושואל ומבקש מהאדם שיתעורר מזה אל יראת ה', וז"ש מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' וגו', שהוא יראה פנימיות, וההעדר ביראה פנימיות הוא כאשר מדבק את עצמו אל חי החיים ושם הוא העדר המציאות. וכאשר אין לו יראה זו אז ידע שכבר הוא נעדר מהחיים, שכבר מת, וכמ"ש רשעים בחייהם קרוים מתים, ולכך אין לו יראה.

ובזה סרה קושית הפילסוף, שבאמת אין צריך צווי על היראה, כי היא ממילא, ומה שנאמר מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה את ה', היינו, מאחר שיש מידת היראה בכל הנבראים אם כן ראוי שיהי' לאדם מעלה יתירה זו שנתעורר מן יראה חיצונית אל יראה פנימיות אחר שידעו שידו יתברך פשוטה לעוררו בזה. וז"ש מה ה' שואל מעמך דייקא, וכנ"ל, והבן. והנה אם ידע האדם זה החסד ואהבת בורא יתברך עליו בחמתו, ששלח לו יראה חיצונית כדי לעוררו אל יראה פנימיות, אז נעשה מיראה אהבה, שמקבל היראה חיצונית באהבה, ואז נפטר מיראה חיצונית. אך אם כוונתו בזה כדי לפטור מיראה חיצונית לא מהני כלום. וזה שהזהירה תורה ואהבת את ה' בכל לבבך, שיהי' בלב שלם כאשר בא היראה חיצונית בנפשך ובמאודך, שיהי' בכוונה הראוי וכנ"ל, והבן, ודפח"ח.

לו. [אמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וכו', אטו יראה מלתא זוטרתא היא], ומשני, אין לגבי משה זוטרתא וכו'. ונשאר קושיא הנ"ל, הא אמר זה לישראל וכו'. וממורי זללה"ה שמעתי ביאור קושיא זה, דשמעון העמסוני הי' דורש כל אתין שבתורה, עד שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פירש, עד שבא רבי עקיבא ולימד את לרבות תלמידי חכמים. והקושיא מפורסמת, מ"ט לא דרש שמעון כך. ועיין פירוש רש"י ומוהרש"א בפרק ב' דקדושין ובפרק ד' דבבא קמא, יעו"ש דפירשו דאי אפשר להשוות שום דבר למוראו יתברך, לכך פירש מדרשה זו, מה שאין כן רבי עקיבא כשהי' עם הארץ והי' שונא לתלמידי חכמים והי' מרוחק ממורא השם יתברך,

ועכשיו שנעשה תלמיד חכם דחיל מרבנן מקורב למורא השם יתברך גם כן, לכך דרש את לרבות תלמידי חכמים, כי מורא תלמידי חכמים מביאו למורא השם יתברך.

והנה ישראל שבמדבר הי' להם יראה מת"ח שנאמר ויראו מגשת אליו, אם כן בנקל הוא להם שיזכו הם גם כן ליראת ה'. ובזה יובן אין לגבי משה זוטרתו, ר"ל מאחר שהי' יראה להם לגבי משה, וזכו ליראת הת"ח, אם כן זוטרתו היא שיזכו גם כן ליראת ה', והבן, ודפח"ח.

לז. וכעין זה שמעתי ממורי זלה"ה כי צדיקייא אינון שלוחי דמטרוניתא, על ידי הצר וחסרונו יודע חסרון השכינה להתפלל שימולא שם החסרון, ונעשה על ידו יחוד קודשא בריך הוא ושכינתו, וזהו מעלת התפלה, וסרה קושית הקדמונים למה צריך תפלה הלא השם יתברך יודע מה שצריך האדם, כי הוא בוחן כליות ולב וכו'. ומורי ביאר על פי הנ"ל, כי תפלה הוא צורך גבוה, שידע האדם מחסרונו שהוא נמשך מחסרון של מעלה, ויתפלל שימולא החסרון שם למעלה בשכינה, כי צדיקייא אינון שלוחי דמטרוניתא, וממילא ימולא החסרון שלו גם כן, רק שלא יכוין לתועלת עצמו רק לתועלת השכינה, ודפח"ח.

לח. כאשר נכנס אל יראה פנימיות סוד הבינה א' אלף בינה אז נעשה מן מו"ת ואמ"ת שהיא חיים, ונפטר מן מות יראה חיצונית, כי מקשר מלכות ה' תתאה אל ה' עילאה ונעשה מן אנ"י אי"ן, ומבטל כל גזירות כמו ששמעתי ממורי זלה"ה, והבן, והשם יתברך יכפר.

לט. ובארתי על פי משל ששמעתי ממורי זלה"ה, מלך אחד ביקש רפואה שיחי' לעולם, ונתנו לו רפואה להרחיק מגאוה כו', וכל מה שנהג ענוה ביותר נכנס בלבו גאוה יותר שהוא מלך גדול ועניו ביותר, עד שבא רבו אצלו ולמדו לנהוג מלכות מבחוץ ובקרבו ישפיל דעתו, על ידי שהראה לו בית הכסא שהוא מן האדם כו', ודפח"ח.

מ. כי יש ג' בחינות בסדר עבודת השי"ת, א' שמעתי ממורי זלה"ה ביאור פסוק אחור וקדם צרתני, שיעלה גם הקטנות בימי הגדלות כו'. בחינה ב', אם חושש שמא לא יזכה לבא למדריגת הגדלות, מ"מ אם יודע שהוא

במדרגת הקטנות אז ממתיק הדינין על ידי מנצפ"ך כו'. בחינה ג', כשהוא בגדר השכחה בלי דעת, וזש"ה ואנכי הסתר אסתיר, ודפח"ח.

מא. אמנם לא אכשר דרי, וגם אנשי החומר שהם הלומדים לתועלת חומר עולם הזה, נכנסין לפנים כדי להתפאר, שיצא להם שם כפנחס, ועושין מעשה זמרי, וכמו ששמעתי ממורי זלה"ה פירוש הפסוק פרש' כי תשא איש אשר יעשה כמוה להריח בה, שיהי' ריחו נודף, שיצא לו שם כאנשי חסידים שנק' קטרת, שמקשרין ומייחדין קודשא ברוך הוא ושכינתי', והם עושין להריח בה, ונכרת מעמיו, ודפח"ח. וכיוצא בזה שמעתי בשמו תואר שבטים ראובן ראו שאני בן, שמעון שיצא שמו, לוי יהודא על ידי שנתחבר ונעשה לוי' לאנשי מעשה בזה יודו וישבחו אותו כו', ודפח"ח.

מב. ודע, כי כתבתי במקום אחר ששמעתי ממורי פירש הרמב"ן, כי כל הצרות והפחדים הוא מחמת שאין מלכות בייחוד עם דודה, וזה סוד רומ"ח כו', יעו"ש, מה שאין כן אם מקשר מלכו"ת במחשבה, בסוד חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, שכתב מוהר"ח"ו מובא בסוף תיקונים אז אין שופ"ר כו', וכתבתי מזה במקום אחר.

מג. דשמעתי ממורי קושיא, דכתב בזוהר בכל אות יוכל להסתכל בו מסוף עולם עד סופו וכו', וזה אינו בדור הזה וכו'. ומשני, יש אדם שנק' עיני עדה וכו', וכאשר הסומא אוהז אור האבוקה וכו', ודפח"ח, עיין זה במקום אחר, יעו"ש.

מד. דשמעתי ממורי דיש בכתבי שו"ת של הרמב"ם ששלחו מדינה אחת להרמב"ם וחתמו על שאלה זו כמספר ע' אלף: ילמדנו רבינו, מאחר שאין תחיית המתים מפורש בתורה רק בש"ס, רמזו ודרשו מהוכחות שלהם, אם כן גם לנו יש להוכיח ולדרוש איפכא וכו'. והרמב"ם לא רצה בעצמו להשיב, וצוה לתלמידו מהר"י אב"ן תבו"ן לכתוב תשובתם, ותוך ענין תשובתם הוא זה: אבאר לכם, מאחר שנמשך לכם ספק זה, אם כן אין נשמתם נמשך מבני אברהם יצחק ויעקב, רק מאנשי סדום ועמורה וכו'. כי יש נשמות הנמשך משמים וארץ שבעה כוכבי לכת וכיוצא וכו'. ויש לשאול על עיקר הבריאה, הא כל מעשה בריאת עולם לצביונן נבראו

כדרשת חז"ל בפסוק ויעש אלהי' וגו', ואם כן מה טעמא לא רצה ארץ להיות בחינת שמים, וצריך לומר שלא נתן דעת לארץ שידע בחינת שמים וזכותו שיתאווה להיות בחינת שמים. והטעם כי גם בחינת ארץ צריך שיהי' בעולם, וכיוצא בזה בכל הנבראים, וז"ש לצביונם נבראו. וגם בחינת אדם צריך שיהי' כת רשעים וכת בינונים וכת צדיקים, כי יתרון אור מהחושך, עיין מזה במקום אחר, ר"ל שנמשך תועלת מהחושך, ממעשה הרשעים נודע מעלת הצדיקים, וכל אחד נבראו לצביונם ורצונם. וכי תימא, אם כן תקשי לכם קושי' בחינת הבחירה עם הידיעה. מאחר שאתם כופרים בדרשת חז"ל, אם כן אין אתם משיגים ביאור קושיא זו. והנה נפש האדם הוא דם הנעשה מברירות המאכלים, ויש כמה מיני בירור, בתחלה על ידי שזורת המרה טפה במאכל שבתוך מעיו, נברר הגס ועב ונעשה צואה ויוצאה לחוץ. בירור ב' יוצא למי רגלים. בירור ג' נעשה זיעה. ד' נעשה שערות וצפרנים. בירור ה' הדם נבלע בכבד וטחול וכו', ומבחר הדם נכנס בלב, ואח"כ במוח, ומזה נעשה השכל והדעת. ומדבריתם נראה שאתם כופרים בדברי חז"ל, אם כן לא נזהרתם מאכילת איסור ודברים טמאים, והשכל והדעת שלכם נעשה מהדמים של טריפות ואיסורים, והשכל והדעת שלכם נמשך להכריע אל הטומאה, כי ממנו נעשה, ואם כן איך תוכלו להכריע בשכל שלכם נגד רבותינו חכמי התלמוד אשר רוחב לבם הי' רחבה מני ים וכו'. ותדעו נאמנה מאחר שירדו לספק זה וכפירה זו, שהפורעני' קרובה לכם. וכך עלתה להם, שבא עליהם מלך אחר והרגם והשמידם, ורצו להמיר דתם, ולא קבלו אותם, מאחר שכפרו בתחיית המתים והאומות מאמינים גם כן בסוד הגלגול ותחי' וכמ"ש הפילוסוף וכו', ומעט מזעיר נמלטו להרמב"ם וחזרו בתשובה, ע"כ.

מה. שמעתי ממורי ביאור ש"ס היכי דמי יסורין, כגון המושיט ידו לארנקי וכו', והקשה וכו', וביאר כי המאמין שכל מאורעות הכל בהשגחה פרטיות מאתו יתברך בדינא דמלכותא דרקיעא וכו', ודפח"ח. וכך כתב רבי משה אלשי"ך מוסר השכל בפ' שמיני ולך ה' החסד וגו', דדע הכל בהשגחה מהשם יתברך וגו', יעו"ש.

מו. דשמעתי ממורי זלה"ה ענין גזירה שוה, אם שוה רק בבחינה אחד יליף זה מזה וכו', ודפח"ח.

מז. ששורש כל ע' לשון של כל הארץ הוא לשון של ישראל שהוא לשון הקודש שמשמשיין בו למעלה הש"י, ושפיר אמר כי לי כל הארץ, וכמו ששמעתי ממורי זללה"ה ענין לשון הקודש, ודפח"ח.

מח. דכתבתי במקום אחר ביאור משנה ראוה מדברת עם אחד בשוק וכו', וביאור משנה אלו ארבעים חסר אחת וכו', על דרך ששמעתי ממורי זלה"ה שיש יחודים בדיבור, בין בדיבור תורה ותפלה ובין בדיבור עם חבירו בשוק, ויוכל לחברו ולהעלותו לכל אחד לפי מדריגתו, יש על ידי דיבור דקדושה, ויש על ידי דיבור חול שיש בו כ"ב אותיות וכו'. וגם שמעתי משמו זלה"ה שאם אדם מוכרח לדבר עם חבירו, או לשמוע מחבירו דברים בעלמא, יוכל להעלותו גם כן, על ידי שיתן דעתו כי השמיעה הוא על ידי הנשמה שהיא חלק אלו"ד ממעל, ויכוין לחברה ולייחודה וכו'.

מט. ונראה, דכתבתי במקום אחר ביום ההוא יבוקש עון בית ישראל ואיננו וגומר, והקשה מורי זלה"ה יבוקש ויהדרו אחר עון. וכתבתי, דשאלו התלמידים מן החכם איך ינצלו מן החטא, והשיב אם ינצלו מחטא אזי ילכדו בגסות רוח הקשה מחטא וכו', יעו"ש. וכן ביאר מורי זלה"ה מופת מובהק שגאווה קשה מן החטא, כי בכל הטומאות והחטאים כתיב השוכן אתם בתוך טמאותם, מה שאין כן בגסי רוח דרשו בש"ס פרק קמא דסוטה אין אני והוא יכולין לדור בעולם, שנאמר גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל, ודפח"ח.

נ. ובדרך זה בארתי משנה דקדושיין מתיחד אדם עם אמו ועם בתו וכו', דשמעתי בשם מורי זללה"ה פירוש הפסוק כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, שהוא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתו, לקשר המעשה מלכות עם המחשבה ודפח"ח. וז"ש מתייחד אדם עם אמו, עולם המחשבה, כשהוא מתייחד עם בתו מלכות במעשה, וק"ל.

נא. ובזה יובן, שש שנים יעבוד להשם יתברך על ידי עבודת הגשמי בששת השנים, מדריגות הלל שכל מעשיו לשם שמים וכנ"ל, ובשביעית הוא יותר מדריגה מן שש שני החול, ואז בשביעית יצא לחפשי חנם בעולם

המחשבה, לייחד יחודים בלי מעשה גשמי כלל, ואז נקרא חנם, והבן, כמו ששמעתי ממורי כי בשבת כמעט אין ללמוד רק לייחד, והבן.

נב. וכעת נראה לי על פי מה ששמעתי מהרב המנוח מוהר"ם שיש בעניני בני אדם ד' מיני זיווגים, אחד, זיווג פנים בפנים, כשלומד ומתפלל בתכלית השלימות. בחינה ב' בחינת זיווג אחור בפנים, דהיינו כשהוא טרוד בעסקיו ואין פנאי ללמוד, ומכל מקום חושק תמיד שימצא את הפנוי שיוכל ללמוד. בחינה ג' היא זיווג פנים באחור – גם שילמד ומתפלל מבלבלין אותו מחשבות זרות מחמת טרדתו. ויש עוד בחינה ד' זיווג אחור באחור, הגרוע מכל ג' בחינות הנ"ל.

והנה בחי' ג' זיווגי הראשונים נראה לי שיש לרמזם בג' בחינות שיש בו לאכול על שולחן אחד, מה שאין כן בחינה ד' בחינת זיווג אחור באחור אין בזה תקנה כי אם במה ששמעתי ממורי זל"ה ואשר יוציאם ואשר יביאם וכו', ודפח"ח, והבן.

נג. דשמעתי בשם מורי זללה"ה ביאור פסוק כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, כי חנוך מט"ט היה מייחד על כל תפירה וכו'. וכאשר מלכות עולה בכחך שהיא חכמה, כח מה, אז נתבטלו כל גזירות קשות, ודפח"ח.

נד. ובזה יובן אדם כי יקריב מכם קרבן לה', ר"ל כוונת המאציל שהוא אדם העליון, בבריאת אדם התחתון מחומר וצורה שהוא ממוצע מעליונים ותחתונים, כדי שיקרב ויקשר מכם, עולם התחתון בעולם העליון, שיהיה קרבן לה', כמו הוא יתברך ושמך אחד כך יהיו העולמות אחדות אחת, וז"ש מן הבהמה, עולם התחתון נמשל כבהמות נדמו. ומן הבקר, כי הבוקר אור הוא עולם העליון שהוא אור נגד עולם התחתון שנקרא חשך ולילה כנודע. ומן הצאן, שעל ידי אדם התחתון הממוצע מחומר וצורה, שעל ידו יתייחד עולם התחתון בעולם העליון ונעשה יחוד וחיבור ב' שמות הוי"ה אדנ"י גימטריא צ"א מן צא"ן, והשפע מושפע משם והוא התפשטות הן'. כעין זה שמעתי ממורי זללה"ה, והבן.

נה. דשמעתי ממורי זללה"ה פירוש הפסוק הנה החושך יכסה ארץ וגו', ועל פשעים תכסה אהבה, כי היסוד הוא עיקר ושורש הבנין, ואם היסוד

רעוע כל הבנין נופל, כך האדם אם היסוד רעוע, כמו האדם שיש לו גסות הרוח, אז כל מעשיו הטובים נבנו על יסוד רעוע, מה שאין כן ביסוד נכון גם השנאה ופשע תכסה אהבה, ודפח"ח.

נו. דשמעתי ממורי זללה"ה כי התענוג שיש לבעל עבירה נמשך מן הניצוצות של מלכים קדמאין שנפלו בשבירה בקליפות נוגה וכו', ודבר פי חכם חן.

נז. כי החיות הוא הכוסף והחושק ומתלהב לדבק בשרשו של חי החיים, וכמ"ש והחיות רצוא ושוב, ושמעתי ממורי שפירש כך, שהחיות רוצה לדבק בשרשו, ופן יתבטל ממציאות לכך נתן השם יתברך לאדם עניני עולם הזה שלא יתלהב תמיד ויוכל לעמוד, ודפח"ח.

נח. דשמעתי ממורי זללה"ה כי עבדיו ובהמותיו הם נפש הצדיק עצמו, ולכך צריך לתקנן להעלותן וכו', ודפח"ח.

נט. דכתבתי במקום אחר ביאור משנה ששמעתי ממורי זללה"ה, וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון וכו', כי התורה והתפלה צריך שיהי' עם המוחין, ואחר שנסתלק המוחין בסיום תורה ותפלה בא הקטנות שהוא הכעס ומחלוקת ולשון הרע, ולכך יעסוק אז במלאכה וכו', וז"ש כל תורה שאין עמה מלאכה וגומר וגוררת עון, ודפח"ח.

ס. דשמעתי ממורי זללה"ה עד שדרשה בן זומא וכו', כי הדרשה משבר הקליפות וכו', ודפח"ח.

סא. דשמעתי ממורי זללה"ה פירוש הש"ס שיצאה בת קול כל העולם ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת, דר"ל בשביל, דהיינו שהוא עשה צנור ושביל לכל העולם, וז"ש בשביל חנינא בני, ודפח"ח.

סב. וכמו ששמעתי ממורי זללה"ה ביאור מדרש ויהי ערב, אלו מעשיהם של הרשעים, ויהי בוקר וכו', ויבואר אח"ז.

סג. דביארתי במקום אחר משנה הרחק משכן רע וכו', על פי מה ששמעתי ממורי זלה"ה בשם כתבי הרמב"ם שהשיב תשובה למדינה אחת שכפרו בתחיית המתים, ותשובתו נוצחת להם, כי השכל נעשה מברירות הדמים כו', יעו"ש. והנה רבי משה מקוצי חולק על הרמב"ם ומנה בין הלאוין אזהרה לגסי הרוח כו', כי נגלה אלי"ו האלהי"ם בחלום, כי הזכירה כו' וההיפך השכחה כו', יעו"ש. וביאר הוא כי כאשר יש עכירות בדם אז האדם הוא בבחינת אחוריים גימטריא תשכ"ח, כי הזכירה נמשך משמות זכו"ר, והשכחה מאחוריים דאו"א גימטריא תשכ"ח, כמו שכתב ביחודים, וכמו שהוא בפרטות אדם אחד כך הוא בכללות, שנמשך הגלות מהשכחה ומהזכירה בא הגאולה, ודפח"ח.

סד. וכמו ששמעתי ממורי זלה"ה את"ה הוא כו', כשהוא סובר שהוא קרוב אל ה' הוא רחוק, והרחוק הוא קרוב. והוא על פי משל סולם הסובב כו'. וכן שמעתי ממורי זלה"ה משל לשני בני אדם שעברו בין הליסטים, אחד שכור ולא נודע לו מכתו וגזילתו. וכן ביאר מורי הלך ילך ובכה וגו', בא יבא ברינה, ב' הי' פקח וידע מצער כו'. אם כן זה נקרא חמור מצרי, שמיצר תמיד.

סה. והנה שמעתי ממורי מובא לקמן כל המסייע לחבירו נעשה כסא לחבירו, כמו יד האדם המושיט דבר למעלה אז כולו שם, כמו גזירה שוה וכו'. וז"ש שסייעו את ישראל, אם כן הם כולם שם, וכאלו קיימו הם גם כן, והבן.

סו. ושמעתי ממורי זלה"ה פירוש בזה, על פי ביאור משנה דאבות ד' מדות בנותני צדקה וכו'. והקושיא מפורסמת איך הוא ד' מדות, דמדה זו לא יתן ולא יתנו אחרים אינו מנותני הצדקה. וכן ד' מדות בהולכי לבית המדרש וכו'. וביאר לי שאלת חלום וכו', וביאר פסוק חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, על פי מדרש ויהי ערב אלו מעשיהם של רשעים, ויהי בוקר אלו מעשיהם של צדיקים, ואיני יודע איזה מהם חפץ, כשהוא אומר וירא אלקים את האור כי טוב, הוי במעשיהם של צדיקים חפץ יותר. והוא תמוה, וכי סלקא דעתך שחפץ במעשי רשעים. וביאר מה שקיבל מרבו, כי דוד המלך עליו השלום הי' במזל שלא עלו לו מחשבותיו בעבודת

השם יתברך כהוגן, והוא מצד מזל שבתאי המקבל מבינה וכו', לכך הי' חושב בדרכיו הגשמי, וממילא הי' בהיפך וכו'. וז"ש חשבתי דרכי, ואז ואשיבה רגלי, ר"ל אשיבה להרגיל בו אל עדותיך, והבן. והלבנה, שהוא בסוד דוד מלך ישראל חי וקיים, אין לה אור מעצמה רק מה שמקבלת מן השמש, כנודע לחכמי התכונה. אמנם יש תועלת ויתרון לאור מן החשך, דהיינו מעלת יתרון האור ניכר מצד החשך, וכן החכם מצד הטיפש, וניכר מעלת הצדיק מצד הרשע, והתענוג מכח הנגע והיסוריך, ומעלת הדעת נודע מכח השכחה, אם כן נעשה זה כסא לזה, כמו יד האדם המושיט דבר למעלה אז הוא בעצמו שם. וזה מעלת גזירה שוה, כי ברוחני אחר שיש לו שיווי בצד מה נעשה אחד, ולכן דנין בגזירה שוה גם למיתה החמורה. וכן כתב הרמב"ם גרגיר חרדל מצד עיגולי כדורי שוה לרקייע וכו'. אמנם לפי זה יש מקום לטעות לעובדי עבודה זרה, מאחר שהכל נעשה כסא זה לזה, אם כן באמת הכל נכנס באחדות אחת וכו'. אפס שזה אינו, כי יש הבדלה וכו', רק התענוג שנמשך אחר שסר השכחה הוא נכנס באחדות, והשאר יורד למטה בסוד הבדלה וכו'. וז"ש ואיני יודע באיזה מהם חפץ, מאחר שגם מעשה הרשעים הוא כסא למעשה הצדיקים, אם כן הכל אחדות אחת. לכך נאמר וירא אלקים את האור כי טוב, אלו מעשיהם של צדיקים - כי במעשה הרשעים צריך הבדלה וכו'. ובזה יובן כי יש ד' מדות בנותני צדקה, כי זה שאינו נותן נעשה כסא להנותן בדרך הנ"ל, ודפח"ח.

סז. ששמעתי ממורי זלה"ה כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, שאז נעשה היכל ה' ושכנתי בתוכם וכו', עיין שם.

סח. דשמעתי ממורי זלה"ה וגם הגוי אשר יעבדו ד"ן אנכי, דהל"ל לשון עתיד ארון אנכי. אלא דכבר הוא נידון שיגלגל חוב על ידם, עונש לישראל, ודפח"ח.

סט. וכמו ששמעתי ממורי זלה"ה כל שרוח המקום נוחה הימנו, ר"ל שרוח המקום נוחה הימנו ושורה הימנו לאנשי דורו, ודפח"ח.

ע. דשמעתי ממורי זלה"ה ביאור משנה ומה בין תלמידיו של אברהם אבינו ובין תלמידיו של בלעם הרשע וכו'. וביאר, כי הצדיק יש לו גם כן מדת תלמידי בלעם ברוחני, והרשע יש לו מדת אברהם אבינו ברוחני וכו'.

עא. דכתבתי במקום אחר בשם מורי זלה"ה חשבתי דרכי של היצר הרע, ואח"כ ואשיבה רגלי אל עדותיך וכו', יעו"ש.

עב. כמו שכתבתי לעיל בשם מורי ביאור משנה ד' מדות בנותני צדקה וכו', כי מעלות יתרון אור ניכר מכח החושך, ומכח זה נעשה זה יד וכסא לזה, כמו יד האדם המושיט דבר למעלה אז הוא בעצמו שם וכו', יעו"ש לעיל. עג. ששמעתי ממורי זלה"ה ביאור פסוק כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, וחנוך מט"ט הי' מייחד בכל תפירה קודשא בריך הוא ושכינתו וכו', יעו"ש. ובזה מקשר מעשה הגשמי של עולם התחתון על ידי המחשבה שהיא בכחך, אל רוחני עולם העליון, ובזה מקיים בכל דרכיך הגשמי דעה"ו, דע – לייחד, ה' עם ו', קודשא בריך הוא ושכינתו'.

עד. והנה מבואר בזוהר כי ב' בני אהרן הם ב' פלגי גופא, נצח והוד וכו', וקבלתי ממורי זלה"ה שהם ב' סמכי קשוט, בחינת האמנה ודביקות, כמו שכתבתי מזה במקום אחר.

עה. אין שייך באותיות רוחניות התורה ריבוי ומספר כי אם צד עילה ועלול, כי א' ראש כל האותיות נקרא עילה, וכל האותיות עלולין ממנו, והוא כאשר קבלתי ממורי כי אות ב' הם ב' א, וכך אות ג' ג' אלפי"ן וכו', עד אות ת' הם ד' מאות אלפי"ן וכו', ודפח"ח.

עו. דשמעתי ממורי דהקשה, איך שייך בנקמה שם הוי' שהוא רחמים, שנאמר אל נקמות ה'. וביאר על פי משל, שהי' איש אחד מפחותי הערך ומרד במלך ודיבר כנגדו, מה עשה המלך, עשה אותו אחד מהשרים גדולים, ובכל יום שהי' רואה כבוד המלך מהשרים שלו נצטער איך מלאו לבו לדבר נגדו בהיותו פחות, והמלך הביין זה וכו'. וזה שכתוב אל נקמות ה' הופיעו, והבן, ודפח"ח.

חלק ד: כתנת פסים

נב שמועות

א. דשמעתי ממורי אף על פי שאלו אוסרין ואלו מתירין אלו ואלו דברי אלקים חיים. והוא תמוה, איך אפשר זה. וביאר, כי בסוד ו' קצוות יש ימין ושמאל, חסד וגבורה, ומצד זה יש אוסרים ויש מתירין, אבל בסוד הבינה הנקרא אלהים חיים, ומשם ולמעלה, הכל אחדות אחד, והבן, ודברי פי חכם חן.

ב. ושמעתי ממורי זלה"ה כשלומד ענין אחד ואינו מבין היא בחינת מלכות, וכאשר מבין הענין כהלכה אזי מקשר מלכות בבינה, ודברי פי חכם חן.

ג. דשמעתי ממורי ביאור משנה דאבות עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו, עין רעה ורוח גבוה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע. מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע, של אברהם אבינו אוכלין בעולם הזה ונוחלין לעולם הבא שנאמר להנחיל אוהבי יש וכו', אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך. והקושיא מפורסמת, מה זה שאלה מה בין תלמידיו וכו', שיש הפרש כבין מיתה לחיים. וביאר על פי משל שר אחד עשה סעודה וכו' עד למלאכה נקרא קטן ולאכילה נקרא גדול ואיש וכו', כע"ש בפרשה הנ"ל.

ובזה יובן, כי הרשע יש לו מדות הנ"ל בגשמי, בטובת עולם הזה, עין רעה - שכל טובה שיש לו אינו מספיק לו ואינו שבע, ומתאוה עוד, כמו שאמרו חז"ל אין אדם מת וחצי תאוותו בידו. מה שאין כן הצדיק יש לו עין רעה ברוחני, שאין עינו שבע בכל מעשים טובים שעושה, כמו שיש לרשע עין רעה בגשמי. וכן רוח גבוה, כי הרשע יש לו מדה רעה זו בגשמי, והצדיק יש לו מדה זו ברוחני, נגד היצר הרע המפתה אותו מה אנוש שילך בגדולות האלו לעבוד השם יתברך עקרא ושרשא דכל עלמין, ונגד זה יש לו רוח גבוה. גם נפש רחבה, שמתאוה הצדיק בכל מיני תאוה שאפשר בעבודת השם יתברך, והרשע יש לו מדה זו בגשמי, תאוות המותרות בעולם הזה. וכן עין טובה יש לו לצדיק בגשמי, מה שאין כן לרשע ברוחני, שיש לו עין טובה שמסתפק בג' עמודים, עמוד התורה במיעוט למוד התורה, גם שאינו לשם שמים רק להתפאר, במיעוט עבודה - די לו הליכה לבית הכנסת בשחרית, וגם זו מצות אנשים מלומדה ובחפזון וכו'. ובמיעוט צדקה, ומימיו לא נתן מעות אתרוג ומגלה, די לו בערב יו"כ שנתן עבור

נרות כדי לשתות וכו'. ורוח נמוכה, הצדיק בגשמי, והרשע ברוחני, שאומר מה אני ספון וחשוב ליכנס בגדר החסידות, בזה יש לו רוח נמוכה, מה שאין כן בתאוות עולם הזה אומר שאין ראוי שום אדם לעושר וכבוד חוץ ממנו. ונפש שפלה גם כן כנזכר לעיל.

וזה ששאלו מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו וכו', מאחר שהצדיק צריך גם כן למדות של תלמידי בלעם וכו'. ומשני, אוכלין בעולם הזה, מתאוות ותענוג שיש לו בעבודת השם יתברך ישקני מנשיקות פיהו, כמו חלב ודשן תשבע נפשו אם שפתי רננות יהלל פיו, ונוחלין לעולם הבא. מה שאין כן תלמידיו של בלעם וכו', שנאמר אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך, ודברי פי חכם חן.

ד. שמעתי בשם מורי, כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, שיעשה המעשה הגשמי בכח המחשבה, ליחד קודשא בריך הוא ושכינתיה.

ה. ונודע כי האמנה הם ב' ירכי קשוט, כמו ששמעתי ממורי.

ו. עוד י"ל, דכתבתי במקום אחר ביאור ש"ס דחולין הארץ אשר אתה שוכב עלי' לך אתננה מאי רבותא, אמר רבי יצחק שקיפל כל ארץ ישראל תחתיו. ושמעתי בשם מורי, כי הנסיעה ממקום למקום לברר הנצוצין, מה שאין כן ליעקב קיפל כל ארץ ישראל תחתיו, שלא יצטרך לנסוע, ולברר הנצוצין במקומו על ידי לימוד תורה וכו', יעו"ש.

ז. דשמעתי ממורי זלה"ה כי השכינה נקראת זאת, כי כל דבר שרואה הוא חלק השכינה.

ח. שמעתי ממורי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ר"ל באותו טוב יש שמץ חטא מצד איזה פניי' וכיוצא וכו', ודברי פי חכם חן.

ט. דקבלתי ממורי, שיש לידע בעולם המיתה, אם נפשו חשקה לדבר לשון הרע וליצנות, וכיוצא בהיפוך אם נפשו חשקה בתורה ובמעשים טובים אז ידע בנפשו שהוא קשור בעולם החיים, ודברי פי חכם חן.

י. כתבו התוספות בפרק קמא דסוטה כל מי שיש בו גסות רוח רוח קימעא עוכרתו וכו', אדם שאין בו אלא רביעית דם וכו'. ובארתי זה במקום אחר על פי ששמעתי ממורי, כי על ידי עכירת הדם בא לשכחה, כי הוא בחינת אחוריים וכו', יעו"ש.

יא. האדם סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, וכתבתי במ"א, שאם סובר [שהוא] מוצב ארצה על ידי חטאתו נגדו תמיד, אז ראשו מגיע השמימה, בשמים. ואם סובר שהוא עולה במעלת השלימות השמימה וראשו בשמים, אז הוא מוצב ארצה.

וז"ש הכתוב וביום הראות בו בשר חי יטמא, דכתבתי במקום אחר על פי ששמעתי ממורי פ' נושא עון ועובר על פשע וכו'. והנה כאשר רוצה להיות בשר חי, בחינת צדיק, אז יטמא - מראין לו כל טומאתו שהרשיע, וק"ל. עוד י"ל, דשמעתי בשם מורי משל הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע וכו', ודברי פי חכם חן, כי הצדיק טומאתו וחטאתו נגדו תמיד, וז"ש וביום הראות בו בשר חי, בחינת צדיק, יטמא - שטומאתו לנגדו, וק"ל.

יב. ששמעתי ממורי כי יתרון האור נמשך מן החושך, ונמשך מן עונג נגע, ומעלת החכמה נודע מן הטפשות וכו', יעו"ש.

יג. דשמעתי ממורי, כל שיש בידו למחות וכו', כי כללות העולם הם אחדות אחת קומה שלימה, זה ראש וזה עין וזה רגל, וכאשר אדם חוטא חטא אחד יש בשלומי ישראל גם כן שמץ מנהו, וכאשר יהי' מוחק ומוחה מה שבידו לשוב אליו, אז בעל כרחו ישוב האדם ההוא גם כן וכו', ודברי פי חכם חן.

יד. ובזה יובן לקשר סוף בראש, בסוד אני ראשון ואני אחרון, ולקשר אני מלכות אל המחשבה שנקרא אי"ן, ועל ידי זה נתבטל כל גזירות רעות, ששמעתי ממורי.

טו. די' ב' מיני תשובה, א' אדם המתחיל בתשובה ואחר כך מסייעין לו מלמעלה, כמו שכתב הט"ז הנ"ל. ב' שאינו מתחיל כי אם על ידי סיוע מלמעלה, וכמו שדרשו חז"ל שזה הויכוח בין הקדוש ברוך הוא ובין כנסת ישראל, כי הקדוש ברוך הוא אומר שובו אלי ואשובה אליכם, ר"ל שיהיה

האדם המתחיל בתשובה וה' יגמור בעדו לטובה והבא לטהר מסייעין לו, לכך נאמר שובו אתם תחלה. וכנסת ישראל משיבה, אין בנו כח להתחיל, אלא השיבנו ה' אליך ונשובה, שה' יתברך יהיה המתחיל, יעו"ש. והנפקותא בין אם אדם המתחיל תחלה, אז אשה מזרעת תחלה וילדה זכר, רחמים. מה שאין כן אם מתחיל מלמעלה ע"י הצרות ח"ו, היא נקבה, והבן. וכעין זה ששמעתי ממורי, עיין במקום אחר.

טז. דשמעתי ממורי כל שיש בידו למחות וכו', ר"ל למחות ולמחוק החטא שבידו, אז ממילא באחרים גם כן נמחק, עיין במקום אחר ביאור מזה. והטעם מבואר שם, כי הם לבם של ישראל, והכל הולך אחר הלב אם הוא טוב או רע, כמבואר במשנה פרק ג' דאבות ר' אלעזר אומר לב טוב וכו'.

יז. איש אמו ואביו תיראו, שהיא כוונת הלב שנק' אמא כמ"ש בתיקונים בינה לבא וכו', ואביו שהיא המחשבה שנקרא אבא, תיראו – ר"ל שיש תקנה על ידי יראה משבר המחשבה רעה, וכמו שכתבתי במקום אחר אימות מות נפלה עלי יראה ורעד יבא בי וגו', כמו ששמעתי ממורי, ונעשה יחוד יראה ונורא, ואז יתפרדו כל פועלי און וכו', יעו"ש, ושפיר אמר תקנה איש אמו ואביו תיראו.

יח. ובזה יובן ומקנה רב היה לבני גד ולבני ראובן וגו'... יש לומר רב, כמו שכתבתי במקום אחר בשם מורי זלה"ה וכו' לתואר ראובן שכ' במ"א רא"ו בן, שכל מעשיו להתפאר, ראו שאני תואר בן, שזה גשמי כנ"ל. וכן גד, התחברות ג' עם ד' שהם חומר וצורה, בלא י' שיהי' גיד, שהוא נביעו כמו שכתבתי במקום אחר בשם מורי, כי היוד היא תענוג הרוחני, ובלא יוד אז אינו מתענג ברוחני רק בגשמי. לכך לא בחרו בארץ ישראל שיהי' החומר נכנע אל הצורה, רק בחוץ לארץ שהיא דברים חיצונים.

יט. דכתבתי במקום אחר אלופינו מסובלים וגו', כשיודע האדם שאלופו של עולם בכל תנועה שבעולם אז יכול לסבול הכל, ואז אין פרץ וכו', יעו"ש. וכן שמעתי אחר כך ממורי כי בידיעת אדם שה' יתברך מלא כל הארץ כבודו וכל תנועה ומחשבה הכל ממנו יתברך, אף אם יעלה היפך חכמה הברה משמעות הפירוש של התפלה, מכל מקום בידיעה זו יתפרדו

כל פועלי און וכו'. הגם ששמעתי גם כן ממנו שצריך הכנעה והבדלה והמתקה וכו' מצד השבירה, שנפלו הניצוצות קדושים בין הקליפות, צריך להפריד מן השכינה מחשבות רעות וזרות וכו', ודברי פי חכם חן. והחכם יבין וישכיל די ש בזה ב' סוגים, א' דרך כלל, וא' דרך פרט, כמו ששמעתי ממורי וכתבתי מזה במקום אחר, כיצד מרקדין לפני הכלה, בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא, ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה וכו', דבית שמאי סבירא להו דבזמן הגלות סגי דרך כלל כמות שהיא, ובית הלל אומרים דצריך דרך פרט לקשט הכלה שתהי' נאה וחסודה וכו', ודברי פי חכם חן. והכי נמי אם יכול לטהר מחשבתו אזי מה טוב ומה נעים שיעשה דרך פרט בענין הבדלה והכנעה והמתקה שהוא עמוק מאד, ואם לאו דרך כלל, ידע שהכל ממנו יתברך, ואז יוכל לעמוד על עומדו ולא ידחו הקליפות אותו, בכל המדריגות שיהי' נשאר דבוק בו יתברך. וזה הבטחתו יתברך ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, שהם המלאכים, שאין החיצונים והקליפות יכולים להדיחו ממעמדו ומצבו... ובזה יובן רבי אליעזר אומר אל תעש תפלתך קבע, ר"ל שלא יקבע בדעתו לומר על דבר זה צריך אני להתפלל, דאם כן כשיעלה בדעתו ומחשבתו דבר אחר, אז יתבלבל מחשבתו ואין תפלתו תחנונים, אלא לא יעשה קבע, רק כל מה שיעלה במחשבתו יתן דעתו שגם זה ממנו יתברך, ובזה ילך בטח שיהיה תחנונים לפניו יתברך בלי שום בלבול הדעת כלל.

כ. רבי יהושע אומר המהלך במקום סכנה, ר"ל כי המחשבה נקרא הולך, כמו שכתבתי במקום אחר, והיינו שההלך במחשבתו במקום סכנה של הקליפות, שאינו יכול לטהר מחשבתו ממחשבות זרות, שהם קליפות ומקום סכנה. מתפלל תפלה קצרה, במלכות כשאינה ביחוד עם דודה, ואז הקליפות מסבבין אותה, וזה גורם לאדם גם כן מחשבות זרות, כמו שכתבתי במקום אחר ששמעתי ממורי ענין רומ"ח וכו', יעו"ש.

כא. ובזה יובן ויאמר אברהם כי אמרתי, ר"ל כאשר אמרתי בלבי רק אין יראת אלקים במקום הזה, שאין בדבר זה או במקום זה השגחתו יתברך, שנקרא השכינה יראת ה', וכאשר עלתה מחשבה זו בלבי שיש דבר או מקום מובדל ממנו יתברך, אז ידעתי שאני בסכנה, ופן יהרגוני וגו', כי ידע אדם

בנפשו כאשר עלה על לבו מחשבה רעה זו, שהיא כפירה, ודאי הוא בסכנת מות, כמו ששמעתי זה ממורי, וכתבתי במקום אחר.

כב. דשמעתי ממורי בשם הרמב"ן דבימי הקטנות החטא מצוי וכו', וכתבתי מזה במקום אחר, יעו"ש, והקטנות הוא בימי העבור, דנודע שיש עבור ויניקה מוחין, ואתי שפיר כי בכל פרשת העבור יהיו צרכיהם, שהם בימי הקטנות שהם כאשה עוברה בסוד עבור, אז מצוי שהם עוברים על דברי תורה, מכל מקום יהיו צרכיהם לפניך, ופירש רש"י לרחם עליהם, והוא על דרך מלפניך משפטינו יצא, שהוא ברחמים, והטעם כי נודע כי האדם קרוב לאונס, כי ימי הקטנות גורם זה החטא, וקרוב לפטור מן החוב, כי אתה ה' שומע תפלה, וק"ל.

כג. אמר רבי יוסי בן קסמא פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ר"ל גם שהייתי בפעם אחת בתואר מהלך שהוא היפך ביאה, דהיינו עוסק בצרכי גשמי, מכל מקום היתה מחשבתי דבוק בו יתברך בסוד הנותן בים דרך ששמעתי ממורי.

כד. דשמעתי ממורי כי קודם העונש באו מחשבות רעות וזרות, וז"ש אברהם עתה ידעתי כי אשה יפת מראה את ופן יהרגוני, לכך יראה ורעד יבא בו ונעשה יחוד יראה עם נורא וניצל וכו', ודברי פי חכם חן.

כה. דשמעתי ממורי כל רבי מארץ ישראל ורב מבבל, כי מעשה האדם הכל יחודים על ידי חכמה ר', ובינה ב', רק בארץ ישראל נוסף עוד י' נבועי בחינת הדעת, מה שאין כן בחוץ לארץ בלא דעת, ודברי פי חכם חן.

כו. ואגב נזכור מה ששמעתי ממורי ביאור רש"י, וכי דרכו של בועז וכו', אלא דבר צניעות וחכמה ראה בה וכו'. והקשה, הא וכי דרכו וכו', משום הרהור, ומה משני דבר צניעות וכו', וכי הותר הרהור באשה צנועה. ועוד, מנא לן דצניעות וחכמה ראה.

וביאר, כי באתערותא דלתתא איתער לעילא בין לטב ובין לביש, וכאשר האשה מתחלת להרהר באיש, על ידי זה נתעורר הרהור באיש שיהרהר באשה, וכאשר האשה צנועה ואין מהרהרת באיש אז לא יבא הרהור לאיש

גם כן (ויש מופת לזה, כאשר האשה מהרהרת לתאות תשמיש תמיד, אז יוצאת מדעתה ומשתגעת, מה שאין כן הצנועה, בדעתה וחכמתה).
ובזה יובן, וכי דרכו של בועז לשאול בנשים, כי עקימת שפתיו בדיבור ושאלה הוי מעשה להרהר באשה, כמו שאמרו חז"ל כל האומר רחב וכו'. ומשני, דבר צניעות ראה וכו', שאין האשה מהרהרת תחלה אז אין חשש הרהור באיש גם כן, ושפיר משני דבר חכמה וצניעות ראה בה, ודברי פי חכם חן.

כז. עוד יש לומר מה ששמעתי ממורי, ומה בין תלמידי בלעם וכו'. והעולה משם, שיש ג' דברים מתלמידי אברהם אבינו מימין איש החד, ויש ג' דברים מתלמידי בלעם משמאל, והצדיק משתמש גם בג' דברים של שמאל לשם שמים.

כח. החיות רצוא ושוב מטעם הנהגת הספירות, שיש קטנות ראשון וקטנות שני וגדלות ראשון וגדלות שני, והאדם נק' ג"כ כמו בעולם שנה נפש. ותקנה לזה, ששמעתי ממורי ביאור פסוק אחר וקדם צרתני, כי בקטנות נקרא אדם אחר ובגדלות נקרא קדם, וניקשר מדרגת אחר אל הקדם, כשיבא אל הגדלות יחד שניהם עולין יפה, ועיין במקום אחר, ודברי פי חכם חן.

בחנינה ב', כי כל זה אם יזכה לבא למדרגתו הגדלות אז נקשר כאמור, אמנם בינו לבינו, שיש כמה אנשים שנשארו בבחינת הקטנות, וכאשר שמעתי זה ממורי. לכן עצה היעוצה כאשר שמעתי ממורי גם כן זה, אם יודע שהוא במדרגות הקטנות, ונותן הדעת להעלות מדרגה זו שהיא גם כן במידות עליונות, אז נמתק עין מנצפ"ך וטוב לו וכו', הרי בחינה ב'.
אמנם יש עוד בחינה ג', שנופל בגדר השכחה, ואינו יודע לייחד ולהעלות מדרגה זו, וכמ"ש ביאור ואנכי לא ידעתי שאם ידעתי לא ישנתי וכו', ר"ל שאם ידע לייחד מדה זו לא הי' נקרא שינה, וכמו ששמעתי ממורי זלה"ה גם כן ואנכי הסתר אסתיר וגו', ר"ל שאסתיר ממנו ולא ידע שהוא בהסתרת פנים וכו', ודברי פי חכם חן.

כט. דשמעתי ממורי פירוש על מה שהקשה הרמב"ן בפ' בחקותי ולא תגעל נפשי אתכם, הא גם כשעוברין רצונו כתיב וגם בהיותם בארץ אויביהם לא

מאסתים ולא געלתים וגו', ומכל שכן בעושיין רצונו כמ"ש ואם בחוקותי תלכו וגו', ולא תגעל נפשי אתכם למה לי. וביאר הרמב"ן, כי הוא מסודי התורה, אמר ונתתי משכני בתוכם, ונפש מן המשכן לא תגעל אתכם, לשון הגעלה וכו', יעו"ש.

ופירוש הדברים, כי השכינה נקרא אש אכלה המכלה הכל כשאינה ביחוד למעלה עם אש חוורא, עיין במקום אחר וכו'. והענין, כי יש ראייה ודבור ושמיעה והלוך ומשמוש וכו', וכאשר מייחד זה למעלה, לידע שהם אברי השכינה, אז מעלה כל המדרגות, כגון כל הדבור שדבר כל היום ההוא יכוין להעלות על ידי דבורי תורה והתפלה של היום ההוא, וכן הראי' והשמיעה והלוך יכוין להעלות ולקשר הגשמי ברוחני. מה שאין כן כשאינו יודע זה, אז מכלה כל הדבור והראי' והשמיעה, וזה סוד ולא תגעל נפשי אתכם להשחית ולכלות, כמו הגעלה המכלה איסור שבתוך הכלי, והטעם כי ונתתי משכני בתוכם לייחד הכל, וכמו שכתב הזהר ואתם הדבקים בה' וגו' ומכל מקום כולכם חיים וכו' יעויין שם, ודברי פי חכם חן.

ל. ששמעתי ממורי פירוש הש"ס זדונות וכו'. וטעם שנקרא חטא. כי כבודו יתברך מלא כל העולם, כביכול גם המקום החטא והתענוג של החוטא נמשך מתענוג העליון וכו'. והנה יש מדה הנקרא חמדה, אשר ממנו יתברך מתפשט בכל הנבראים אדם ובהמה וחיות ושרצים וכו', כאשר החוש מעיד על זה, ובכל אחד מהחמדה יש בחינת הוי"ה אדנ"י, כי החמדה קודם שנפעל הוא הוי"ה ואחר הפעולה נקרא אדנ"י, הרי חי"ת מן חטא, שהם ח' אותיות של ב' שמות הנ"ל, ובתוכו יש טוב הגנוז בתוכו, הרי אות ט' מן חטא, ואות א' מובלע בו הרי חטא. והנה יש י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם, ואחד מהם קל וחומר וכו', והנה על ידי התעוררות זו החמדה למטה נתעורר מדה זו למעלה בקל וחומר וכו', רק הקליפה של החטא היא מסך מבדיל ומפסיק מלהתעורר הטוב למעלה, כי אם אחר ששב בתשובה ונסתלק חלק הרע והקליפה ונשאר רק טוב הגנוז, ואז נתעורר גם הטוב שלמעלה, ולכך זדונות נעשו כזכיות, ובלבד שהי' הזדון לתאבון ולא להכעיס, אז נעשו זכיות, ודברי פי חכם חן.

לא. דשמעתי בשם מורי ביאור פסוק הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך ופרצת ימה וקדמה וגו'. ודרשו חז"ל פרק ז' דחולין שוכב

עליה, מאי רבותיה, אמר רבי יצחק מלמד שקיפל הקדוש ברוך הוא כל ארץ ישראל תחתיו שתהא נוחה ליכבש לבניו, עד כאן. והקשה מהרא"ם למה הוצרך לקפלה ולא סגי בהבטחה לבד שתהא נוחה לכבוש, ומשני שיש הפרש בין הכח והפועל וכו'. והקשה מהרש"א, אם כן מנין לנו שהקפילה הי' שתהא נוחה לכבוש, דהא לא קשיא לן אלא מאי רבותא, ואימא רבותי' טובא, שנתן לו כל א', וקפלה תחתיו שתהא הבטחה בפועל. ותירץ, שהיו ב' הבטחות, א' על הנתינה, והבטחה ב' בקיפול שתהא נוחה לכבוש וכו', יעו"ש.

ולפי מה שביאר מורי בזה מבואר כל הנ"ל... כי ענין נסיעת האדם ממקום זה למקום אחר עבור פרנסתו וכיוצא, משום שיש שם נצוצות שלו וצריך להוציאן משם ולבררן. ובזה יובן שקפל הקדוש ברוך הוא כל ארץ ישראל תחתיו, שלא יצטרך לנסוע ממקום למקום לברר הניצוצין שלו, כי נכלל כל ארץ ישראל תחתיו, ויברר ניצוצין שלו במקומו, ודברי פי חכם חן.

לב. ששמעתי ממורי פירוש המשנה וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון וכו'. והענין, כי מבשרי אחזה אלוה דיש ברית הלשון וברית המעור, זה מוליד בגשמי וזה ברוחני, ומובא בכתבים מה שאמרו חז"ל ראו אשה מדברת וכו', הרי שבדבור יש זווג וכו', פה גימטריא מילה. וכמו שבזווג גשמי אין הזווג כי אם באבר חי וחשק בשמחה, מה שאין כן בעצבות גורם ח"ו סכנה להילד. ואחר שהזריע טפת הזרע מהמוח ונסתלק המוחין שוב אין לשמש כי אם אחר זמן. ככה בזווג הרוחני שהוא הדבור בתורה ותפלה על ידי המוחין מדחילו ורחימו שנמשך מחכמה ובינה שהם אותיות י"ה, נמשך אל הפה שהוא מלכות האחרונה, על ידי ו' שהוא ההמשכה, נמצא עסק התורה ותפלה עם המוחין נקרא משמש באבר חי להזריע. ואחר התפלה ועסק התורה שנסתלקו המוחין ובא הקטנות, שכיח כעס וסיפורי לשון הרע ודברים בטלים, ועצה יעוצה בעת שנסתלקו המוחין יעסוק במלאכה וניצול מעון, וז"ש וכל תורה שאין עמה מלאכה גוררת עון וכו', ודברי פי חכם חן.

לג. דשמעתי ממורי דבכל דבור יש יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, ויש ג' סוגי הדבור הנקרא ג' מיני זווג, א' זווג המלך עם מטרוניתא שלו, שהוא ידוע ונראה לעצמו. ב' זווג בן וזוגתו, שאין הזווג נראה לעיני המלך, רק

קירוב ספור דברים הגורמין זווג, ויודע ומתענג מזה. ג' זווג עבד ושפחה, שגם קירוב דברים אינו לפני המלך, רק זירוז עבודתן נגלה למלך וכו'. והנה הדבור ב' משא ומתן הוא זווג עבד לשפחה. והדבור בין אדם לחברו קירוב דברים, הוא זווג בן וזוגתו. והדבור בתורה ותפלה כשהוא מתבודד בינו לקונו מעוטף בטלית ותפילין, הוא זווג מלכו של עולם ומטרוניתא, יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, ודברי פי חכם חן. וכל זה כשנותן דעת בדבור משא ומתן שהוא יחוד וזווג עבד לשפחה, ובדבור אהבת חברים שהוא זווג בן וכו', ובעוסקו בתורה ותפלה יודע שהוא קודשא בריך הוא ושכינתיה, אז מקשר מלכות למעלה, מה שאין כן כשהוא בלא דעת לידע שהוא יחוד אז גורם לעצמו לעיל בענין אש תכלה וכו', עיין שם.

לד. שמעתי ממורי פירוש הפסוק אהור וקדם צרתני, שיש עבודת ה' בחינת פנים ויש עבודת ה' בחינת אחוריים.

לה. ובאמת מבואר זה, שיש בכל יום לחם חם, ר"ל בכל תפלה יש בירור ניצוצין חדשים, רק ביום השבת יערכנו, ר"ל התפלות של כל השבוע אינם עולים רק ביום השבת יערכנו הכהן לפני ה', הכהן עובד עבודה, במוסף יום שבת בקדושת כתר עולין כל התפלות כמבואר בכתבים, ושמעתי זה ממורי, והבן.

לו. ומורי פירש ענין פרשה זו [=מרגלים; ניצוצות] איך שייכא בכל אדם ובכל זמן, ועל ידי עסק התורה ידע ענין העולם העליון שהיא ארץ עליונה, וכמבואר שם.

לז. המחשבה זרה שבאה לפניו בשעת תורה ותפלה שהיא ניצוצי השכינה שנפלו בעת השבירה, כמו שביאר מורי זה, ומובא במקום אחר.

לח. דשמעתי ממורי ביאור פסוק ביום ההוא יבוקש עון בית ישראל ואיננו וחטאת יהודה ולא תמצאנה. והקשה, למה יבוקש עון וכו'. וביאר, כי יש ד' סוגי תפלה, א' על כבוד ה' יתברך שנתחלל בין אומות העולם. ב' עבור עון. ג' פרנסה. ד' חיים וכו', ואיברי השכינה מעוטף תוך ד' עניני צער

הנ"ל, כדי שידע ויתפלל ויתפרדו הגשמיים ויעלה ניצוצי השכינה למעלה וכו', מה שאין כן בדליכא ד' סוגים אלו אינו יודע על מה להתפלל, ובאמת התפלה לצורך גבוה היא ואי אפשר לבטלה, שהיא איברי השכינה. וז"ש בעת ההיא יבוקש עון בית ישראל, שיתפלל עליו, ואיננו. וגם חטאת חסרון שאר סוגים הנ"ל, ולא תמצאנה על מה להתפלל, כי אם שיהי' התפלה למעלה דרך יחודים וכו', ודברי פי חכם חן.

לט. דכתבתי במקום אחר ביאור התוספות רביעית דם היינו דם צלול וכו', ועיין במקום אחר כתבתי בשם מורי זללה"ה, כי דם האדם הוא רבוע אהי"ה, וכשיש עכירות בדם אז האדם הוא בחינת אחריים דאבא ואמא גימטריא תשכח וכו', מה שאין כן הפנים וכו', ודברי פי חכם חן.

מ. אל תהי בז לכל אדם ואל תהי מפליג לכל דבר. ושמעתי זה מן הרבני מוהר"נ, על פי משל ששמעתי ממורי שנתנה לנסות האשה הצנועה וכו', יעו"ש, ועיין פרש' דברים, יעו"ש. וז"ש אל תהי בז לכל אדם – כמעשה האשה שנראה לבעל שזינתה ובז אותה, ובאמת הוא שקר וטהורה היא, לכך אל תהי בז לכל אדם גם שנאמר לך איזה כיעור. ואל תהי מפליג לכל דבר, ר"ל גם כן לא ירחיק ויפליג הדבר מכוער שנראה לך בו, שמא אמת הדבר נעשתה כנ"ל. לכך יראה לכאן ולכאן וישקול במשקל שכלו הזך עד שיברר, ודברי פי חכם חן.

ובשם מורי שמעתי באריכות, ונכתוב בקיצור, כי במקום שמחשבת האדם שם הוא כולו, הן ברוחני, אם חושב ברוחני שם נשמתו וכו', והוא הדין וז"ש אל תהי בז לכל אדם, כי יש אדם בליעל וכן"ל. ואל תהי מפליג לכל דבר, ר"ל שיהא פלגא לעילא ופלגא לתתא, זה אינו, או כולו למעלה או כולו למטה, על כן יזהר האדם. ודברי פי חכם חן.

מא. עוד כתבתי במקום אחר ביאור משנה מתייחד אדם עם אמו ועם בתו בקירוב בשר, על דרך ששמעתי ממורי כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, לקשר המעשה הנקרא אני אל המחשבה הנקרא אין. וז"ש אם אין אני לי, דהיינו אם אפשר לקשר כל מעשיו ברוחני שהוא אין עם אני, מה טוב ומה נעים. ואם לא, יקשר מי לי, דשמעתי ממורי, אם מעיין בלמודו

ואינו מבין אז הוא בבחינת מלכות, וכאשר הבין אז מקשר מלכות אל הבינה, ודברי פי חכם חן, וז"ש מ"י ל"י, והבן.

מב. וגם כי יבואו איזה מחשבות זרות, קבלתי ממורי איך ידע איזה מחשבה מקו החסד שנפלה בסוד השבירה וצריך לתקנה ולהעלותה. אמנם יש מחשבות שהם הרהורי עבירה, וכאשר באה מחשבה זו, אם ידע האדם שיש עליו דינים ורוצים להענישו, על כן יחרד חרדה גדולה, ונעשה יחוד יראה ונורא ויתפרדו כל פועלי און, וכאשר פירש הפסוק, ועתה ידעתי כי אשה יפת מראה את פן יהרגוני, שהוא סימן העונש שיכנס הרהור האשה בו, ודברי פי חכם חן.

מג. וכאשר ירים משה ידו - לקשר מלכות אני אל המחשבה הנקרא אין, ונעשה מן ידו יוד סוד המחשבה, אז משבר כל הקליפות והמחשבות זרות ומבטל כל גזירות קשות, כאשר שמעתי זה ממורי, ודברי פי חכם חן.

מד. דשמעתי ממורי, כי רבי נחוניא בן הקנה אחר שידע כל הכוונות הי' מתפלל כתינוק בן יומו וכו', יעו"ש. וביאר מורי, כי בענין התפלה ועבודת ה' יש ב' בחינות, אחת שמאל, שהקדוש ברוך הוא דוחה אותו. ב' ימינו יתברך מקרב. והענין כמבואר בטור אורח חיים סימן ה', דכתב הטור, יכוין ה' בקריאתו באדנ"י שהוא אדון הכל, ויכוין בכתיבתו ידו"ד ה' הוה ויהיה, המהוה כל העולמות וכו'. אם כן כשאדם אומר בלב מבין ברוך אתה, שה' יתברך לנגד פניו, וגם פירוש שם הוי"ה שהוא ה' הוה ויהיה, המהוה כל העולמות ומחיה כל הנשמות בהזכרת שם זה, היש תענוג גדול מזה שמדבר עם המלך מלכו של עולם פנים בפנים, וכמ"ש ישקני מנשיקות פיהו, ואז יקרא בחינה זו ימינו יתברך תחבקני. מה שאין כן אם עונותיו מבדילין בינו לבין קונו, ובעת אומרו ברוך אתה וכו' מחשבה זרה מפרדת בינו לבין אלהיו, וטורדת אותו המחשבה בהבלי עסקיו של עולם הזה, ואין יכולין לכוין כו' וניטל ממנו התענוג הנפלא של ישקני מנשיקות פיהו, אז בחינה זו נקרא שמאלו של הקדוש ברוך הוא. ומכל מקום גם בעת שהשמאל דוחה היא לתכלית כדי שיקרב אותו בימין לקבלו בתשובה, והחכם יתן לב לידע בעת ששמאלו של הקדוש ברוך הוא דוחה אותו ה' יתברך בעצמו ובכבודו שם, כי חוש הראות מעיד בעת שאדם דוחה חברו

הוא עצמו שמה, לכן יקבל דחיי' זו באהבה וינשק הדחייה, ויחרד חרדה גדולה, ולהבין שזה הדחיי' כדי להתקרב אליו יתברך יותר, והוא אשר ימינו פשוטה לקבל שבים. וכן בכל עניני פחד ויראה חצונית יכנס מזה ליראה פנימית. וכן ע"י מחשבות רעות יבין וכו'. הגם שהנשיקה ממנו יתברך טוב יותר מהדחייה, מכל מקום יעשה כנ"ל, ודברי פי חכם חן.

מה. הרי שיש ב' בחינות, ימין ושמאל, והחכם עיניו בראשו להבין ולהשכיל, אם הזמן גרם שיוכל לכוין בסוד הפנימי ולהתענג כנ"ל מוטב, ואם רואה שהוא בסוד הקטנות ואינו יכול לכוון, שמתגברין עליו מחשבות זרות, אזי יתפלל כתינוק בן יומא מתוך כתב, כאשר העיד מורי על עצמו, שהי' בארץ אחרת זמן מה בבחינה זו שנסתלק ממנו הנ"ל, והי' מדבק עצמו אל האותיות וכו', ואמר, כאשר מתפלל מתוך הכתב ומדבק עצמו אל האותיות אזי מעלה בחינת עשיה, כי תיבת כתב ראשי תבות כ'תר של מלכות שהוא ת' על ידי ב' בינה, וכך צוה לאיש פרטי שיעשה כך, עד שחזר למדרגתו העליונה וכו', ודברי פי חכם חן.

ואפשר לומר דרך רמז, שאמר ה' יתברך ליעקב אל תירא מרדה מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, שירד למדרגתו בחינת שמאל כדי להעלות עשיה, והבטיחו שיחזור למדרגתו העליונה, גם עלה - שיהי' לו עליה כפולה, כמו ששמעתי ממורי על עצמו, אחר ירידתו הנ"ל הי' לו עלי' כפולה, גם בגשמי הי' מאהב לכל אדם, ברואה שהכל מסתלק ממנו ואחר כך כשחזר למעלתו, אם כן הכל בידו יתברך וכו', ודברי פי חכם חן.

מו. דכתבתי במקום אחר ששמעתי בשם מורי זללה"ה למתק דינין בשורשן ל"ל שאם ימצא בתוך הדין איזה שורש של חסד נעשה הכל חסד וכו', יעו"ש.

מז. דכתבתי שקבלתי ממורי זלה"ה, שגם שבסמאל יש בו שם קדוש סא"ל גימטריא צ"א יחוד הוי"ה ואדנ"י וכו', ודברי פי חכם חן. וזה מורה על אחדותו יתברך אשר מלכותו בכל משלה גם על הקליפות, והבן, והי' יתברך יכפר.

מח. כי בצרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם וגו'. דשמעתי ממורי זללה"ה כשנזדמן לאדם איזה צרה והתפלל וניצל, גם כשיזדמן לו עוד סבה זה, ולא יהי' צרה וכו', ודברי פי חכם חן. והטעם נראה לי, כי הי' יתברך הי' הוה ויהיה, אם כן מה שיהי' אחר כך נכלל הצרה במה שהי' כבר, וכבר התפלל בעבר על מה שהיה, יעלה תפלה זה על מה שיהיה, וכעין זה שמעתי מן מהר"נ.

מט. כמו שביאר מורי זלה"ה בלומד ואינו מבין הוא מלכות לבד, ובלומד ומבין מקשר מלכות אל הבינה, ודברי פי חכם חן.

נ. וכמ"ש בשם מורי זלה"ה שכל פרעניות שבא לעולם היא כשאינ מלכות ביחוד עם דודה, מה שאין כן ביחוד הנ"ל נמתק הדין ונעשה רחמים כמ"ש, יעו"ש.

נא. נראה לפרש מ"ש בתפלה וצדיק באמונתו יחיה, דשמעתי ממורי שהקשה הרמב"ן, והכותב בפ"ה בברכות זכרו בשם ר' חסדאי וכו', בענין תפלה שנשתנה הגזר דין על ידי תפילה מרעה לטובה, וכי יש שינוי רצון לפניו יתברך, בשלמא אם אדם מתפלל עבור עצמו אז י"ל מאחר שהאדם משתנה מרעה לטובה גם גזר דין משתנה מרעה לטובה, מה שאין כן אם אחרים מתפללין עבורו קשה כנ"ל. ותירץ בשם, מאחר שהתפילה היא למתק דין המלכות הנקרא דין, ששורשו בבינה, וכאשר מתפלל עבור חבירו בזה האופן, אז מקשר למעלה בשורש, והוא אדם אחר לא זה הראשון וכו'. וביאר הוא ביותר, דנודע דגזר הדין היא טפה ברחם המלכות, והיא אותיות, כמו שאמרו בש"ס דברכות יודע הי' בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ וכו', ובוודאי אין המלך בעצמו עושה דין באחרים, כי אם שמצווה לשליח על ידי תיבת צירוף המשמיע מה גזירה גוזר עליו. ויכול השליח לעשות בראשי תיבות של הגזירות שגזר, דמשמע ענין אחר. והנה הצדיק, שליחא דמטרוניתא, היודע למתק דינין בשורשן, לקשר הטיפה שמלכות אל הבינה, ונשתנה אל ענין אחר, והבן, ודברי פי חכם חן.

שמעתי ממורי | קלג

נב. אם לא עכשיו אימתי, ר"ל עד שהטיפה ברחם מלכות יוכל לשנות הגזר
דין, כמו שאמר מורי, עיין מעבר לדף, מה שאין כן אחר כך.

מפתח

[עפ"י שם החלק והאות: א=חלק א ; אק=חלק א קונטרס אחרון]

לקשר גשמי ברוחני	אק:טו	אותיות
א:יג	אק:כז	א:א-ג
א:מב	ב:כב-כג	א:ז
א:סג	ג:סו	א:ל
א:עא	ד:יט	א:לא
א:קלב		א:קיא
א:קלט	העלאה	א:קמז
א:קסד	א:לא	א:קס
א:קעד	א:נז	אק:י
א:קפג	א:צב	אק:טו
ב:ז	א:קיא	ב:מו-מח
ב:מו	א:קנד	ג:עה
ב:סד	אק:י	ד:מה
ג:מב	אק:יז	ד:נא
ג:נ	ב:לו	
ג:עב	ב:מג	דביקות
ד:יד	ג:יב	א:סט
ד:כט		א:עד
ד:מא	יחוד יראה ונורא	א:פ
	א:כז	א:קמה
מחשבות זרות	א:קלז	ב:מב
א:ג-ד	אק:טו	ב:מו
א:כז-כח	אק:יח	ג:עד
א:לא-לב	ב:יג	
א:נב-נג	ד:יז	הכנעה, הבללה, המתקה
א:עו	ד:כד	א:ד
א:פד	ד:מב	א:י

ב:מז	ד:יט-כא	א:קכב
ד:מו	ד:כד	א:קלז
ד:נא	ד:לז	א:קעג
	ד:מב-מה	אק:טו
נפש, רוח, נשמה		אק:יז-יח
א:יב	מיתוק דינין	אק:ל
א:נג	א:ה-י	ב:כב
אק:יד	א:נה	ב:לט
בק:ח	א:נח	ב:עב
בק:יד	א:קנו	בק:ב
ג:י	אק:יא	ג:ל
ג:יב	ב:כב	ג:לד
	ב:ל	ג:נב

ואלה הדברים ששמעתי ממורי
וכתבתי רק ראשי פרקים
כי יראתי
וגם מחמת השכחה